პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

25 თებერვალი 1931 წ. ფასი 20 კაპ.

ლიტერატურული გაზეთი

საქართველოს გასაბჭოების ათი წლის თავის აღსანიშნავად

საქართველოს საბჭოთა მწერლობის ფედერაცია

საბჭოთა საქართველომ უდიდესს წარმატებას მიაღწია ჩვენ[illegible] ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის, ელექტროფიკაციის, სოფლის მეურნეობის, სოციალისტური რეკონსტრუქციის და ნაციონალური კულტურის განვითარების საქმეში.

გაუმარჯოს ბრძოლას სოციალიზმის ახალი გამარჯვებისათვის!

ათი წელი

1921 წელს დაემხო „ქართული ჟირონდა". პროლეტარიატის დიქტატურა მშრომელთა ფართო ფენების თავდადებული დახმარებით განმტკიცებული სოციალიზმის შენებას შეუდგა. აჯანყებულმა მშრომელმა მასსამ კლასიური მტერი დაამარცხა ბრძოლის ველზე, მაგრამ ეს გამარჯვების მხოლოდ პირველი საფეხური იყო.

ბურჟუაზიულ და წვრილ-ბურჟუაზიულ პარტიების სათარეშო მოედნად გადაქცეული საქართველო, აოხრებული, გაძარცული, მშიერი და უფლება აყრილი იყო. მენშევიკები პროლეტარული რევოლიუციის საწინააღმდეგო ჯებირებს აგებდენ; მენშევიკების „სოციალისტური" მოხელეები მეფის მოხელეებს ეჯიბრებოდენ მშრომელთა ძარცვა-გლეჯაში, მექრთამეობაში და უფლებების გათელვაში. ამ მიმართულებით „ბრწყინვალედ" მოღვაწეობდა ლაჩარი ბანდიტების ხროვა და პარაზიტების კრებული, მენშევიკური გვარდია. წვრილ-ბურჟუაზიული ნაციონალისტური ინტელიგენტები, ფედერალისტები და სხვ. დაუსრულებლად ლაყბობდენ და „პარლამენტობიას" თამაშობდენ. ნაციონალ-დემოკრა-[illegible] [illegible] თოლოვობაში [illegible] მენშევიკებს და ფედერალისტებს. მსოფლიო კაპიტალიზმის ლაქიების ამ თაიგულის მიერ საქართველო გადაქცეული იყო დასავლეთ იმპერიალისტების მორიგეობით გასავლელ დერეფნად. ბურჟუების, თავადების, ოფიცრების და მიკიტნური „დემოკრატიის" ამ ტიკინა „გმირებს" თავის „ადგილობრივი პოლიტიკაც" ქონდათ; ეს იყო საზიზღარი შოვინიზმი, ძმათა წასისინება და მათი სისხლის ღვრის ორგანიზაცია. სომხებთან ომი, ეს მენშევიკების საქმიანობის დამახასიათებელი თვისებაა, მათი „ინტერნაციონალისტობის" ნამდვილი ბუნებაა. ოსეთში, ლეჩხუმში, სამეგრელოში და სხვ. ბოლშევიკურ აჯანყებების სისხლში ჩახრჩობამ ვერ იხსნა მეორე ინტერნაციონალის გვარდიელები; ბორჩალოს აჯანყება საბედისწერო გამოდგა მათთვის. 1921 წლის 25 თებერვალს ოქტომბრის რევოლუციის წითელი დროშა უკვე ტფილისში ფრიალებდა. „მთავრობა" კი უკვე ლიხს გადაცილებული, გარბოდა და თან მიჰქონდა თავის თბილი ოთახების ავეჯი, ერეკლეს ხმალი, ბავშვებისათვის წართმეული რძის კონსერვები და სხვ.

საქართველოს მუშა და მშრომელი გლეხი შეუდგენ ენერგიულ საქმიანობას. კლასიურ მტრებთან ბრძოლის უძლიერეს იარაღად სოციალისტური აღმშენებლობა გადაიქცა.

აღდგენითი პერიოდში ჩვენში საფუძველი ჩაეყარა მთელ რიგ გიგანტიურ წამოწყებას. ზოგიერთი მათგანი აღდგენითი პერიოდში დასრულდა და მუშაობის ფერხულში ჩაება. ლაგამი ამოედოთ ელექტრო-ენერგიის დაუშრეტელ წყაროებს, მტკვარსა და რიონს, აბაშას და სხვ. დიდი ხანია მოქმედებს ზაჰესი. შენდება რიონჰესი. აშენდა და ამოქმედდა ახალი ფაბრიკა-ქარხნები. მთელ საბჭოთა კავშირთან ერთად საქართველო გადავიდა რეკონსტრუქციის პერიოდში. სოცშეჯიბრსა და დამკვრელობას, შრომის საგმირო და სახახელო საქმედ გადაქცევას—ბოლშევიკურ ტემპებით მიყავს ჩვენი ქვეყანა სოციალიზმისაკენ.

სოციალიზმის საძირკვლის მტკიცედ ამოშენების პერიოდში — გამწვავდა კლასობრივი ბრძოლა. მიუხედავათ მავნებლობის, საბოტაჟის, შეთქმულების, კლასიური მტრების აშკარა და ფარულ ბრძოლისა, სოციალისტური შეტევა ყველა ფრონტზე ძლევამოსილად იშლება. სწრაფი ტემპებით მიმდინარეობს სოფლის სოციალისტურად გარდაქმნა. კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაცია, მთლიანი კოლექტივიზაციის საფუძველზე — სოციალიზმის გამარჯვების უდიდეს მიღწევას წარმოადგენს. 5 წლედის საკონტროლო ციფრები ორ და სამ წელში განაღდების გზით მიიმართებიან.

ბოლშევიკური პარტიის ხელმძღვანელობით მიმდინარეობს გრანდიოზული მშენებლობა. არ არის არც ერთი სფერო ყურადღების გარეშე დატოვებული.

რევოლუციის პირველ წლებიდანვე ხორციელდებოდა ლენინის დებულება: შეუძლებელია რევოლუციის გამარჯვება კულტურული რევოლიუციის გარეშე. სწრაფი ტემპით მიმდინარეობს წერა-კითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაცია. უკვე ცხოვრებაში ტარდება უდიდესი მნიშვნელობის ფაქტი: საყოველთაო სავალდებულო სწავლა. კულტურული რევოლუცია გადადის მაღალ საფეხურზე. თანდათანობით და აშკარად ისპობა უფსკრული გონებრივ და ფიზიკურ მომუშავის შორის. მშრომელთა ყველა ფენის საზოგადოებრივ-პოლიტიკური აქტივობა უმაღლეს დონეს აღწევს.

პროლეტარიატი თავის უნარს ყველა ფრონტზე ამჟღავნებს. ახალი პროლეტარული კადრები მესვეურობას იღებენ, დაწყებული წარმოებიდან გათავებული მეცნიერებით.

იდეოლოგიური ფრონტიც პროლეტარიატის საქმიანობის ფარგალში ორგანიულად შედის. კლასიური ბრძოლა იდეოლოგიურ ფრონტზე ყოველ მხრივ გამოხატულებას პოულობს. პოლიტიკურ ბრძოლაში დამარცხებულმა მტერმა იდეოლოგიურ ფრონტზე სცადა გამაგრება. ამ მოვლენის სანიმუშო დამადასტურებელია მწერლობაში მიმდინარე სხვადასხვა პროცესი. ქართველ მწერალთა უმრავლესობა ოქტომბრის რევოლუციას მტრულად შეხვდა. თამარ მეფის და ერეკლე მეორეს საქართველოს მოტრფიალენი, აზნაურობის და ბურჟუაზიის იდეოლოგები, „მიკიტნურ" „დემოკრატიის" მგოსნები — დასტიროდენ და გლოვობდენ დამარცხებულ მენშევიკურ საქართველოს. ძველი საქართველოს მომღერლები — პროლეტარულ რევოლუციის პირველ წლებში გააქტიურდენ და ამოქმედდენ. სად იყო ეს ხალხი სომხეთთან ომის დროს? ცხადია, ამ ომის იდეურ მესვეურთა მხარეზე; ისინი საქართველოს საზღვრებისათვის „თავის დადებით" იმუქრებოდენ. სად იყო ეს ხალხი ბოლშევიკურ აჯანყების დროს? ცხადია, ამ აჯანყების სისხლში ჩამხრჩობელთა მხარეზე. რეაქციის იდეოლოგები საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ პატრიოტული გრძნობებით გაძლიერებულ ვაჭრობას შეუდგენ. ამ დროს მემარჯვენე-რეაქციონური მწერლობა ჯერ კიდევ თავისუფლად გრძნობდა თავს. ის სცემდა სხვადასხვა თხელ ტანიან მხატვრულ ჟურნალებს, დღენაკლულ ლიტერატურულ გაზეთებს. ეს ღვარძლიანი ჟურნალ-გაზეთები შხამს ანთხევდენ და დედაბრულ სიანჩხლით გესლავდენ საბჭოთა სინამდვილეს. ბნელი წარსულის ქურუმებმა მეზარეებათ წარ[illegible]დგინეს თავი. ფრთა-მოტეხილ ყვავილებით ჩამოსხვი კუპდენ ბუტაფორიულ „საქართველოს სამრეკლოზე", მათ „ციხე-სიმაგრეებიც" გაიჩინეს: „ლაშარი" და „ბარიკადა", „რუბიკონი" და „ქართული სიტყვა", „ხომალდი" და „კავკასიონი" — აი დანგრეულ ტაძრის მეზარეთა და დამტირებელთა საბრძოლო პოზიციები. „საქართველოს სამრეკლოს" მეზარეები გულმოდგინეთ ყეფდენ და ჩხარუნობდენ. რევოლუციის აზვირთებულ ტალღის მსვლელობისათვის, ცხადია, უბადრუკი იყო ეს ჩხარუნი. სასაცილო და კურიოზულია — „შავჩოხიანთა" დემონსტრაცია.

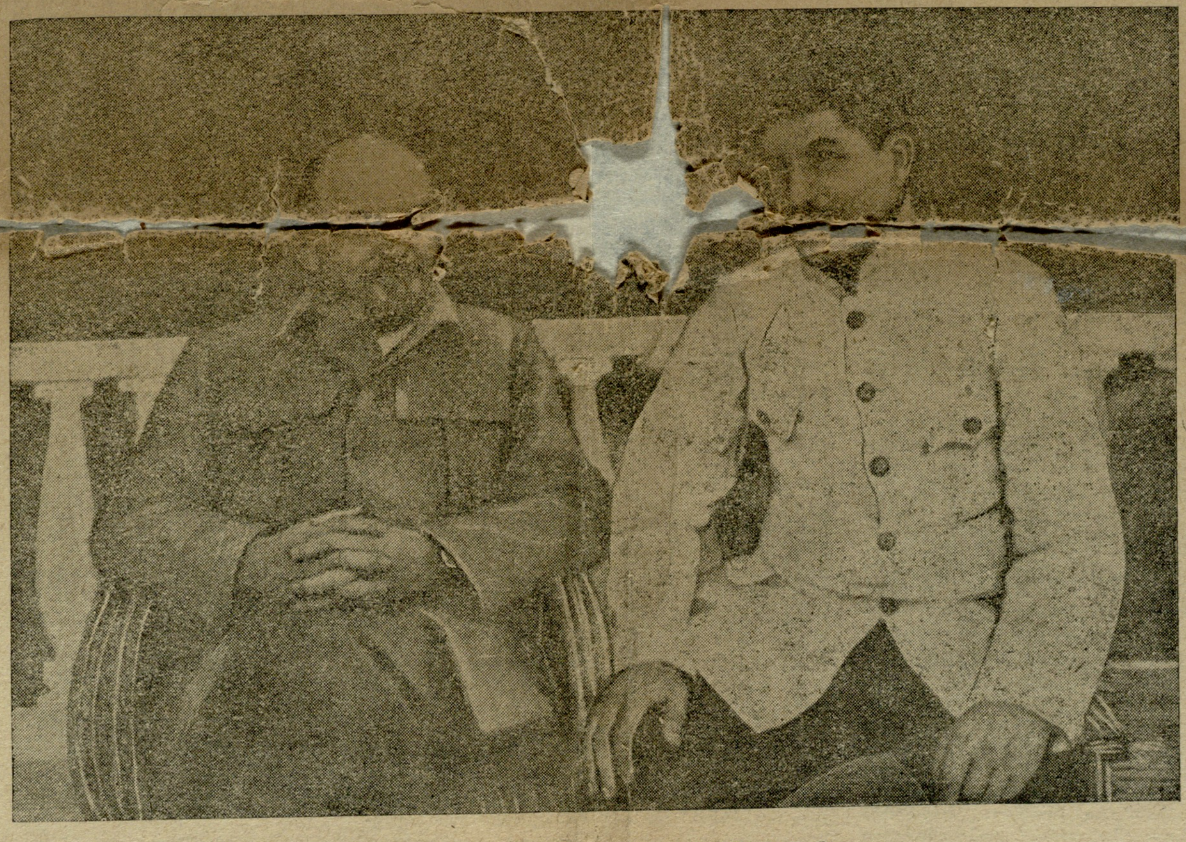

ლენინი და სტალინი

სოციალიზმის მშენებლობის წლები წლებს ემატებოდა. მტკიცდებოდა საბჭოთა საქართველო. რეაქციონურ მწერალთა სარკე და სათვალეები გაიბზარა. გახუნდნენ დროშად გამოფენილი შავი ჩოხები. გამოიფიტა მათი ბრძოლის უნარი. დაირღვა მთლიანობა ქართული მწერლობის მემარჯვენე ნაწილში. ნაწილმა დაიწყო პოზიციების შეცვლა. ულმობელმა სინამდვილემ აიძულა ისინი აღეარებინათ „ზოგი რამ". საქართველოში მიმდინარე გრანდიოზული მშენებლობის გვერდის ახვევა შეუძლებელი იყო; დაიწყო ამ მშენებლობის მიღება და აღიარება. მაგრამ ეს იყო მხოლოდ თავისთავად ფაქტის ცნობა. აქედან წარმოიშვა „სმენავეხოველობა"; მალე საერთო მოვლენად დეკლარატიულად საბჭოთა პლატფორმაზე დადგომა გადაიქცა. რეაქციონურ საქართველოს „სამრეკლოს" ხმაჩახლეჩილი ზარები ულხინოდ დადუმდენ. აღარც შეიძლებოდა და არც ძალა შესწევდათ მათ ასარაჩხუნებლად. მწერლობის „მოქნილმა" ნაწილმა შეგუების პოლიტიკას მიმართა. დეკლარაციები და დაპირებანი, სადღეგრძელოები და სიტყვები; გულზე მუჯების ბრაგუნი და ფიცი; სანდომიანი, ერთგული სახე და მჩატე და მლაშე მხატვრული პროდუქცია; აი ამ ნაწილის მთავარი ნიშნები.

მწერლობის მნიშვნელოვანი ნაწილი გამორკვევის და პირდაპირობის გზას დაადგა, დაიწყო ჩამოყალიბება ნამდვილმა თანამგზავრობამ. თანამგზავრული მწერლობა პირველ ხანებში გაუბედავი იყო, ის ბორძიკობდა, მერყეობდა, ვერ ერკვეოდა რევოლუციის აწმყოში და მომავალში. თანდათანობით განმტკიცდა, გაიზარდა და გამრავალმხრივდა მწერლობის თანამგზავრული ნაწილი. ქართული მწერლობის უნარიანი, მომავლის მქონე, მნიშვნელოვანი ძალები რევოლუციის მიღებისა და შემოქმედებითი ათვისების გზას დაადგენ. ამ წლების განმავლობაში კლასობრივი ბრძოლის გამწვავების დროს ადგილი ქონდა ზოგიერთ თანამგზავრების მემარჯვენე ბანაკში გადასვლას, მაგრამ თანამგზავრების ძირითადი მასა შემდეგი განვითარების გზით წავიდა, რამაც საშუალება მისცა ზოგიერთ მათგანს მიმდინარე პერიოდში მოკავშირედ გამხდარიყო. საბჭოთა მწერალი ვერ იარსებებს სოციალისტურ მშენებლობაში უშუალო მონაწილეობის გარეშე. რევოლიუციას სჭირდება არა მაყურებელი, არამედ დამხმარე, მონაწილე, საქმით გატაცებული. თანამგზავრობა არამც თუ უნდა ლებულობდეს მუშათა კლასის ყველა ღონისძიებებს, რომელნიც მიმართული არიან სოციალიზმის აშენებისაკენ, არამედ უშუალოდ უნდა მონაწილეობდეს ამ ღონისძიებათა განხორციელებაში. ამის შემდეგ გარდაიქცევა თანამგზავრობა — მოკავშირე მწერლობათ. საბჭოთა მწერლობის ფედერაციამ უკანასკნელ ხანამდე უმოქმედობის მემარჯვენეთა გავლენის გზა გაიარა და დღეს ჩქარი ტემპებით სცდილობს სავსებით ნამდვილ საბჭოთა ორგანიზაციად გახდომას.

საქართველოს გასაბჭოების ათი წლის თავზე მწერლობის ფრონტზე მთავარი და ძირითადი მოვლენა ძლიერი პროლეტარული მწერლობის არსებობაა. პროლეტარული მწერლობა ოქტომბრის რევოლიუციის პირმშო შვილია. გასაბჭოების შემდეგ მწერლობის ასპარეზზე პროლეტარული მწერალთა ჯგუფები გამოდიან. პროლეტარულმა მწერლებმა დაარღვიეს ქართული მწერლობის ოჯახური, ნაციონალისტური იდილია და მწერლობის ერთადერთი საგნად რევოლუცია გაიხადეს. სუსტ ნაკადულებიდან პროლეტარული მწერლობა გაიზარდა, გამრავალფეროვანდა და რეაქციონური მწერლობის მოწინააღმდეგე ფრონტად გადაიქცა. გასაბჭოების ათი წლის თავზე ძლიერ და მტკიცე ორგანიზაციად გადაქცეულ პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციას შეუძლია წინასწარი ჯამი გაუკეთოს დამკვრელ მუშათა გაწვევას მწერლობაში. პროლეტარულ მწერლობის რიგებში ებმებიან ასეული დამკვრელი მუშები. ზოგიერთი სუსტი მხარე პროლეტარულ მწერლობას ჯერ კიდევ თან ახლავს; პროლეტარული მწერლობის მერყევი ნაწილი ჯერ კიდევ არა პროლეტარულ გავლენის ქვეშ ექცევა. ორ ფრონტზე ბრძოლა კიდევ მეტ გამახვილებას საჭიროებს. მიმდინარე პერიოდში მემარჯვენე საშიშროება კიდევ მთავარ საშიშროებად რჩება. ცხადია, დრო და დრო თავს ამჟღავნებენ „მემარცხენე" გადახვევებიც.

პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია ლიტარატურის ფრონტზე პარტიის ძირითადი დასაყრდენი ორგანიზაციაა. ეს გარემოება პროლეტარულ მწერლობას ავალებს დაუღალავ და ენერგიულ მუშაობას. პროლეტმწერალთა ასოციაცია განმტკიცდა ნაპოსტოველობის პრინციპების საფუძველზე. ქართულმა ნაპოსტოველობამ სასტიკი ბრძოლები ჩაატარა ლიკვიდატორებთან, ყოველ ჯურის ოპორტუნისტებთან, მემარჯვენე საფრთხის მატარებლებთან და მემარცხენეობასთან. პროლეტმწერალთა ასოციაციის ნაპოსტოველურმა აქტივმა უკანასკნელ ხანებში შესძლო სასტიკი წინააღმდეგობა გაეწია სირცოვ-ლომინაძის თვალთმაქცურ მემარჯვენე-„მემარცხენე" ბლოკის ლიტერატურულ წარმომადგენლებისათვის. მემარჯვენე ოპორტუნისტების ლიკვიდატორული შემოტევა უკუგდებულ იქნა პროლეტ. მწერ. ასოციაციის მიერ. ამ ბრძოლებში პროლეტარული მწერლობა გაიზარდა და განმტკიცდა.

[illegible]ლეტარული მწერლობის ძირითა[illegible] [illegible] ხაზის დაცვა და გატარებაა. საბოლოოდ უნდა გამომჟღავნებულ იქნას მემარჯვენე და „მემარცხენე" ოპორტუნისტები. უნდა გაგრძელდეს სასტიკი ბრძოლა, როგორც რეაქციონური მწერლების დამცველებთან, ისე თვით რეაქციონურ მწერლობასთან. პროლეტარულ მწერლობის ბოლშევიზაცია ძირითადი ლოზუნგი უნდა გახდეს. ბოლშევიზაციისათვის კი აუცილებელია: პირით წარმოებისაკენ, პირით დამკვრელ მუშებისაკენ, პირით კოლმეურნეობისაკენ. პროლეტარული მწერალი პარტიისა და მუშათა კლასის დაკვრითი ამოცანების შემსრულებელი უნდა იყოს. პროლეტარული მწერალი თავის იდეური სიმაღლით, დაკვრითი მუშაობით — არ უნდა ჩამორჩებოდეს მუშათა კლასის ავანგარდს. იდეური დონის და მხატვრული ხარისხის ამაღლება აუცილებელი პირობაა — პროლეტარული მწერლობისათვის მიმდინარე პერიოდში. საჭიროა დიალექტიურ-მატერიალისტური მეთოდის ღრმად შეთვისება და მხატვრულ მუშაობაში გადატანა, მარქსიზმ-ლენინიზმის საფუძვლიანი შესწავლა, შეუნელებელი სწავლა თვით ცხოვრებისაგან — სოციალისტურ მშენებლობაში მონაწილეობის საშუალებით; თვითკრიტიკა და სერიოზული მუშაობა სწორი გზით წამართავს პროლეტარულ მწერლობას. პარტიის სწორი ლიტერატურულ-პოლიტიკური ხაზის ხელმძღვანელობით პროლეტარული მწერლობა მტკიცედ მიიმართება დაბრკოლებების დიალექტიური დაძლევის გზით. პროლეტარული მწერლობა ლიტერატურის ფრონტზე ჰეგემონი უნდა გახდეს. ამისათვის საფუძველი მტკიცედაა ჩაყრილი.

პროლეტარული მწერლობა თანდათანობით აძლიერებს გავლენას ხელოვნების სხვა დარგებზე. ეს მით უმეტეს დადებითი მოვლენაა. ხელოვნების დარგები შედარებით ჩამორჩენილია. უნდა განმტკიცდენ ხელოვნების პროლეტარული სექტორები.

გასაბჭოების ათი წლის თავს მწერლობის და ხელოვნების ფრონტი თვალსაჩინო მიღწევებით ხვდება. უბადრუკი ემიგრაცია კბილების ღრჭენით უცქერის მათთვის გაუგებარ კულტურის და ხელოვნების აყვავებას საბჭოთა საქართველოში. რეაქციონური ფრონტი იფიტება, სუსტდება, მაგრამ მაინც აქტივობს და იბრძვის. პროლეტარული მწერლობის ფრონტი და ნამდვილი თანამგზავრობა მომავალშიც უფრო მეტი ენერგიით იბრძოლებს სოციალიზმის გამარჯვებისათვის.

„ძირს ზეკაცი ლიტერატორები! ლიტერატურული საქმე უნდა გახდეს საერთო პროლეტარული საქმის ნაწილად“ ლენინი

სხედან პირველ რიგში (მარცხნიდან მარჯვნივ): კ. ბობოხიძე, ა. მაშაშვილი, [illegible] სულავა, კ. ლორთქიფანიძე, ვ. ლუარსამიძე, გ. ნატროშვილი.
სხედან მეორე რიგში: ალ. ვართანიანი, ს. თალაკვაძე, ი. ლისაშვილი, ი. ვა[illegible]ყმაძე, ბ. ბუაჩიძე, ს. დოლიძე, შ. რადიანი, კ. კალაძე, ე. პოლუმორდვინოვი.
სდგანან: დ. გრებენშჩიკოვი, ი. აბაშიძე, შ. ნავთლუღელი, გ. კაჭახიძე, გ. ხე[illegible]აშვილი, დ. რონდელი, ს. წვერავა, გ. ქუჩიშვილი, პ. ჩხიკვაძე, ნ. ასლამაზიშვილი.

სრ. საქართველოს პროლეტარულ მ[illegible]

ასოციაციის ათი წელი

სრულიად საქართველოს პროლეტმწერალთა ასოციაცია ოფიციალურად 1921 წლის 17 დეკემბერს დაარსდა ამხ. ამხ. სილია თოდრიას, სანდრო ეულის და რაჟდენ კალაძის ინიციატივით. პირველ ხანებში ასოციაცია სულ ათიოდე მწერალს აერთიანებდა: ს. თოდრია, ს. ეული, ი. ვაკელი, ს. თალაკვაძე, ი. ლისაშვილი, რ. კალაძე, პ. სამსონიძე, ნ. ზომლეთელი და სხვ.

1921 წელს გამოიცა ს. ეულის ლექსების კრებული: „რევოლუციის საყვირი“, მომდევნო პირველ წლებში — ს. თოდრიას „ცრემლებით სიცილი“, ეულის „ქარხნის ტრიუმფი“, ი. ვაკელის „შარავანდედი“, სამსონიძის „ცეცხლის ხმები“. 1921 წელს — ასოციაციის სატირული ორგანო „ყუმბარა“, 1922 წელს კი ასოციაციის სამხატვრო-სალიტერატურო ორგანო ჟურნალი „ქურა“-ს ორი ნომერი; ჟურნალის რედაქტორები იყვნენ: ს. თოდრია, ს. ეული და რ. კალაძე.

„ქურა“ პროლეტკულტიზმის და რუსული „კუზნიცას“ ტრადიციების მატარებელი იყო. „ქურა“-ს № 2-ში მოთავსებულია საქარ. პროლეტმწერალთა ასოციაციის დეკლარაცია, რითაც ასოციაცია სავსებით ემიჯნებოდა ქართულ მამულიშვილურ და „უპარტიო“ მწერლობას, როგორც პროლეტარიატის კლასიური, პარტიული მწერლობა:

> „...საქართველოს დღეს ახალი მზე უხათებს თავისი ცხოველმყოფელი სხივებით. დღე, სულით დაცემულებმა იტირონ თავიანთი სიუძლური და სიბერავე. დღეს ორთქლის და ელექტრონის ბატონობაა. ...პროლეტარული ლიტერატურა ახალი და მასთან კლასიური ხასიათის მოვლენაა ჩვენს დროში. ის დაიბადა მუშათა კლასის ბრძოლის პროცესში; მისი ზრდა და შემდეგი განვითარება დამოკიდებულია ისტორიულ მსვლელობის აუცილებლობაზე, რომელსაც კაცობრიობა გიგანტიურ ნაბიჯებით უმაღლეს საზოგადოებრივ ფორმამდე — კომუნიზმამდე მიყავს“ და სხვ.

დეკლარაციას მოსდევდა „დინამო — ლექსები“, რევოლუციონური ბრძოლის და შრომის რიტმების განყენებული პოეზია, ე. ი. ბრძოლისა და შრომის განყენებული თემატიკა „ქურა“-ს სტილი იყო; ალექსანდროვსკი, გასტევი („მუშური დარტყმის პოეზია“), პროლეტკულტიზმი „ქურას“ იდეურ-შემოქმედებითი ღერძია. 1923 წლის 21 ოქტომბერს გამოვიდა ასოციაციის ყოველკვირეული ორგანო გაზ. „ორიონი“-ს პირველი №. „ორიონი“ ძირითადად „ქურას“ ლიტერატურული ტრადიციების გამგრძელებელია. რიტორიული-საკალენდრო ლექსები, პროზა — „სალიუტი მთვარეზე დიდება ქვეყნად“, სალიტერატურო კრიტიკა განყენებული და ხშირად კურიოზული. (მაგ. „ორიონი“-ს № 1-ში ეწერა, რომ თურმე „რევოლუციის დამსახურება სწორედ იმაშია, რომ კატკა ახლა სალდათებს დასდევს“). აღნიშნული ბეჭდვითი ორგანოები ორსამ ნომერზე იყინებოდენ უსახსრობისა და საკმაო შემოქმედებითი ძალების უყოლობის გამო. რაც შეეხება ხსენებულ პერიოდში ასოციაციის ორგანიზაციულ-მასიურ მუშაობას უმთავრესად პროლეტკულტის „გაფრენებში“, ასოციაციის ცალკეული წევრების ლიტერატურული მონაწილეობის მიღებით და ლიტერატურული საღამოების მოწყობით განისაზღვრებოდა.

1923 წელს კომკავშირის ცეკასთან ჩამოყალიბდა კომკავშირელ მწერალთა ჯგუფი — „მომავალი“ (ალ. მაშაშვილი. ვ. ლუარსამიძე და სხვ), 1923 წლის ნოემბერში ქუთაისში ოფიციალურად საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის განყოფილება დაარსდა (ბენ. ბუაჩიძე, დ. რონდელი, კ. ლორთქიფანიძე და სხვ.).

1923 წელს ასოციაცია ორგანიზაციულად დაქსაქსულია და პირობით დაჯგუფებათა ფორმალურ გაერთიანებას წარმოადგენდა. 1924 წელს ასოციაციის დროებითი წესდება დაიბეჭდა.

ჯგუფი „მომავალი“ და ალმანახი „დინამიტი“

მიუხედავად იმისა, რომ „მომავლელების“ მხატვრულ-ლიტერატურული პრაქტიკა უმთავრესად საქართველოს გასაბჭოების პირველი თვეებიდან დაიწყო, მათი ორგანიზაციული გაერთიანება მხოლოდ 1923 წლის შუანახევარში მოხერხდა. ამხ. გაიოზ დევდარიანის ინიციატივით ჟურნ. „მომავალი“-ს და გაზ. „სპარტაკი“-ს (საქ. ახ. კ. კ. ცეკას ორგანოები წარსულში) კომკავშირელ და ზოგიერთი უპარტიო ლიტერატურული თანამშრომლების თათბირი მოეწყო: თათბირმა დაადგინა ჟურნალ „მომავლის“ კომკავშირელი ლიტერატურული ძალების და დამწყები ახალგაზრდა მუშა მწერლების ერთ ლიტერატურულ დაჯგუფებად ჩამოყალიბება. ჯგუფი „მომავალი“ ქართული „კომკავშირული მწერლობის“ პირველი მოქმედი უჯრედი, ჩვენი „Молодая гвардия“ იყო, რომელმაც პროლეტარულ მწერლობას მნიშვნელოვანი ლიტერატურული ძალები შესძინა. ჯგუფ „მომავალ“-ში გაერთიანებულნი იყვნენ: ალიო მაშაშვილი, ვ. ლუარსამიძე, კ. ფეოდოსიშვილი, შ. რადიანი, კ. კალაძე, ელ. პოლუმორდვინოვი, პ. ქიქოძე, ევტ. ვაშალომიძე და სხვ. პარალელურად ქუთაისმა რევოლიუციონური ახალგაზრდობის ფენებიდან პროლეტმწერლების რიგი გამოსწია; 1923 წელს ბენიტო ბუაჩიძის, კ. ლორთქიფანიძის, გ. მდივანის და სხვ. ინიციატივით საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის ქუთაისის განყოფილება დაარსდა, რომელმაც 1924 წლის მაისში ალმანახი „დინამიტი“ გამოსცა. დღეს „დინამიტელებს“ და „მომავლელებს“ პრ. მწერალთა ასოციაციაში, პირველი მოწვევის საუკეთესო წარმომადგენლებთან ერთად, იდეურ-შემოქმედებით მნიშვნელოვანი ადგილი უკავიათ. „მომავალი“ და „დინამიტი“ საქართველოს ნაპოსტოველობის სათავეებია.

ამ დროს დაიწერა ალიო მაშაშვილის მიერ შემდეგი სტრიქონები:

> „ეი, თქვენ, ცაში ბევრს ნუ დაეძებთ,
> ძირს სიყვარულით დახედეთ მიწას“,

მიმართული კოსმიზმის, აბსტრაქტულობის და თემატიური სივიწროვის წინააღმდეგ, რაც იმ პერიოდში ქართულ პროლეტარულ მწერლობას ახასიათებდა.

„პროლემაფ“

1924 წელს. საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციას ორგანიზაციულად გამოეყო ახ. პრ. მწერალთა კოლექტივი „პროლემაფ“. პირველი მოწვევის მწერლებიდან „პროლემაფს“ ნ. ზომლეთელი და რ. კალაძე მიემხრნენ.

„პროლეტარული მწერლობის ახალი ფრონტი“-ს ორგანო — „პროლემაფ“ № 1 1925 წელს გამოვიდა. „პროლემაფ“-ში „დინამიტელები“ და „მომავლელები“ იყვნენ გაერთიანებულნი: ბენიტო ბუაჩიძე, დავით რონდელი, კარლო კალაძე, ელიზბარ პოლუმორდვინოვი, შალვა რადიანი, კალე ფეოდოსიშვილი, კონსტანტინე ლორთქიფანიძე, პლატონ ქიქოძე და სხვ.

„პროფლემაფ“ ობიექტიურად პირველი მოწვევის პროლეტმწერალთა შემოქმედებითი პრაქტიკის აღდგენითი პერიოდის ტემპებისაგან ჩამორჩენის, სქემატურობის, აბსტრაქტულობის და განსაკუთრებით ტეხნიკური უძლურების წინააღმდეგ იყო მიმართული. რაც შეეხება „პროლემაფი“-ს ქართული მწერლობის არაპროლეტარული დაჯგუფებისა და ცალკეული მწერლებისადმი დამოკიდებულების საკითხს, „პროლემაფ“ ებრძოდა რა მწერლობის რეაქციონურ სექტორს, ტაქტით ეკიდებოდა თანამგზავრული ტენდენციების მატარებელ მწერლებს და გზას უკაფავდა პროლეტარულ მწერლობას წინსვლის სიძნელეთა დიალექტურ დაძლევაში. რამ აიძულა პროლეტარული მწერლების მეორე მოწვევა ასოციაციას გამოყოფოდა? ასოციაციის ხელმძღვანელობის სისუსტემ და უმთავრესად კი პირველი მოწვევის პროლეტარული მწერლების თემატიურმა და ფორმალურმა ჩამორჩენილობამ; კოსმიზმი, პლაკატიზმი და ფორმალური ეპიგონობა აღნიშნულ ეტაპში ასოციაციის „სტილი“ გახლდათ. „პროლემაფ“-ის დეკლარაცია კონკრეტულად ხსნის ამ ორგანიზაციულ-შემოქმედებითი განცაკლევების მიზეზს იმ პერიოდში:

> „დღემდე არსებულმა პროლეტარულმა მწერლებმა ვერ შესძლეს რევოლუციონური თანამიმდევრობის ალღოს შენარჩუნება. გამოუვალად მოექცენ მოპირდაპირე კლასების ფორმალურ სკოლათა უშუალო გავლენის ქვეშ. დაკარგეს ბრძოლის უნარი რევოლუციის იდეოლოგიურ მონაპოვართა დასაცავად. რევოლუციის პოეზია გაიგეს როგორც ბუკის ტრაფარეტი“ და სხვ.

„პროლემაფ“-ის მხატვრული და კრიტიკული პრაქტიკა კონკრეტული თემატიკით ხასიათდებოდა, საგძნობლად დაშორებული კოსმიურ შტამპს, და პლაკატურ უსუსურობას. „პროლემაფ“-ის ისტორიული დამსახურება ქართული პროლეტარული ლიტერატურული მოძრაობის წინაშე იმაში მდგომარეობს, რომ ის ნაპოსტოველური მიდრეკილებანი, რაც „მომავალს“ და „დინამიტს“ ახასიათებდა, „პროლემაფ“-მა რამდენიმედ ნაპოსტოველურ შეხედულებათა სისტემად აქცია.

ტფილისის ასოციაციის და „პროლემაფ“-ის გაერთიანება

1925 წელს დაარსდა ტფილისის პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია, რომელმაც კოლექტივი „პროლემაფ“ და პრ. მწ. ასოციაცია გააერთიანა; მიუხედავად ამისა შეთანხმება მაინც ვერ იქნა მიღწეული.

1925 წელს ასოციაციას ამხ. ნოე ზომლეთელი მეთაურობდა. ნოე ზომლეთელის ხელმძღვანელობით გამოვიდა ჟურნ. „ლიანდაგი“-ს ორი ნომერი. ჟურნალში თავს იყრიდა „მოცისფერყანწებო“, გიმნაზისტური ახალგაზრდობის ზოგიერთი მოპოეტო წარმომადგენელი. ჟურნალში ადგილი ქონდა „პოეტურ წვას“ იმის შესახებ, რომ „არავინ იცის ამ გზის სისწორე“ (იხილეთ ლექსი: „ვერის ხიდზე თმა გაწეწილი ქალი“) და სხვ. „ლიანდაგში“ დაიბეჭდა პირველად ფრიდონ ნაროუშვილი: „არსენ ჯორჯიაშვილი“. საერთოდ 1925 წელი პრ. მწერ. ასოციაციაში იყო უმთავრესად წლად ხალტურისა, „პერევალისა“ და დეზორგანიზაციისა; გამონაკლისი ამინდს არ ქმნიდა. პროლეტარული მწერლობის საუკეთესო შემოქმედებითი ძალები ასოციაციისაგან მოცილებულ იქნენ.

1926 წლის პირველ ნახევარში მოხდა ასოციაციის ხელმძღვანელობის ნაწილობრივი გადახალისება, ხელმძღვანელობას სათავეში მეორე მოწვევის პროლეტარული მწერლების ნა[illegible]

[illegible] წარმომადგენელთან ერთად გამოდის ჟურ[illegible] „მერცხალი“-ს (მემარცხენე რევოლიუციონური ლიტერატურა) რამდენიმე ნომერი. სარედაქციო კოლეგია: ბ. ბუაჩიძე, ალ. მაშაშვილი, ნ. ზომლეთელი, დ. რონდელი. ჟურნალში იბეჭდებიან: ალ. მაშაშვილი, კ. ლორთქიფანიძე, ნ. ზომლეთელი, ს. ეული, პ. სამსონიძე, ი. ლისაშვილი, კ. ფეოდოსიშვილი, შ. ნავთლუღელი (პოეზია), ნ. ზომლეთელი, კ. ლორთქიფანიძე, სეზმან ერთაწმინდელი, ელ. პოლუმორდვინოვი, ნ. ასლამაზაშვილი (პროზა), ბენ. ბუაჩიძე, დ. რონდელი, შ. რადიანი (კრიტიკა და თეორია).

1926 წელს გამოვიდა ასოციაციის ერთდღიური გაზეთი „5 მაისი“ საქართველოს პრ. მწერ. პირველი ყრილობისადმი მიძღვნილი. გაზეთში მოთავსებული იყო ამხ. ბენ. ბუაჩიძის სახელმძღვანელო წერილი ასოციაციის მორიგი ამოცანების შესახებ.

1926 წლის ბოლოდან საქ. პრ. მწ. ასოციაციის ხელმძღვანელობა გადარჩეულ იქნა. 1927 წლიდან ასოციაცია შეუჩერებლად მტკიცდება, იზრდება და მთელ ლიტერატურულ მოძრაობას მეთაურობს.

ნაპოსტოველობა და ჟურნალი „პროლეტარული მწერლობა“

1923 წელს მოსკოვში, პარტიულების ერთმა ჯგუფმა მარქსისტული სალიტერატურო კრიტიკისა და მეთოდოლოგიის ჟურნალი „На Посту“ დაარსა. ამ ჟურნალიდან მიიღო, საკავშირო მასშტაბით, ჩვენმა მოძრაობამ სახელწოდება. „ნაპოსტუ“ (ისტორიულად) უმთავრესად მიმართული იყო „კუზნიცას“, პროლეტკულტიზმის და ბურჟუაზ. ლიბერალიზმის წინააღმდეგ მხატვრულ ლიტერატურაში. ნაპოსტოველობა პარტიული დაზვერვაა ლიტერატურის ფრონტზე და ორფრონტზე ბრძოლის გამახვილება პროლეტარულ ლიტერატურულ მოძრაობაში. ჟურნ. „პროლეტარული მწერლობა“, რომელიც სისტემატიურად გამოდის 1927 წლიდან (მეხუთე წელი) ნაპოსტოველური ჟურნალია.*) ჟურნალ „პროლეტარულ მწერლობა“-ში გამომჟღავდნენ და აღიზარდენ პროლეტარულ მწერალთა მნიშვნელოვანი ძალები.

ასოციაციის და მისი ბეჭდვითი ორგანოს „პროლეტ. მწერლობა“-ს ისტორია ორ ფრონტზე ბრძოლის ისტორიაა, პარტიული ხაზისათვის ლიტერატურაში, პროლეტარული მწერლობის ბოლშევიზაციისათვის: ბრძოლა ვარდინიზმის (პ. ქიქოძე და სხვ.), პროლეტარული მწერლობის ლიკვიდატორების (მუშიშვილი) ბურჟუაზიული ესთეტიზმის (შ. დუდუჩავა) და სხვ. წინააღმდეგ.

ბრძოლა მემარჯვენე-„მემარცხენე“ თვალთმაქცური ბლოკის ლიტერატურული აგენტურის წინააღმდეგ მწერლობაში და სხვ.

ყველა ამ ბრძოლაში ასოციაციამ პარტიას პოლიტიკური გამოცდა ჩააბარა, რაც თავდებია იმის, რომ ასოციაცია მომავალშიც თანმიმდევრობით და მედგრად იბრძოლებს ბოლშევიკური ხაზისათვის ლიტერატურაში, პარტიულობისათვის მხატვრულ მწერლობაში.

მუშა-მწერლები და კომკავშირელ მწერალთა წრე

საქართველოს პრ. მწერ. ასოციაციაში გაერთიანებულია მუშა მწერლების ჯგუფიც (ალმანახი, „ჩვენი მიზანი“). ზოგიერთ მუშა მწერალ[illegible] ქმდება ჯერ კიდევ 1905 წლიდან დაიწყო. მუშა მწერლების საგრძნობი ნაწილი ჯერ კიდევ „დემოკრატიული“ მწერლების და ნაწილობრივ მუშების თემატიურ და ფორმალურ ტყვეობაში იმყოფება, განყენებულად სწერენ და ძალზე უჭირთ კონკრეტული თემატიური მასალის დიალექტიური ორგანიზაცია. მუშა მწერალთა ჯგუფში შედიან: შაქრო ნავთლუღელი, გ. ხეჩუაშვილი, ნ. ასლამაზაშვილი, სოლომონ დოლიძე, გ. შინატეხელი, ს. ხიდისთაველი და სხვ. მუშა მწერლების ჯგუფიდან შეემატა ასოციაციის შემოქმედებით აქტივს რომანი „სართულები“-ს ავტორი პანტელეიმონ ჩხიკვაძე.

1926 წლის დეკემბერში ასოციაციის პრეზიდიუმის და კომკავშირის ცეკას თაოსნობით გაზ. „ახალგაზრდა კომუნისტთან“ კომკავშირელ მწერალთა წრე დაარსდა; წრის ხელმძღვანელი იყო ალ. სულავა. კომკავშირელ მწერალთა წრე ასოციაციის ერთერთი ძირითადი შემოქმედებითი უჯრედია, საიდანაც ასოციაცია შემოქმედებით ძალებს იკრებს. წრემ ასოციაციას შემდეგი შემოქმედებითი ძალები შესძინა: ალ. სულავა, გ. ნატროშვილი, კ. მელაძე, დ. ბენაშვილი (კრიტიკა), ფრ. ნაროუშვილი, კ. ბობოხიძე, გ. კაჭახიძე, ირ. აბაშიძე, (პოეზია), ს. წვერავა, ბ. ჩხეიძე, მ. ჩიქოვანი, არ. ჩაჩიბაია, მ. გვასალია (პროზა).

ავტონომიური ასოციაციები, ასოციაციის სექციები, განყოფილებები

სრ. საქ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია 110 წევრს აერთიანებს.

სამხრ. ოსეთის ასოციაცია 1928 წელს დაარსდა (22 მწერალს ითვლის). ასოციაცია სისტემატიურად ცემს სამხრეთ და ჩრდილოეთ ოსეთის ასოციაციების გაერთიანებულ ყოველთვიურ საზოგადოებრივ-სამხატვრო-ლიტერატურულ ორგანოს „ფიდიოგ“. სამხრეთ ოსეთის პროლეტლიტერატურული ძალები: სოზრიკო ყულაევი (ბელეტრისტი და კრიტიკოსი), ჩერმეზ ბეგიზოვი (ბელეტრისტი), პილიევი ხარიტონ (პოეტი), კაროევი (მუშა პოეტი).

აჭარისტანის პრ. მწერ. ასოციაცია აერთიანებს 12 ამხანაგს: ოდიშელი, თადუმაძე, ართილაყვა და სხვ.

აბხაზეთის ასოციაცია ახალი ორგანიზაციაა; აბხაზეთის პრ. მწერლები: ჩანბა, ხაშბა.

ასოციაციის ქუთაისის განყოფილება აერთიანებს 12 მწერალს: ანაზარდი, იამანიძე, მ. ახათიანი, კოსტაიდი, ლალიაშვილი, ხობისპირელი, ბახტურიძე და სხ. ქუთაისის განყოფილება დროგამოშვებით უშვებს ალმანახს — „წითელი აფრა“; შემოქმედებითი აქტივი აგრეთვე გაზეთში — „ლენინის გზით“ — იბეჭდება.

სრ. საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის სომხური სექცია (ტფილისი): აკოპ აკოპიანი, არაზი, ალასი ვართანიანი, მარტინი და სხვ. რუსული სექცია (ტფილისი): კრეიტანი, გრებენშჩიკოვი და სხ.

საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციას ყავს მკითხველთა და შემოქმედებითი წრეები წარმოებებში (ტფილისი, ქუთაისი, ბათომი, ჭიათურა და სხ.), რაიონებში და ტფილისის უმაღლეს სასწავლებლებში. დამკვრელ მუშების მწერლობაში გაწვევასთან დაკავშირებით საწარმოს ლიტერატურული წრეების (ასოციაციის ძირითადი უჯრედებია) რიცხვი საგრძნობლად გაიზარდა.

საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია „ძირითადი ლიტერატურული ორგანიზაციაა, რომელსაც პარტია ეყრდნობა“ (ს. მამულია).

ვ. ლუარსამიძე

*) 1927 წლის სარედაქციო კოლეგია: ბ. ბუაჩიძე, ს. თოდრია, ვ. ლუარსამიძე, ალ. მაშაშვილი, დ. რონდელი. 1930-31 წლის სარედაქციო კოლეგია: ბენ. ბუაჩიძე, ვ. ლუარსამიძე (პ/მგ. რედაქტორი), კ. ლორთქიფანიძე, ალ. მაშაშვილი, ს. ეული, შ. რადიანი, ალ. სულავა. რედ.

მწერლობაში გაწვეული უნდა იქნან ის პროლეტარები, რომელნიც პრაქტიკაში ანხორციელებენ ბოლშევიკური ჩაქუჩის და ბოლშევიკური კალმის კავშირს

დამკვრელი მუშების გაწვევა ლიტერატურაში

დამკვრელ მუშათა პროლეტარულ ლიტერატურაში გაწვევამ დღეს მთელი საკავშირო პროლეტ-ლიტერატურული მოძრაობის მთავარი ყურადღება მიიპყრო. ამ უაღრესად ლიტერატურულ-პოლიტიკურ, მასიურ-საზოგადოებრივ საქმის პროცესში მუშათა კლასის მოწინავე ნაწილი ჩაება. უკვე ისპობა სამუდამოთ წარსულ საუკუნეების განავლობაში შექმნილი უფსკრული ფიზიკურ შრომასა და გონებრივ შრომას შორის. დღეს უკვე სამუდამოთ დამარცხდა მოსაზრება, რომ მუშათა კლასი ვერ შექმნის საკუთარ კულტურას და ლიტერატურასო. გმირული ენტუზიაზმით გაჟღენთილი და ალფრთოვანებული დამკვრელი მუშები, დღეს ათასობით უერთდება პროლეტ-ლიტერატურის რიგებს, იჭრება შიგ და იკავებს სათანადო ადგილს.

ვის შეუძლია შეაკავოს ეს მოვარდნილი ნიაღვარი?!

აქ უძლურია ოპორტუნისტის დამფრთხალი გონება, რომ შეანელოს ეს მოძრაობა. მწერლობა არ არის მარტო „რჩეულთა" საქმე. იგი მასიურ საზოგადოებრივ მნიშვნელობის ფართე ფრონტია.

და, აი, მოდიან დამკვრელი მუშები მწერლობაში!

მოაქვთ ათეულ წლების რევოლიუციონური მოძრაობის და დღევანდელი დღის სოციალისტური მშენებლობის საწარმოო გამოცდილება. მოაქვთ გმირული შრომის დაუშრეტელი ენერგია, პროლეტარული იდეოლოგიის ცეცხლში გამოწრთობილი. სოციალისტური შეჯიბრების და დამკვრელობის ეს ბრწყინვალე გმირები, დამკვრელი ტემპებით ლიტერატურის ციხე-სიმაგრის „ასაღებად" მოდიან.

უნდა ითქვას, რომ საქართველოში და მთელს ამიერ-კავკასიაში, დამკვრელ მუშათა ლიტერატურაში გაწვევა დაგვიანებით დაიწყო. ამას თავისებური გამართლებაც აქვს. ვინც კარგათ იცნობს ამ ბოლო დროს პროლეტ-ლიტერატურის ფრონტზე მომხდარ ამბავს, მისთვის ეს საკითხი ოთხსხილი იქნება [illegible] რიგიდან. გადალაშქული იქნა დაბრკოლებანი ბოლშევიკურად. ყველას მიეჩინა თავისი ადგილი ამ ბრძოლებში და ასოციაციამ უმალვე შეუდგა ამ რთული პოლიტიკური მნიშვნელობის საქმის, დამკვრელთა გაწვევის ჩატარებას. ასოციაციამ მობილიზაცია უყო პროლეტმწერლობის აქტივს, შესდგა ხელმძღვანელი შტაბი, შესდგა ბრიგადები, დაუკავშირდა წარმოებას, მის ყოველდღიურ ცხოვრებას.

სად და რომელ ქარხნებში მუშაობს პროლეტმწერალთა ბრიგადები გაწვევის ჩასატარებლად? სტალინის სახელობის შემკეთებელ ქარხანაში, ოცდაექვს კომუნარების სახელობის ქარხანაში, მაუდის საქსოვი ფაბრიკაში, აბრეშუმის საქსოვ ქარხანაში, ტრამვაიში და ფეხსაცმელების ქარხანაში.

ამ წარმოებებში მიმაგრებულ ბრიგადებმა მოიწვიეს წარმოების პარტიულ, კომკავშირულ, ქარხკომების, ნაბეჭდ და კედლის გაზეთების წარმომადგენლებთან თათბირი. გააკეთეს მოხსენებები გაწვევის მნიშვნელობისა და მისი ამოცანების შესახებ. ამ თათბირზე გამოსული დამკვრელი მუშები აღფრთოვანებით შეხვდა გაწვევას, ინტერესი ლიტერატურისადმი უფრო გაუღვივდათ, გამოთქვეს თავიანთი აზრი მომავალ მუშაობის შესახებ და ამ გვარად დაისახა ადგილობრივ წარმოების მასშტაბით მუშაობის ახალი გეზი. ამ თათბირზე მოხდა ბრიგადის წევრების განაწილება ცეხების შინაკვეთით, მიემაგრა მწერლები ნაბეჭდ და კედლის გაზეთების რედაქციებს და ასე დაიწყო მწერლებმა სისტემატიური მუშაობა ქარხნებში, ცეხებში, საწარმოო თათბირებზე, გამოგონებათა და რაციონალიზაციის ბიუროებში. გასტროლიორობა წარმოებაში შეუძლებელია. ასეთი ხალხი მუშებს ძალიან სძულთ. საგულისხმიერო იყო ერთი დამკვრელი მუშის გამოსვლა ლენრაიკომის კულტპროფში მოწვეულ თათბირის ირგვლივ. მან მოხსენების ირგვლივ გამართულ კამათში განაცხადა:

— ჩვენ, მუშებს, ძალიან გვეზარება როცა ვინმე გამოჩნდება გასტროლიორივით, გამოჩნდება და მერე დაიკარგება. ასეთ ხალხს ჩვენ ვერ ვიგუებთ.

სამართლიანია, სისტემატიური მუშაობის გარეშე შეუძლებელია წარმოების გაცნობა, და ასე ამ მამოძრავებელ ძალების—დამკვრელი მუშების შესწავლა, [illegible] უხელმძღვანელოს, ლიტერატურისადმი დაინტერესების და სურვილების გაგება შეუძლებელია თუ არ დაუკავშირდით, არ გავეცანით მას თვით წარმოებაში, ცეხში, კონკრეტიულ მუშაობაში და ეს მხოლოდ სისტემატიურ მუშაობით შეიძლება, ნაბეჭდ კედლის გაზეთების და საწარმოო თათბირების მუშაობაში მონაწილეობის მიღებით შეიძლება, სადაც აქტივისტი, მოწინავე დამკვრელი მუშა, გამოდის საქმიანი წინადადებებით.

დამკვრელ მუშათა ლიტერატურაში გაწვევის ძირითადი ფორმა ლიტერატურულ შემოქმედებითი წრეების ჩამოყალიბებაა. ლიტერატურულ წრეში უნდა გაიშალოს წევრებს შორის ლიტერატურის კონკრეტიულ საკითხების დამუშავება, მაგრამ ლიტერატურულ წრის ჩამოსაყალიბებლად საჭიროა იმ დამკვრელი მუშების აღრიცხვა, რომლებიც მოწოდებულნი არიან იმუშაონ ლიტერატურაში, რომელთაც სათანადო უნარი აქვთ შემოქმედების, უყვართ და კითხულობენ მხატვრულ ლიტერატურას.

სად შეიძლება ასეთი მუშების გაცნობა-შესწავლა?

ქარხნის ნაბეჭდ და ცეხების კედლის გაზეთების ირგვლივ შემოკრებილ მუშკორებში, ყოველდღიურ პრესის მუშკორებში და კულტურულ საქმიანობის პროცესში.

ამიტომ იყო, რომ მწერალთა ბრიგადებმა გაშალეს მუშაობა ამ ხაზით. გამოყენებული იქნა წარმოებაში ყოველი კრება, ყოველი თათბირი დამკვრელ მუშათა ლიტერატურაში გაწვევის საგიტაციოთ, ამ იდეიის ფართო მასებში შესატანათ. იქ, სადაც ასეთი მეთოდით არ წარმოებულა მუშაობა, არ იყო და არ არის ეფექტიურობა. ასეთ ჩამორჩენ და მოწყდენ ქარხნის შიგნით დატრიალებულ მუშაობას და წარმოების რიტმს.

ამ მხრივ საყურადღებოა საყუდში და მაუდის საქსოვ ფაბრიკაში მიმაგრებულ მწერალთა ბრიგადების მუშაობა, რომლებმაც ვერ აუღეს ალღო დასახულ ამოცანებს და ვერ დაუკავშირდენ წარმოების შინაგან პროცესს, რომ შეექმნათ ლიტერატურული წრე და მოემზადებინათ ნიადაგი გაწვევისათვის. აქედან მხოლოდ მაუდის ფაბრიკის ბრიგადამ შესძლო, ნაწილობრივ დაეღწია თავი ამ მდგომარეობიდან, თუმცა მათ მიერ წარმოებული მუშაობა ვერ არის სახარბიელო, რასაც მთავარი ყურადღება უნდა მიექცეს. ნაწილობრივ ასეთ მდგომარეობაში იყო ტრამვაის ბრიგადა, მაგრამ დროზე იქნა მიღებული ზომები და შესაძლებელი გა[illegible] გარდატეხის მოხდენა [illegible] ასევე მოისუსტდება [illegible] სახელობის ქარხანაში ბრიგადის მუშაობა, რომელიც ეხლა გა[illegible]სწორებულია.

დროა დაინგრეს კაბინეთურ-კარჩაკეტილ მუშაობის კართაგენი!

პირით წარმოებისაკენ! პირით დამკვრელი მუშისაკენ!

ასეთია ჩვენი ამოცანა მოცემულ დროში.

და წარმოებებში მასიური მუშაობის გაშლით, წარმოების შესწავლის და სისტემატიურ შრომის საშუალებით, ჩამოყალიბდა ლიტერატურული წრე. ამით უკვე დამკვრელთა გაწვევის ძირითადი პირობა შესრულებულია და ახლა საჭიროა წრეებში შემოქმედებით—ლიტერატურულ მუშაობის გაშლა. ლიტერატურის ცხოვრების გაცნობა, ლიტ-პოლიტიკის საკითხების გარკვევის კურსში შეყვანა — ეს რომ მოხდეს, საჭიროა წრის წევრების კულტურულ დონის ამაღლება ჩვენი საშუალებით. შემოქმედებით მარაგის გარკვეულ კალაპოტში მოქცევა, საწარმოო გამოცდილების მხატვრული სიტყვის საშუალებით გადმოტანა ქაღალდზე, შემოქმედებითი ნიმუშების დაწერა და მათი დაბეჭდვა ჟურნალებში და ბროშურებათ გამოცემა — ყველაფერი ეს უნდა მოხდეს წრეში მუშაობით. ეს კი იქნება გაწვევის მეორე პირობის შესრულება.

ამისათვის საჭიროა შევასწავლოთ წრის წევრებს სისტემატიურად, თანმიმდევრობით, თუ, როგორ სწერონ, როგორ აიღონ ეს მდიდარი მასალა წარმოების ცხოვრებიდან და როგორი ხერხით, ტეხნიკით, ფორმით, ჩამოასხან ეს შინაარსი ნაწარმოებში, რაც ძალიან აინტერესებს თვითეული ლიტ-წრის წევრს.

სანიმუშოთ ჩაითვლება სტალინის სახელობის შემკეთებელ ქარხანასთან ახლად ჩამოყალიბებული ლიტერ. წრის მუშაობა. წრის წევრები დაინტერესებული არიან ლიტერ. საკითხებით. მონაწილეობას ღებულობენ ყოველდღიურ პრესაში და ფაქტიურად ხელმძღვანელობენ ქარხნის ნაბეჭდ და კედლის გაზეთებს. მათ აქვთ ნაწერები წარმოების ცხოვრებიდან. ჯერ მხოლოდ ხუთჯერ იყო ლიტერატურული წრის მუშაობა და ამ ხნის განმავლობაში წრემ გამოაჩინა თავისი ლიტერატურული სახე. რამოდენიმე ამხანაგი და მათ შორის ივ. ნაზარბეკოვი, გ. ნატროშვილი, კობიაშვილი, მიქაძე და სხვები, მუშაობენ სერიოზულ ნაწარმოებებზე. ამ ნაწარმოებებს უახლოეს დროში იხილავს ჩვენი პროლეტ. მკითხველი. ასეთი აქტიური დამკვრელი მუშები სხვა ქარხნების ლიტერატურულ წრეებშიც არის, რაც [illegible] ჩატარების. აღნიშნული წრეები სცემენ საქარხნო ნაბეჭდ გაზეთებში ლიტერატურულ გვერდებს, სპეციალურ — კედლის ლიტ-გაზეთებს და მალე დიდ-ტანიან მხატვრულ ჟურნალებშიც შემოიჭრებიან.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ახალგაზრდობის ლტოლვა წრეებში არ არის დამაკმაყოფილებელი ეს ალბათ იმით აიხსნება, რომ კომკავშირის უმაღლესი ორგანოები ამ მოძრაობას არ აქცევენ დიდ ყურადღებას და არ უწევენ ხელმძღვანელობას ასოციაციასთან ერთად. აქვე უნდა აღინიშნოს ლენრაიკომის პარტიული კომიტეტის დადებითი ხელმძღვანელობა, რომელმაც საშუალება მოგვცა გაგვეშალა მუშაობა ფაბრიკა ქარხნებში. სავალალო მდგომარეობაა პროფკავშირების ხაზით. იმ დროს, როდესაც დამკვრელთა გაწვევა ტარდება ასოციაციისა და პროფკავშირების სახელით, მათი მონაწილეობის კვალიც კი არ სჩანს. დაკმაყოფილდენ მხოლოდ გამოწვევის მიღებით და დეკლარაციებზე ხელის მოწერით.

საჭიროა მათი ბუქსირზე აყვანა.

ასოციაციის განყოფილებები შეუდგა ამ ხაზით მუშაობას, როგორც მაგ., ქუთაისი, ბათომი და ჭიათურაა. ამ დღეებში სხვა სამრეწველო რაიონებშიც გადავალთ სამუშაოთ. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ტფილისიდან [illegible] სამრეწველო რაიონებს.

[illegible] პოლიტიკის გატარებით, ორ-ფრონტზე ბრძოლის გაშლით, ჩვენ შევასრულებთ ამ ამოცანას და ეს იქნება საქართველოს გასაბჭოების ათი წლის თავისათვის მიძღვნილი საჩუქარი პროლეტ-მწერლობიდან.

სიმონ წვერავა

საბჭოთა საქართველოს ათი წლის თავი

დღეს წითელი საქართველო მძლე ხელით,
მიღწევების დროშებს მხნედ აფრიალებს;
ახალგაზრდა, კლდე, ჯან-გაუტეხელი
გამარჯვების მედგარ ჰიმნით გრიალებს.
ჰა, ტფილისიც, ქედ-მაღალი, მქუხარე,
ღელავს, ბორგავს ქარიშხლიან ზღვასავით
და ზაჰესი, — მოყვრებს გულს რომ უხარებს, —
ანთებულა მოკაშკაშე, ცასავით!
და იქაც კი, სადაც ჭოტი ჰკიოდა,
სადაც ქოხებს ჭრაქს უქრობდა უკუნი, —
დღეს კონცერტი ისმის იქ რადიოდან
და არ სცხრება ელსადგურის გუგუნი!
კოლექტიურ შრომის გამომსახველი,
ფრთა-გაშლილი დროშა ლაღათ ფრიალებს
და საბჭოთა საქართველოს სახელი
მტრის ბანაკში, მრისხანებით გრიალებს!

გ. ქუჩიშვილი

პროლეტარული მწერლობის ათი წელი

წავიდა, ჩაბარდა ისტორიის არქივს უხეში ექსპლოატატორული კლასების, ფეოდალური თავად-აზნაურობის საქართველო. მოკვდა მუქთა-ხორების, ათასგვარი ჯამბაზების, წვრილფეხა პოლიტიკოსების საქართველო. მის ნანგრევებზე ათი წელია მტკიცედ და მედგრად შენდება ახალი მუშურ-გლეხური სოციალისტური საქართველო.

ინგრევა ასეულ წლების განმავლობაში დამკვიდრებული მონური, უკულტურო, ბანალური ცხოვრების საფუძვლები. დღითი-დღე, წლიდან-წლამდე განთავისუფლებულ მუშათა კლასის შემოქმედებითი შესაძლებლობა შლის სოციალისტური მშენებლობის გრანდიოზულ სინამდვილეს, რომლის მსგავსი შინაარსი და ტემპები არას დროს არ შეიძლებოდა ქონოდა საქართველოს. ათი წელი ამ სინამდვილის უძლიერესი დემონსტრაციაა.

სოციალისტური მშენებლობა სოციალისტური საქართველოს ახალი სახეა, მაგრამ რამდენათ სოციალიზმის შენება ჩვენს ქვეყანაში მძაფრი კლასიური ბრძოლის პროცესებით სწარმოებს, იმდენათ მუშათა კლასის გეგმიანი შეტევის პოლიტიკა — არ შეიძლება ყურადღების გარეშე სტოვებდეს კლასიური ბრძოლის ისეთ ძლიერ საშუალებას, როგორც მხატვრული ლიტერატურაა. მით უმეტეს, რომ მხატვრული მწერლობის საშუალებით ბრძოლა თავისი კლასიურ ინტერესებისათვის მუშათა კლასს დღეს არ დაუწყია.

თუ ქართული ლიტერატურის სინამდვილეს ავიღებთ, მძლავრათ მოზარდი დღევანდელი პროლეტარული მწერლობის ტრადიცია, ჯერ კიდევ მეცხრამეტე საუკუნიდან მოდის. მისი ღირსეული წინამორბედი სწორედ ის მწერალია (ეგ. ნინოშვილი), რომლის საფლავზე აღმოცენდა მუშათა კლასის მებრძოლი რაზმი მესამე დასი — თავისი პარტიული ბრძოლის გარკვეული პროგრამით, და რამდენათ ეს ბრძოლა მას შემდეგ არ შენელებულა, არ შენელებულა მუშათა კლასის კლასიური მწერლობის ზრდაც, რომელთა შემოქმედება ბრწყინვალე ისტორიული ილუსტრაციაა საქართველოს მუშათა კლასის მოძრაობისა. მით უმეტეს არ შენელდებოდა იგი პროლეტარული რევოლიუციის შემდეგ, როცა მუშათა კლასმა მტკიცედ მოკიდა ხელი ძველი წყობილების ნგრევას და ახალის შენებას.

ამ მხრივ რევოლიუციის უშუალო შედეგი და მისი მძლავრი გამოხატულება ლიტერატურაში—პროლეტარული მწერლობაა. პროლეტარული მწერლობა რევოლიუციის ორგანიული მწერლობა არის, რომლის მთელი შესაძლებლობით გაშლა ბუნებრივია, როგორც არას დროს, მხოლოდ რევოლიუციის შემდეგ იყო შესაძლებელი. რევოლიუციამ ერთხელ და სამუდამოთ დაანგრია ქართველი მწერლობის მამა-შვილური მთლიანობა მით, რომ წამოსწია კლასიური, პროლეტარული მწერლობა.

მართალია, რევოლიუციის პირველ ხანში პროლეტარული მწერლობა წარმოსდგა, როგორც სუსტი მწერლობა, მიუხედავათ ამისა რევოლიუციით ტვინაბნეულ მრავალ ქართველ მწერალს, რომელსაც რევოლიუციამ გააგდებინა ხელიდან კამერტონი — პროლეტარული მწერლობა ეგონა რაღაც პოლიტიკური ორგანო, რომელიც მას ლიტერატურის ფრონტზე მეტოქეობას უწევდა.

მართლაც და თუ იმ დროის ქართული მწერლობის სინამდვილეს თვალს გადავავლებთ, დავინახავთ, რომ ძველი ოფიციალური ლიტერატურა, რომელიც რევოლიუციამდე „ქართული ერისა" და „ქართველი ხალხის" სახელით სპეკულიაციას აწარმოებდა, რევოლიუციის შემდეგ იგი აშკარად რევოლიუციის საწინააღმდეგო მხარეზე დადგა. მუშათა კლასის მიერ დამარცხებულ კაპიტალისტურ კლასებმა თავისი-თავი ქართულ მწერლობასაც შეაფერა. აქედან სცდილობდენ ისინი პოლიტიკურად დაკარგული უფლებებისათვის ბრძოლას.

ახალგაზრდა პროლეტარული მწერლობის როლი ამ ანტი-საბჭოთა ეროვნული ბურუსის გაფანტვაში უაღრესად მნიშვნელოვანი იყო. გარდა იმისა, რომ პროლეტარული მწერლობა იდეოლოგიურად ებრძოდა ქართულ მწერლობას, ამავე დროს მკვიდრდებოდა, როგორც ახალი კლასის მებრძოლი მწერლობა, რისთვისაც რეაქციონური მწერლების ღვარძლიანი თავდასხმისა და ბრძოლის საგნათაც ხდებოდა; მათ ვერ წარმოედგინათ, თუ როგორ შესძლებდა უკულტურო და უტრადიციო მუშათა კლასი მხატვრული მწერლობის შექმნას. მაგრამ მას შემდეგ, რაც ეს ინტელიგენტური სკეპტიციზმი და ფილისტერობა გაფანტა პროლეტარული მწერლობის წიგნებმა, როგორიც იყო „ქარხნის ტრიუმფი" (ს. ეული), „ცეცხლის ხმები" (პ. სამსონიძე), „შარავანდედი" (ი. ვაკელი)—ლექსების იმ პირველ წიგნებმა, რომლითაც პროლეტარული მწერლობის პირველი თაობის პოეტები საფუძველს უყრიდენ პროლეტარულ ლიტერატურას — რეაქციონურ-ნაციონალისტურ მწერლობამ შეაბრუნა კეხი, დაიწყო მტკიცება, თითქოს პროლეტარული მწერლობა ქართული მწერლობის შენაკადს წარმოადგენდა, თითქოს იგი აღმოცენდა თაობათა ცვლის ფარგლებში, თითქოს იგი ქართული მწერლობის ტრადიციებთან დაკავშირებას სცდილობდა და სხვ.

ნაციონალისტურ-რეაქციონურ ქართული მწერლობას სხვა გვარად არ შეეძლო პროლეტარული მწერლობის შეფასება, მას არ შეეძლო გარკვეულად ეთქვა და ამას იგი არც დღეს ამბობს, რომ პროლეტარული მწერლობა არა თაობის და პერიოდის მწერლობაა, არამედ გამარჯვებული, სოციალიზმის მშენებელი კლასის მწერლობა, რომლის იდეოლოგია ძირ-ბუდიანათ ეწინააღმდეგება ძველი მწერლობის აზროვნებასა და მის პრინციპებს.

ეხლა უკვე არავინ დაობს იმის შესახებ, შესაძლებელია თუ არა პროლეტარული ლიტერატურა. პროლეტარული ლიტერატურა უკვე ისეთი მწერლობაა, რომელიც დღითი-დღე იკავებს ლიტერატურის მწვერვალებს; მიუხედავათ იმისა, რომ წინ კიდევ მთელი რიგი სიძნელეებია, ის აუცილებლად დაიპყრობს ჰეგემონიას, ამისი თავდებია მისი განვითარების დღევანდელი სინამდვილეც.

ის, რაც ამ ათი წლის განმავლობაში პროლეტარული მწერლობის მიერაა გაკეთებული, არც ისე პატარა მიღწევაა. ბელინსკის თქმის არ იყოს, ის, რაც შეუმჩნეველი ხდებოდა ცალკეული წლების განმავლობაში, ხელშესახები გახდა რამოდენიმე წლის განმავლობაში. ამ ხნის განმავლობაში პროლეტარულმა მწერლობამ შესძლო ისეთი მწერლების წამოწევა, ისეთი ნაწარმოებების მოცემა, რომელიც თავისი სოციალური აქტუალობით და მხატვრული ღირებულებით არ ჩამოუვარდება კლასიკური ნაწარმოებების ისეთ ნიმუშებს, რომელიც თავისი დროისათვის ქმნიდა ძლიერ საზოგადოებრივ აზრს და მიმართებას.

ისეთ დიდ და გრანდიოზულ ეპოქაში, რომელშიაც ჩვენ ვიმყოფებით, მწერლობას ურთულესი და უდიდესი ამოცანების შესრულება უხდება. მიუხედავათ ამისა, პროლეტარული მწერლობა თავისი განვითარების პროცესში, დღითი-დღე იძლევა ისეთ ტილოებს და პრაქტიკას, სადაც — არის იგი ლექსი, მოთხრობა თუ რომანი — მძაფრად იგრძნობა თანამედროვეობის გრძნობა, აზროვნება, ეპოქის მაჯის ცემა.

დაწყებული ს. ეულის შრომისა და ბრძოლის თემატიკის ლექსებით და გათავებული თუგინდ კომკავშირელ მწერლის შემოქმედებით, ამ მხრივ ყველგან მძლავრად სცემს რევოლიუციის პათოსი, სოციალისტური მშენებლობის კლასიური ენტუზიაზმი, ახალი ქვეყნისადმი ლტოლვა, ოპტიმიზმი, ძველი ქვეყნისადმი ზიზღი. მოკლეთ, ისეთი ტენდენცია, რაც მას ანსხვავებს სხვა ეპოქების და სხვა კლასების ლიტერატურისაგან.

ამ თვალსაზრისით უდიდესი მიღწევაა ყველაფერი ის, რაც პროლეტარული მწერლობის ისეთ პრაქტიკას შეადგენს, როგორიცაა ალ. მაშაშვილის „მე და ბარათაშვილი", „აი ადამიანი", „ურმული", „მტკვარისტანი", „ლენინი" და სხვ. კ. ლორთქიფანიძის ლექსების წიგნები, „ღიმილი", „პირველის შემდეგ", მოთხრობები — „პირველი დედა", „ახალი გლეხები" და სხვ. კ. კალაძის ლექსების წიგნები, პიესები — „როგორ", „ხატიჯე". ფრ. ნაროუშვილის ეპიური პოემები — „ყოფა-ცხოვრება საბჭოთა სოფელში", „ორი მისამართი", „ქალაქი ოფუცხოვოში", „ხოლტი ეწევა აგიტაციას" და სხვ. გ. ქუჩიშვილის უახლოესი ლექსები. პ. სამსონიძის „პირველი ქარტეხილი", ს. ეულის, ი. ლისაშვილის ლექსები. ელ. პოლუმორდვინოვის ბელეტრისტული ნაწარმოები—„ორი მზე", „შაშვილარი", „რკინის ძმები". ს. თალაკვაძის რომანები — „ბრძოლის დიდ გზაზე", „1905 წელი". პ. მ. საყვარელიძის ეპოპეია—„დაფანტული ფურცლები". ნ. ზომლეთელის ლექსები და მოთხრობები — „იფქლი" და სხვ. პ. ჩხიკვაძის რომანი — „სართულები". ბ. ჩხეიძის „დღეები", „მახლობელი". ს. წვერავას მოთხრობები — „გულია", „მჭედლების უბანში". მიხ. ჩიქოვანის „ანეული", „თეთრი ქალაქი". კ. ბობოხიძის ლექსები „შავი ქალაქი", „გაზაფხული", „დამკვრელი ქარხანა", „სამშობლო". გ. კაჭახიძის ლირიკული ლექსები: „ჩემი პირველი უჯრედი", „დღეები სოფლად", „საბჭოთა მინდვრებზე", „ნავთსადენი", „საღამო ტილოს კარავში", ირ. აბაშიძის „ქალაქის გარეთ", „ღამე რაიკომში", „ტემპები", „ორთქლმავალი № 4411" და სხ. გ. ბუხნიკაშვილის პიესები, მუშა მწერლების: ნ. ასლამაზაშვილის მოთხრობები („ნაძალადევის არწივნი და სხვ."), შ. ნავთლუღელის ლექსები, ს. დოლიძის მოთხრობები და მრავალი სხვა ისეთი ლექსები და ნაწარმოებები, რომლითაც პროლეტარული მწერალთა კადრები თანდათანობით იპყრობენ მკითხველთა ფენებს და მიიწევენ წინ ჰეგემონიისაკენ.

არ შეიძლება დავიწყებული იქნას აქ ერთი, რამ, სახელდობრ ის, რომ პროლეტარული მწერლობის მიერ ჰეგემონიისათვის ბრძოლა არავითარ შემთხვევაში არ ნიშნავს მარტო ქართულ მწერლობასთან შეჯიბრებას და მის გასწრებას. მისი გამარჯვება სწორედ იმაშია, რომ ის კვალ და კვალ სდევს ეპოქის იდეებს, უფარდებს თავის მუშაობას რევოლიუციის მსვლელობას, აქტიურად მონაწილეობს რევოლიციის ყოველ ეტაპზე, ყოველ მომენტში, კლასიურ ბრძოლაში, სოციალიზმის შენებაში.

პოემიდან „რევოლიუციონური საქართველო." ეს ათი წელი

არა თუ წლები გადიშა ტყდომად —
წამიც კი გადცდა და რეკავს ცხარედ;
ნუ მიატოვებ ლექსს უფესობრობად,
დროის, ეპოქის და სიდრის გარედ.
ბევრი მიეცა ტალახსა და ლექსს,
ბევრი ნაბიჯი არის ტაატი.
დრო, დრო აღნიშნე! მოაწერე ლექსს
ეს წლისწადი, დღე და საათი.

არა თუ წლები გადიქცა ტყდომად
ყოველი ლექსის ყოველი პწკარი,
არის ეპოქის დროშის ქვეშ მდგარი.
ეპოქა არის ნაშმები, ქურდები,
ეპოქა, რაშიც ძველი შთოლა,
ეპოქა ძველი განადგურების
ინდუსტრიალურ დროის ეპოქა.

ამ გადატების ათეული წლის
ჩვენთა მიღწევით მონნგარიში,
წერტილი რაა, სტრიქონი, ისიც
ისიც არ უნდა დარჩეს გარეშე.
ყველამ შეტევა და შეძახება
ერთ მეექვსედის ხმალთან დალესოს
როცა ეპოქა დაეჯახება
კარებს მსფოლიო კაპიტალისას.

არა თუ წლები გადიშა ტყდომად
წამიც კი გადცდა და რეკავს ცხარედ,
ნუ მიატოვებ ლექსს უფესობრობად,
დროის, ეპოქის და სიდრის გარედ.
ბევრი მიეცა ტალახსა და ლექსს,
ბევრი ნაბიჯი არის ტაატი.
დრო, დრო აღნიშნე! მოაწერე ლექსს
ეს წლისწადი, დღე და საათი.

[illegible]

ბევრი ზმორებას ჯერ ვერ მორჩება
ეს ათი წელიც ცოტა როდია.
ათი წლით კაცი რომ ჩამორჩება,
ან გალეხჩდება, ან ბოროტია.
დაგვიანებავ, სად გსურს დაფრინდე?
ვერ გიხსნის, რადგან არა ღირს გროშად,
არც მეფის და არც მეორე ინტერ-
ნაციონალის მერყევი დროშა!

გალაკტიონ ტაბიძე

[illegible]

სიმღერა

[illegible]

და გვასულდგმულებს რიტმი ახალი
რომ ვიმუშაოთ გადამეტებით —
მივბაძოთ სტალინს, როგორც მაგალითს.

ვ. გაფრინდაშვილი

საქართველოს საბჭოთა მწერლების დელეგაცია საქართველოს საბჭოების მეექვსე ყრილობაზე

დელეგაციის შემადგენლობა: ა. ჭუმბაძე, ნ. მიწიშვილი, ა. მაშაშვილი, ტ. ტაბიძე, კ. კალაძე, რ. გვეტაძე, ლეო ქიაჩელი, კ. ლორთქიფანიძე, ს. ჩიქოვანი, შ. რადიანი

ყრილობას მიესალმა ამხ. არისტო ჭუმბაძე.

18 თებერვლის საღამოს სხდომაზე ყრილობას მიესალმა საქართველოს საბჭოთა მწერლების ფედერაციის დელეგაცია. დელეგაციის სახელით მისასალმებელი სიტყვა წარმოსთქვა არ. ჭუმბაძემ.

— ამხანაგებო, მე მოგიტანეთ წრფელი სალამი საქართველოს პროლეტმწერალთა ასოციაციის და საბჭოთა მწერლების ფედერაციის სახელით. ამხანაგებო, იმ დროს, როდესაც ჩვენი საბჭოთა კავშირის განუსაზღვრელ სივრცეზე მუშები და მშრომელი გლეხობა მკლავებ დაკაპიწებული გაასკეცებული ენერგიით იბრძვიან და აშენ[illegible] ახალ ცხოვრებ[illegible] [illegible] მუშები და გლეხები ახალი, კაცობრიობისათვის ჯერ უცნობი, ფორმებით ცდილობენ შეასრულონ 5-წლედის დიდი და უდიდესი გეგმა, იმ დროს, როდესაც საბჭოთა კავშირის ყოველი პატიოსანი მოქალაქე მზრუნველი ფუტკარივით ფუსფუსებს, რომ თავისი წვლილი შეიტანოს ამ საერთო სალაროში, ამ დროს დნესტრიდან მოკიდებული ატლანტიის ოკეანეს იქითა ნაპირებამდე სულთმობრძავი, მაგრამ მაინც სიცოცხლის მწყურვალი, კაპიტალიზმი კბილებამდე შეიარაღებული უთვალთვალებს ყოველ ჩვენს ნაბიჯს, სწონის და საზრავს ყოველ ჩვენს მოქმედებას და ეძებს სუსტ ადგილს, რომ დრო იხელთოს და დაგვცხოს.

თქვენ იცით, ამხანაგებო, საამისოთ მათ მრავალი ნაცადი ხერხი და საშუალება აქვთ. შიგნით მავნებლობა, სხვადასხვა გვარი თვალთმაქცობა ღალატით დაგვირგვინებული, გარეთ პოლიტიკური და სამხედრო ბლოკები, [illegible] ციები და ამასთანავე მშვიდობიანობაზე ლაქლაქი. აი ამ დროს, ამხანაგებო, ზედმეტია აღფრთოვანებული დეკლარაცია, პათოსით ნათქვამი სიტყვები, რადგან ამის დრო წავიდა. თუ კი ოდესმე იყო ამის დრო, დღეს, როგორც მოგეხსენებათ, თვით უმცირეს საქმეს, საერთო საქმის ნაწილს და წვლილს

საქ. საბჭოთა მწერლობის ფედერაციის ახალი პერიოდი

საქართველოს გასაბჭოების ათი წლის თავზე საბჭოთა მწერლების აქტივი სოციალისტურ კულტურული მშენებლობის ფრონტზე აქტიურ მონაწილედ შეიძლება ჩაითვალოს. ქართული მწერლობის ათი წლის ისტორია — კლასიური ბრძოლის გამძაფრებული გამოხატვაა, რასაკვირველია არა მარტო შემოქმედებით პროდუქციით, არამედ ხშირად დეკლარატიული და პრაქტიკული საქმიანობითაც-კი.

მთელი ამ ისტორიის აღნუსხვა ერთ წერილის მოცვაში შეუძლებელია. მწერლობის დიფერენციაცია ხდებოდა და ხდება ჩვენი საზოგადოებრივ ცხოვრების გარდაქმნასთან და მიღწევებთან დაკავშირებით.

გასაბჭოების პირველ დღეებში სრული მწერლობის მემარჯვენე ნაწილი უფრო ძლიე[illegible] [illegible]ემ[illegible]ედი იყო.

25-26 [illegible]ლობამ მიიღო [illegible] რულ და მემარცხენე თანამგზავრულ მწერლობიდან. ხოლ[illegible] საზოგადოებაში რეკონსტრუქციულ პერიოდის დაწყებით და სოციალისტურ მშენებლობის მიღწევების შემწეობით, მემარჯვენე მწერლობა დაჩლუნგდა და მისი პოზიციები თანდათან შევიწროვდა. ამ ხნის განმავლობაში მწერალთა წრეებმა განიცადეს უდიდესი ცვლილებები და მწერლების გადაჯგუფებამ მიიღო ქანაობის ხასიათი. მწერლები, რომლებიც რეკონსტრუქტიულ პერიოდამდე აშკარავებდენ მცირედ თანამგზავრულ ტენდენციებს, მემარჯვენეობის წრეებში დაბრუნდენ. ასეთი ცვალებადობა განიცადეს ყოფილმა „არიფიონელებმა" და ნაწილმა ყოფილ აკადემიურ მწერლების კავშირიდან. აკადემიურ მწერლების კავშირი უკანასკნელ დრომდე დარჩა მემარჯვენე მწერლების ბუდედ — და პავლე ინგოროყვას ჩრდილით და ლოცვით ის უკანასკნელ დრომდე შემოიფარგლენ დასახულ „აკადემიაში".

როგორც რუსეთში აღდგენითი პერიოდმა შექმნა „სმენავეხოველობა" და „უსტრიალოვშჩინა", ისე საქართველოს სინამდვილეში ამ იდეების მატარებლათ ქართულ მწერლობის ერთი ნაწილიც გამოვიდა.

[illegible] ძლიერდა პროლეტარული მწერლობის შემადგენლობა და მათ მიემატა საგრძნობი თანამგზავრული ნაწილი ქართული მწერლობისა.

ძალთა წონასწორობაში საბჭოთა საზოგადოებრიობისათვის საჭირო მწერლობას უპირატესობა მიეკუთვნა.

მაგრამ მწერალთა ფედერაციის ხელმძღვანელობა, უკანასკნელ ხანამდე ვერ ახწევდა თავს წარსული მუშაობის ტრადიციებს. აქ თუ არ ხდებოდა აშკარა მემარჯვენე საქმე, მაინც ფედერაცია უმოქმედობის ჭაობში იხრჩობოდა. ამიტომ პროლეტარულ და მემარცხენე თანამგზავრულ მწერლობის ინიციატივით საბჭოთა მწერლების ფედერაცია გარდაიქმნა. ფედერაციაში შემავალ ჯგუფებიდან — აკადემიური მწერლობა დაიშალა და სავსებით გამოვარდა ფედერაციის შემადგენლობიდან, ხოლო დანარჩენი ჯგუფები დაწმენდისა და დაცხრილვის საჭიროების წინაშე დგანან. საბ. მწერლების ფედერაციის გადახალისებამ ფედერაციას მისცა საშუალება საზოგადოებრივი საქმიანობა გაეჩაღებია და დღევანდლობის მიერ წამოჭრილი ამოცანებით დაინტერესებულს ხსენებულ ამოცანების განსახორციელებლად მუშაობა დაკვრითი წესით დაეწყო.

სათანადოდ საბჭოთა მწერლების ფედერაციის ცხოვრებაში იწყება სრულიად ახალი ხანა, ეს ხანა შეიძლება ჩაითვალოს ფედერაციის რეკონსტრუქტიულ პერიოდათ.

ახალმა ხელმძღვანელობამ თავის არსებობის განმავლობაში ჩამოაყალიბა მწერალთა კლუბი. გაგზავნა მწერლების ბრიგადები წარმოებებში სამუშაოდ და მონაწილეობა მიიღო პროლეტარულ ასოციაციის მიერ ჩატარებულ მუშაობაში, დამკვრელ მუშათა მწერლობაში გაწვევით.

ამ კულტურულ მუშაობის გარდა საბჭოთა მწერლების ფედერაციამ შესძლო ახალ გამგეობასთან ერთად გადაეხალისებინა გამომცემლობა „ქართული წიგნის" მომავალი მუშაობა და დაემზადებინა მთელი რიგი წიგნებისა დღევანდელ კულტურულ მშენებლობის საჭიროებისათვის.

მწერალთა კლუბის გახსნით მწერალთა ფედერაცია ცდილობს მოახდინოს მობილიზაცია თავისი საუკეთესო ძალების და შექმნას მწერლური საწარმოვო ცხოვრება. მწერალი დღევანდლამდე კუსტარული მომუშავე უნდა გადაიჩვიოს თანდა-

[illegible]

საქმიანობით და ყოველი პროლეტარული და რევოლიუციონური ძალა ჩვენი მწერლობისა უნდა იბრძოდეს მწერალთა კლუბის მუშაობის ხარისხოვნულ ამაღლებისათვის.

სამწუხაროთ, ქართული მწერლობის მნიშვნელოვანი ნაწილი, როგორც აღნიშნული ყოფილა რამდენიმეჯერ, ვერ არის პოლიტიკურად და საზოგადოებრივად მომზადებული და სოციალისტურ კულტურისათვის სათანადოთ გამოსადეგი ძალა.

ამის შედეგათ უნდა ჩაითვალოს ისიც, რომ დღემდე ქართველ მწერლებს არავითარი წვლილი არ შეუტანიათ საყოველთაო [illegible] საქმეშიც-კი.

საქართ. საბჭოთა მწერლების ფედერაციის ახალი ხელმძღვანელობა ცდება თავის კლუბში: ხუთწლედისა და მე-16 პარტყრილობის დადგენილების შემსწავლელ წრეების მუშაობით და დიალექტიურ მატერიალიზმის შესახებ სემინარული მე[illegible]დინეობით, შეავსოს დანაკ[illegible]ლობაში პოლიტიკური მომზადებისა. ამავე დროს წარმოებაში მწერლებმა უნდა მიიღონ საზოგადოებრივი გამოცდილება, რომელიც გაადვილებს დღევანდელ გარდაქმნის პერიოდში მხატვრულ შემოქმედების მებრძოლ კლასთან დაახლოვებას.

ეს ყოველივე სრულიად არ ნიშნავს მწერლების მხატვრულ მუშაობიდან მოწყვეტას და მათ კულტმუშაკებათ გადაქცევას. ჩვენ სრულიად არ ვფიქრობთ, რომ მწერლის პრაქტიკულ მუშაობას შეეწიროს მწერლის შემოქმედებითი პოტენცია და შესაძლებლობა. ჩვენ ეს საქმიანობა გვესმის როგორც ყოველდღიურ საკითხებთან დაახლოება და ამით მხატვრული შემოქმედების პოლიტიკური გამახვილება და გამძაფრება.

მხატვრული შემოქმედება უნდა იყოს პროლეტარული საქმიანობის აგიტატორი. ჩაებას დღევანდელობის საქმიანობაში და მისი იდეიითა და ენტუზიაზმით განიმსჭვალოს.

ჩვენი მოწინააღმდეგეები უკვე უმოქმედობის ხანაში გადავიდენ. ეს მოხდა არა იმიტომ, რომ მათ თითქოს სურვილი არ ქონდესთ ბრძოლის. სრულიადაც არა. ისინი ბრძოლას მოწადინებულნი არიან.

მაგრამ მშენებლობის ტემპები მიჰქრის. აქტიური ნაწილი მწერლობისა ამ ტემპებს მისდევს, ხოლო სკეპტიკები და პასივისტები არსებულ პირობებში ვერ ერკვევიან და პროტესტის ნიშნათ დუმილს არჩევენ.

ლიტერატურის ვებერთელა ხეზე ისინი ჩამოხმენ, რადგანაც დღევანდელმა ცხოვრებამ მათ საზრდო არ მიაწოდა.

საქართველოს პროლეტარიატის დიქტატურამ უდიდესი გასაქანი მისცა მწერლობას. მოწინააღმდეგე ბანაკის მწერლები მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს გამოვიდენ ნამდვილი მწერლური პროდუქციით, მაგრამ ისინი არ გაყვენ ქართული მწერლობის თანამგზავრულ ნაწილს და ამიტომაც მემარჯვენე მწერლების სიკვდილი ბუნებრივი მოვლენაა.

საქართველოს საბჭოთა მწერლების ფედერაცია ეცდება სავსებით აღმოფხვრას თავისი რიგებიდან მათი ნაშთები.

აღნუსხვა ათი წლის განმავლობაში ქართული მწერლობის მიღწევებისა ამ წერილის საზღვრებში შეუძლებელია. აქ მხოლოდ ფედერაციის საერთო საქმიანობის ტენდენციაა აღნიშნული.

საქართველოს საბჭოთა მწერლების ფედერაცია ახალ პერიოდში მუშაობის [illegible]

სიმონ ჩიქოვანი

პროლეტარული მწერლის გამარჯვება სწორედ იმაშია, რომ ის მხატვრული სიტყვის საშუალებით ეხმარება მუშათა კლასს სინამდვილის დიალექტიურ-მატერიალისტურ შემეცნებაში, ახალი გიგანტი ამოცანების გადაჭრაში, ამიტომაა კიდეც რომ პროლეტარული მწერლობა, უკვე მოწინავე და წამყვან როლს თამაშობს მთელ საბჭოთა ლიტერატურის სინამდვილეში.

პროლეტარულ მწერლობას ეს მდგომარეობა მარტო იმით არ მოუპოებია, რომ პირველი ეხმაურება ჩვენი ცხოვრების მოწინავე საკითხებს, არამედ იმითაც, რომ გაიზარდა პროლეტარულ მწერალთა შემოქმედებითი პრაქტიკა და მისი ხვედრითი წონა. გაძლიერდა მისი მხატვრული პროდუქცია, სადაც მძლავრათ იგრძნობა ჩვენი დიადი ეპოქის მოძრაობა.

პროლეტარულმა მწერლობამ ხანგრძლივი ბრძოლებით მოიპოვა ლიტერატურაში ადგილი, ასეთივე ბრძოლებით აფართოებს იგი თავისი განვითარების გზებს. მაგრამ რამდენათ რევოლიუციის განვითარება სოციალისტური მშენებლობის ამოცანები, დამკვრელი ტემპებითა და გმირული იერიშებით მიემართება წინ, იმდენათ პროლეტარულ მწერლობასაც არ შეუძლია ასეთივე ტემპებით არ მიჰყვეს მას. ამ თვალსაზრისით პროლეტარულ მწერლობაში ხშირად ადგილი აქვს, რასაკვირველია ჩამორჩენილობასაც. იგი ხშირად ვერ ეწევა ცხოვრების ტემპებს, ამჟღავნებს ჩავარდნებს, უცხო იდეოლოგიურ ზეგავლენას, გადახრებს და სხვა. მაგრამ ძირითადში პროლეტარული მწერლობის განვითარების გზები ორგანიულად უკავშირდება რევოლიუციის მსვლელობას, სოციალისტური მშენებლობის საფეხურებს.

ასე რომ პროლეტარული მწერლობის განვითარების ისტორიაში, სხვა და სხვა [illegible]

აქ საქმეს, რასაკვირველია, მარტო თემატიურობითი მოწინავეობაც არ სწყვეტს, არამედ მსოფლმხედველობითი მოწინავეობა. ლიტერატურა არაა ფოტოგრაფია, არამედ მწერლის მსოფლმხედველობის მიხედვით, მოცემული ცხოვრება. ამიტომ პროლეტარული მწერლობის მოწინავეობა ეს რევოლიუციონური მოწინავეობაა. ამითვე აიხსნება პროლეტარულ მწერლობაში დიალექტიურ-მატერიალისტური მეთოდისათვის ბრძოლა. ამაშია სწორედ პროლეტარული ლიტერატურის რევოლიუციონური როლი. პროლეტარულმა მწერლობამ იმით დაიმსახურა თავისი კლასის მწერლობის სახელი, რომ აქტიურად ამუშავებს საზოგადოებრივ საკითხებს, დროულად უპასუხებს ახალ ამოცანებს, აწარმოებს შეუცდომლად სინამდვილის ობიექტიურ შემეცნებას, მოაქვს მოვლენების ახალი გაგება და ახსნა, გამოაქვს ახალი თემები და იძლევა ამ თემების ახალ ინტერპრეტაციას. მაგრამ რამდენადაც პროლეტარული მწერლობისათვის ცხოვრება არაა გაჩერებული, იმდენად არც იმისი შემოქმედებითი ძიება და განვითარებაა განსაზღვრული. პროლეტარული მწერლობა კი დღითი-დღე იზრდება პროლეტარიატის ზრდასთან ერთად. იგი ამ კლასთან იშვა, ამ კლასთან ერთად იბრძვის, ამ კლასისათვის ვაჟკაცდება ლიტერატურაში — ამიტომაც მისი გუშინდელი დღე სრულიად არა გავს მის დღევანდელ დღეს, გასული წელი უკანასკნელს და ასე შემდეგ. თუ ამას მიუმატებთ ქართველი მწერლობის დიდი ნაწილის უბადრუკობასაც, პროლეტარული მწერლობა ამ ფონზე სრულიად სამართლიანად პირველ ადგილს იჭერს.

პროლეტარული მწერლობის ყოველ ახალ ნაწარმოებს ახალი მიღწევა მოაქვს, იზრდება მძლავრად მარქსისტული ლი- [illegible]

მწერლობაში, რასაც ლიტერატურაში უდიდესი გარდატეხა მოაქვს.

გაიზარდა პროლეტმწერალთა ასოციაციის ლიტერატურულ-პოლიტიკური მნიშვნელობა. პატარა და სუსტ კომუნისტ მწერალთა კავშირიდან, ათი წლის განმავლობაში იგი დიდ ლიტერატურულ ორგანიზაციად იქცა, რომელიც ხელმძღვანელობას უწევს მთელ ქართულ ლიტერატურას, მტკიცედ ატარებს კულტურისა და ლიტერატურის ფრონტზე პარტიის გენერალურ ხაზს, ებრძვის მთელი შესაძლებლობით ქართული მწერლობის რეაქციონურ ფრთას, მემარჯვენეობის და „მემარცხენეობის" ისეთ ყოველ გამოვლენას, რომელიც პროლეტმწერლ. შიგნით სცდილობს შემოჭრას.

ამ მხრივ, ყველა ის ბრძოლები, რომელსაც ათი წლის განმავლობაში ადგილი ქონდა გადახრების ყოველგვარ სახეობასთან, უსათუოდ ორ ფრონტზე ბრძოლის დროშით პროლეტარული მწერლობის იდეურ ბრძოლის უნარიანობას და ზრდას ნიშნავდა. დაწყებული პროლეტკულტის, ვარდინიზმის შეცდომებთან ბრძოლით და გათავებული თუ გინდ უკანასკნელად ტატულოვშჩინის წინააღმდეგ ლაშქრობით, პროლეტარული მწერლობა თავისი განვითარების გზაზე სწორედ ამ ბრძოლებში დავაჟკაცდა, სწორედ ამ ბრძოლებში მიიღო ისეთი გამოცდილება და გაკვეთილები, რაც მას უფლებას აძლევს დადგეს ლიტერატურის წინა რიგებში და კომუნიზმის მიმართულების წამყვანი როლი ითამაშოს მის საქმეში.

ის ფაქტი, რომ ქართული პროლეტარული მწერლობის მიერ უკვე შექმნილია ლიტერატურული ბრძოლის ისეთი ტრადიცია, როგორც ნაპოსტოველობაა, მის გამარჯვების უტყუარი ნიშანია და იმისი დამამტკიცებელი, რომ პროლეტარული მწერლობა სიცოცხლით აღსავსე მწერლობაა, რომლისათვის არ არსე- [illegible]

ალექსანდრე სულავა

საბჭოთა მწერლობა უნდა იდგეს სოციალისტური მშენებლობის მწინავე რიგებში

სხედან (მარცხნიდან მარჯვნივ): ს. ჩიქოვანი, შ. რადიანი, [illegible] ტაბიძე, რ. გვეტაძე, გ. [illegible]ლიძე. დგანან: ვ. რუხაძე, დ. შენგელაია, გ. ქლენტი, ა. სულავა, გრ. ცეცხლაძე, ვ. გაფრინდაშვილი და სხვა.

თანამგზავრიდან მოკავშირემდე

ამ ათი წლის განმავლობაში ქართულმა მხატვრულ ლიტერატურამ განიცადა ისეთი ძლიერი ცვალებადობა და გარდატეხა, რომლის მსგავსიც იშვიათად თუ შეიძლება ვნახოთ რომელიმე სხვა ისტორიულ პერიოდში დროის ასეთივე მანძილზე.

რაში გამოიხატა ეს ცვალებადობა და გარდატეხა?

საქართველოს ოქტომბერმა დაარღვია მხატვრული ლიტერატურის ძველი გზით განვითარების შესაძლებლობანი. პროლეტარიატის დიქტატურამ ძველი მწერლობის ერთი ნაწილი — რეაქციონური ფრთა დასცა და მისი განვითარების შესაძლებლობანი შეზღუდა, სამაგიეროდ კი უფრო მომძლავრდა და პროგრესიული ნაწილი კი წაიყვანა ახალ იდეურ და შემოქმედებით მაღლობისაკენ: იცვლება ჩვენი ლიტერატურის ძირითადი კადრები. პროლეტარული მწერლობა ლიტერატურული ცხოვრების ძირითად მიმართულად ხდება. მწერლობის შინაარსი და თემატიკა რადიკალურად სულ სხვა ხასიათს ღებულობს. „ეროვ-ბურჟუაზიული" და პატრიოტიზმის მოტივს უკვე აღარ აქვს გასაქანი. ისინი აჩემნიგებულ მოვლენად იქცნენ. მათი ადგილი დაიჭირა ოქტომბრის რევოლიუციის თემატიკამ, სოციალისტურმა აღმშენებლობამ, შრომამ და ბრძოლამ. შრომის სფეროშიაც ადგილი აქვს ახალ ძიებებს.

თანამგზავრობამ ჩვენს მწერლობაში განვითარების რამდენიმე საფეხური განვლო. გასაბჭოების პირველ წლებში ჩვენი თანამგზავრობა უფრო დეკლარატიულ ხასიათისა იყო. მაშინ მწერლებისგან მოითხოვდენ, რომ მათ საჯაროდ და პირდაპირობით განეცხადებიათ, რომ ისინი პროლეტარიატის დიქტატურის იდეებს არ ეწინააღმდეგებიან, რომ საბჭოთა ხელისუფლების პოლიტიკას თანაუგრძნობენ და სხვ. ამ სახის თანამგზავრობა ფართო ხასიათს ატარებდა რევოლიუციის პირველ წლებში. სხვადასხვა ლიტერატურული დაჯგუფებები, თუ პერსონალურად მწერლები, აქვეყნებდენ პოლიტიკური ხასიათის დეკლარაციებს, რომელშიაც ისინი გვაცნობდენ თავიანთ დამოკიდებულებას საბჭოთა ხელისუფლებისადმი. მაგრამ უმეტეს შემთხვევაში ეს დეკლარაცია მხატვრულ შემოქმედებაში, პრაქტიკაში არ ხორციელდებოდა.

იმის და მიხედვით, რამდენადაც იცვლებოდა საბჭოთა ხელისუფლების კონკრეტიული ამოცანები, ასევე იცვლებოდა საბჭოთა ლიტერატურის ამოცანებიც. თუ თანამგზავრები გასაბჭოების პირველ წლებში საბჭოთა ხელისუფლებასთან სამუშაოთ მიდიოდენ მხოლოდ რევოლიუციის მიღების საფუძველზე, დროთა მიმდინარეობაში, სოციალისტურ აღმშენებლობის ტემპების გაშლისა და განვითარების პერიოდში, რევოლიუციის უბრალო დეკლარატიული მიღება აღარ იყო საკმარისი. თანამგზავრ მწერლებსაც მოეთხოვა აქტიური მონაწილეობის მიღება სოციალისტური აღმშენებლობის ყოველდღიურ მუშაობაში. ბევრი მწერლისათვის ეს არც ისე ადვილი საქმე გამოდგა.

ძველი თაობის მწერლებიდან ყველაზე უფრო ღრმა გარდატეხა რევოლიუციონური იდეების მიმართულებით მოხდა გალ. ტ ა ბ ი ძ ე შ ი. როგორც ცნობილია, გ. ტაბიძის პოეზია საქართველოს გასაბჭოებამდე უკიდურესი პესიმისტური და დაცემული განწყობილებებით იყო გამსჭვალული. საქართვ. ოქტომბერმა კი მის პოეზიაში ძირეული ძვრა მოახდინა. დღეს გ. ტაბიძე სოციალისტური აღმშენებლობის ენტუზიასტი მომღერალია.

პროლეტარულმა რევოლიუციამ არა მარტო ძველი თაობის მნიშვნელოვან წარმომადგენლებში — როგორიც არის გ. ტაბიძე და სხვ. — მოახდინა გარდატეხა, არამედ მანვე დიდათ შეუწყო ხელი ახალგაზრდა თანამგზავრ მწერალთა კადრების წამოწევასაც. ამ ახალგაზრდა თანამგზავრ მწერალთა შორის გამოირჩევა ს. ჩ ი ქ ო ვ ა ნ ი.

საქართველოს ოქტომბერმა ისეთ უკიდურეს მემარჯვენე-მწერალთა ჯგუფზედაც კი, როგორიც არის „ცისფერი ყანწელები", მათზედაც კი მოახდინა გავლენა. ისინიც გამოაფხიზლა დეკადენტურ მისტიურ ოცნებათაგან. „ცისფერ ყანწელთა" ზოგიერთ წარმომადგენლებში, როგორც მაგ. რ. გ ვ ე ტ ა ძ ე შ ი, ორგანიული და თანამიმდევრობითი გადამუშავება ხდება პროლეტარულ რევოლიუციის მიმართულებით.

თანამგზავრობის ხაზით მუშაობს აგრეთვე დ. შ ე ნ გ ე ლ ა ი ა, ვ. გ ა ფ რ ი ნ დ ა შ ვ ი ლ ი და სხვ., მაგრამ მათ მხოლოდ ცდები აქვთ. სრული თანამგზავრის სახელწოდების მოპოებამდე კი მათ ჯერ კიდევ ბევრი რამ აქვთ გასაკეთებელი თანამედროვეობის ათვისების მიმართულებით.

შემოქმედებითი თანამგზავრობის ტენდენციები გამოამჟღავნეს: ნ. მ ი წ ი შ ვ ი ლ მ ა, ტ. ტ ა ბ ი ძ ე მ, ლ. ქ ი ა ჩ ე ლ მ ა, პ. ი ა შ ვ ი ლ მ ა, ა. ქ უ მ ბ ა ძ ე მ, დ. ს უ ლ ი ა შ ვ ი ლ მ ა, გ რ. ც ე ც ხ ლ ა ძ ე მ, ვ. გ ო რ გ ა ძ ე მ, ლ. მ ე ტ რ ე ვ ე ლ მ ა და სხვ., მაგრამ მათში ჯერ კიდევ ძლიერია (ზოგში მეტად და ზოგში ნაკლებად) მემარჯვენე, წვრილ-ბურჟუაზიული, დეკადენტური და მეშჩანური განწყობილებები. ს. შ ა ნ შ ი ა შ ვ ი ლ ი ს მუშაობაც პოეზიის დარგში მემარჯვენე — თანამგზავრული ხასიათისაა ძლიერი კულაკური განხრით.

თანამგზავრულ ლიტერატურას ახალი ძალებიც ემატება ახალგაზრდობიდან. ამის შესახებ გარკვეულად ლაპარაკობს უკანასკნელი პერიოდის ლიტერატურული ცხოვრება.

როგორ ისმის დღეს საერთოდ თანამგზავრობის საკითხი? რა ამოცანები სდგას მის წინაშე?

დღეს ძველი სახის თანამგზავრობისათვის ადგილი აღარ არის ჩვენს სინამდვილეში. ის სოციალიური ცვლილებები, რომელიც ხდება საბ. კავშირში რეკონსტრუქციის პერიოდში, კლასთა ბრძოლის უკიდურეს გამწვავების პერიოდში, იწვევს თანამგზავრობის გარკვეულ გადაფასებას. თანამგზავრობაშიაც მოხდა დიფერენციაცია — ერთი ნაწილი ახალ-ბურჟუაზიულ და კულაკურ ლიტერატურის ბანაკში გადაბარგდა, ხოლო ჯანსაღი და მოქმედი ნაწილი კი უფრო მტკიცედ, ენტუზიაზმით და ორგანიულად დაუკავშირდა სოციალისტურ აღმშენებლობას — გახდა პროლეტარიატის მოკავშირე.

რუსეთის პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის რიგებში რამდენიმე თანამგზავრი მწერლის მიღება ნათლად ამტკიცებს იმ ღრმა პროცესს, რომელსაც ადგილი აქვს თანამგზავრობაში.

რეკონსტრუქციის პერიოდი თანამგზავრ მწერლებს ავალებს ბევრი რამ გადააფასონ და ბევრი რამ უარყონ თავიანთ ძველ შეხედულებებიდან. აგრეთვე რეკონსტრუქციის პერიოდი თანამგზავრებს აძლევს შესაძლებლობას გახდენ პროლეტარიატის მოკავშირეები.

საბჭოთა კავშირში დღეს შექმნილია ძირითადი სოციალ-ეკონომიური საფუძველი იმისათვის, რომ თანამგზავრი მწერლები გახდენ პროლეტარიატის მოკავშირეები. სოციალისტური მშენებლობის წარმატება ქალაქად და სოფლად — აი ის მთავარი საფუძველი, რომელზედაც ხდება თანამგზავრ მწერლების გარდაქცევა პროლეტარიატის მოკავშირეებად.

თანამგზავრი მწერალი დღეს პროლეტარულ მწერლებთან ერთად არის ცოცხალი მონაწილე იმ გამწვავებული კლასიური ბრძოლისა, რომელსაც ადგილი აქვს ჩვენში. თანამგზავრების წინაშე სდგას ამოცანა, რომ გახდენ პროლეტარიატის მოკავშირე კაპიტალიზმის ძირების ამოგდებაში, კულაკობის, როგორც კლასის ლიკვიდაციაში, პროლეტარიატის ფარული თუ პირდაპირი მტრების წინააღმდეგ ბრძოლაში. ის მწერალი, რომელიც ამ გადამწყვეტ და დიდ საქმეში არ არის პროლეტარიატთან, უკვე აღარ შეიძლება ჩაითვალოს თანამგზავრად.

თანამგზავრების გადამუშავების პროცესი მეტად რთულია. ამ მდგომარეობის გაუთვალისწინებლობა და გამარტივება შეუძლებელია.

ჩვენ შეუნელებელი ბრძოლა უნდა ვაწარმოოთ რეაქციონური მწერლების წინააღმდეგ, ბურჟუაზიულ და კულაკურ განწყობილებების წინააღმდეგ, მაგრამ ამავე დროს აუცილებელია ფრთხილი და სერიოზული დამოკიდებულება იმ მწერლებისადმი, რომლებიც ცდილობენ გახდენ პროლეტარიატის მოკავშირეები. აქ ყოველგვარი წინასწრება და წინდაუხედაობა მავნებელია.

თანამგზავრ მწერლების შემოქმედების თემატიკაშიაც ხდება დღეს მნიშვნელოვანი გარდატეხა. თანამგზავრების საყვარელი თემა — „პატარა ადამიანი", „ზედმეტი ადამიანი" — ეხლა უკანა პლანზე მიიწია. დღეს თანამგზავრობის შემოქმედების თემატიკაც სხვაა, ახალია. ის გრანდიოზული პროცესები, რომელიც სოციალისტური აღმშენებლობის მომენტებს გულისხმობს — აი აქეთკენ ცდილობენ დღეს თანამგზავრები მიაპყრონ თავიანთი ყურადღება.

მაგრამ თანამგზავრობის არა მარტო თემატიკაში, არამედ შემოქმედების მეთოდის შეცვლაც უნდა მოხდეს. შეუძლებელია მუშაობა რეკონსტრუქციის პერიოდის თემატიკაზე, თუ არ იქნა გამონახული ისეთი შემოქმედებითი მეთოდი, რომელიც შესატყვისი იქნება ახალი პერიოდისათვის. შეიძლება ითქვას, რომ ამ მხრივ თანამგზავრებს არ აქვთ დიდი მიღწევები. მათ ხშირად არც კი ესმით დიალექტიურ-მატერიალისტური მსოფლმხედველობის მნიშვნელობა შემოქმედებისათვის. გულახდილად უნდა აღინიშნოს, რომ ამ მიმართულებით პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციასაც თითქმის არაფერი გაუკეთებია, რათა დახმარებოდა თანამგზავრებს, მაშინ როდესაც „თანამგზავრების მხატვრულ მეთოდზე მუშაობა არის პოლიტიკური მუშაობა, ვინაიდან ჩვენ მიერ შემოქმედებითი საკითხების დასმას საფუძვლად უდევს საკითხი მსოფლმხედველობის შესახებ" (ავერბახი). აუცილებელია შემოქმედებითი დისკუსიაში ჩავაბათ თანამგზავრებიც. აქამდე ამ დისკუსიას პროლეტარული მწერლები თითქმის კარჩაკეტილათ აწარმოებდენ.

საბოლოოთ: თანამგზავრ მწერლებს დღეს ორი გზა, ორი შესაძლებლობა აქვთ: ა ნ უ ნ დ ა გ ა ხ დ ე ნ პ რ ო ლ ე ტ ა რ უ ლ ი რ ე ვ ო ლ ი უ ც ი ი ს, ს ო ც ი ა ლ ი ს ტ უ რ ი ა ღ მ შ ე ნ ე ბ ლ ო ბ ი ს მ ო კ ა ვ შ ი რ ე ე ბ ი, ა ნ დ ა მ ტ რ ი ს ბ ა ნ ა კ შ ი გ ა დ ა ბ ა რ გ დ ე ნ. ს ა შ უ ა ლ ო დ ა ნ ე ი ტ რ ა ლ ო ბ ი ს გ ზ ა ა რ ა რ ს ე ბ ო ბ ს.

ჩვენ გვჯერა, რომ თანამგზავრების საუკეთესო ნაწილი თავისი ყოველდღიური აქტიური მონაწილეობით სოციალისტურ აღმშენებლობაში, მარქსიზმ-ლენინიზმის, დიალექტიური მატერიალიზმის მსოფლმხედველობის დაპყრობით და მის შემოქმედებითი მუშაობაში მოხმარით, მწერლობის ჩვენი ქვეყნის სოციალისტური გადახალისების იარაღათ გახდომისთვის ხელის შეწყობით — შესძლებენ გახდენ პროლეტარიატის მოკავშირეები.

შალვა რადიანი

„მხოლოდ ნაციონალური კულტურების განვითარებით შესაძლებელი იქნება ჩამორჩენილ ერების ნამდვილად ჩაბმა სოციალისტური მშენებლობის საქმეში — სწორედ ამაში მდგომარეობს საბჭოთა კავშირის ხალხების ნაციონალურ კულტურის განვითარების ხელის-შეწყობის და მხარის დაჭერის ლენინური პოლიტიკის საფუძველი“

ს ტ ა ლ ი ნ ი.

ა თ ი წ ე ლ ი

1

ამხანაგებო, ორიოდ მხრიდან
[illegible]

2

[illegible]

3

[illegible]
ვერ ამოვდენე გულიდან ყელში
დავბარბაცებდი თავმოჭრილივით
მერყეობაში და განსაცდელში.

[illegible]
სოციალიზმის მეწამულ გზისკენ
გადაგვატაროს ლენინის ხიდმა.

ნიკოლოზ მიწიშვილი

საქართველოს ოქტომბერი

(გასაბჭოებიდან 10 წლის შესრულების გამო)

მე მაგონდება და თითქოს ვხედავ:
ციხე რკინებით შემოსალტული,
სადაც მრავალი მუშები სხედან
და აჩქარებით ირხევა გული.
წარმომედგინა: ბრძოლა ქუჩებში
აორთქლებული სისხლი სვეტებად,
ტალღათ მოვარდნილ მუსიკის ხმებში
მშრომელი ხალხის მძაფრი შეტევა.
ამ დროს ხარივით იბღავლებს კარი
შეგვესევიან ხმლით და კეტებით;
დაიძახებენ: „მაგრად დაჰკარით,
დასცხეთ, დაჰკარით თავგამეტებით!“
ერთი წუთი და მთელი საკანი
შეიღებება სისხლის შხეფებით
ამხანაგს მოხვდა ტყვია ნაგანის
და წაქცეულებს შესდგენ ფეხებით.
ჩუმად შემოდის ციხის უფროსი
(ხელში გაზეთი დაუჭერია)
და შემოგვძახებს ყალბი პათოსით:
„ძმებო, — თქვენები მოიმღერიან!“
ჩვენ არ გავედით. — ვამბობდით ყველა:
„ეძებენ მიზეზს — იძიონ შური, —
თუმცა სურვილი ზღვასავით ღელავს
დე, იყოს კარი ისევ დაღმული“.
შუქმა დახუჭა უეცრად თვალი —
რჩება სიბნელე, — არ სჩანს კედელი,
და ჩვენ შევხედეთ — ავარდა ალი:
ახალი ქვეყნის გამომჭედელი!
თითქოს ციხეზე მოხვდა გრიგალი
ჩვენ დავირაზმეთ უტეხ ტყესავით,
მივსჩერებივართ: ერთი მწვერვალი
დარჩა ჯერ კიდევ გაუსრესავი.
ისევ ლოდინი... — თენდება კარგად
ოდნავ ჩადგება ქექა და ბური,
ვიღაც იძახის: „მე თქვენი ვარ და,
წითლების ხელში არის სადგური“.
ვამბობ: ეს იყო რაღაც სტიქია
ოთხად გაიმტვრა რკინის კარები,
მოქნეულ ხმალზე სწრაფად მოჰქრიან —
გამარჯვებული ჩვენი ჯარები.

II

საქართველოში, — ვამბობ აშკარად,
ყოველი ქვა და ბევრი მდინარე:
მშრომელ ხალხისთვის იქცა საფარად
და ახალ ქვეყნის ხმაზე მქუხარებს.
ამით არ ვამბობ თითქოს ბრძოლები
დამთავრებული არის სრულიად,
თუმცა ძველ ქვეყნის ბევრი მცველები
დაძლეული და ჩაძირულია!
ყოველი წელი, როგორც ყუმბარა:
სწვავს, ანადგურებს წარსულის ნაშთებს,
მაგრამ ჩვენ ვიცით ჯერ ეს არ კმარა,
რომ ძველი ქვეყნის დაღი არ გვაჩნდეს.
კომუნისტური აზრი ეპოქას
მისდევს მახვილად გამოკვეთილი,
და ჩვენ არ ვამბობთ რაც გვაქვს გვეყოფა.
საჭირო არის დავსვათ წერტილი!
გასაგებია! — (ვინ არ მიხვდება)
როცა მაღლდება ჩვენი მკერდები.
შრომა ჩაღდება, შრომა ზვირთდება —
ქარხნის ღვედებათ შენაერთები.
აღარ შევსდგებით, — ვეღარ მოგვღუნავს,
თუ ჩამოგვრჩება სადმე კენტები;
და ავაშენებთ ქვეყნად კომუნას
ბოლშევიკური შრომის ტემპებით.
ათი წელია და მაგონდება:
რამდენი ცეცხლი გამოვიარეთ,
მაგრამ ძარღვებში ძალა გროვდება
ჩქარა ჩავაქრობთ ყველა იარებს.
წინ! —
გაშლილ დროშას ნიავი არხევს, —
როცა ქარხნების მაღლდება ბოლი:
საბჭოთა ქვეყნის სხვა მშრომელ ხალხებს
არ ჩამოვრჩებით შრომით და ბრძოლით!

იაკინთე ლისაშვილი

მწერლის საზოგადოებრივი როლი

ეს საკითხი საერთოდ საკმარისად გამორკვეულად უნდა იქნეს მიჩნეული: ქართველ მკითხველთა ფართო ფენებში ძველთაგანვე განმტკიცებულია ის სალი აზრი, რომელიც მწერალს განსაკუთრებული საზოგადო მოღვაწის როლს აკუთვნებს. მწერალი — მებრძოლია — ასე [illegible]

მიუხედავათ ამისა, თუ საბჭოთა საქართველოს ათი წლის თავის სადღესასწაულოდ გამოცემულ ქართველ მწერალთა ფედერაციის გაზეთში მაინც ვეხები ამ საკითხს, ეს იმიტომ, რომ დღევანდელი დღე განსაკუთრებულად და არაჩვეულებრივი სიმწვავით აყენებს მას. საბჭოთა საზოგადოებრივობა მწერლისაგან უფრო მეტს მოითხოვს, ვიდრე მისი წინადროინდელი საზოგადოებრივობა მოითხოვდა. იმ ინდივიდუალისტურმა ხანამ განვლო, როდესაც მწერალს „თავისუფალი“ შემოქმედება შეეძლო. მისი ადგილი დაიჭირა კოლექტივიზმის ხანამ, რომელსაც ახალი ისტორიული მისიით აღჭურვილი კლასი მეთაურობს. იგი მწერალსაც კოლექტივის ნებისყოფას უმორჩილებს და მისგან ისეთსავე შემოქმედებითი დისციპლინას მოითხოვს, როგორც საკუთარი თავისაგან. პროლეტარიატს არ აქვს არც ზედმეტი ქაღალდი, რომ მწერლის ვითომცდა თავისუფალი შემოქმედება ავარჯიშოს, არც ზედმეტი მანქანები და ამწყობები ჰყავს, რომ იგი ბეჭდოს. აქ ერთ გეგმას ექვემდებარება ყოველი აქტი, ერთი მიზნისაკენ არის მიმართული ყოველი ნატამალი შემოქმედებითი ენერგიისა, სულ ერთია რა სახის იყოს იგი. მწერლის შემოქმედება — ეს კოლექტივის ენერგიის მარაგია, რომელიც ამა თუ იმ პიროვნებაში მჟღავნდება. დღეს ერთში, ხვალ მეორეში. ნამდვილად კი ეს ენერგია კოლექტივს ეკუთვნის, რომელსაც სრული ნება აქვს წარმართოს იგი ისე, როგორც ამას მისი საჭიროება მოითხოვს. [illegible] განსაკუთრებით [illegible] რომ დღეს საკითხი დგას ამ [illegible] როგორც ქვეყნიერების ახალ [illegible] სა და საზოგადოებრივი წყობი[ლების] [illegible] ბური სისტემის არსებობის, და ამისათვის სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა სწარმოებს. ასეთ პირობებში თუ მწერალი თავისი შემოქმედებით ამ კოლექტივის ინტერესებს არ ემსახურება ამ გადამწყვეტ ბრძოლის დროს, მას არ აქვს უფლება სწეროს, რადგანაც მწერლის ყოველ სიტყვას ისეთი ძალა ახლავს თან, რომელსაც აშენებაც შეუძლია და დაქცევაც, ადამიანის პსიხიკის მოქცევაც და შექცევაც.

ასე სდგას საკითხი.

მწერლობა საზოგადოების სამსახურში, — იმ კოლექტივის — კლასის სამსახურში, რომელსაც ეკუთვნის. ეს ახალი არ არის. მთელი მე-19 საუკ. ქართული მწერლობა ასეთ სამსახურს ეწეოდა. ასე იყო რუსეთშიაც. სხვაგანაც. როგორც ჩვენში, ისე სხვაგანაც მწერალი უთუოდ საზოგადო მოღვაწედაც ევლინებოდა ხალხს. ეს იმიტომაც იყო, რომ მწერლობა თავისთავად საზოგადო მოღვაწეობის ისეთ სახეს წარმოადგენს, რომელიც ჩვეულებრივ საზოგადო საქმიანობასთან შედარებით [illegible]

[illegible]

„Не могу молчать“ [illegible]

[illegible] ლიც მტრის ბანაკში შეჭრილი და პიონ[...] ომს აწარმოებს. რომენ როლლან. მე მაშინ საზღვარგარეთ ვიმყოფებოდი, როდესაც მსოფლიო ომის ზუზუნში თამამად გაისმა მისი „Au-dessus de mêlée“-ს გაბედული ხმა. აქედან არის, [illegible] რომენ როლ[...] [illegible] დისის სახელი [illegible] სტოვის“ ავ[illegible] მწერლის [illegible] განს[illegible]

მაგალითები კმარა. ისინი მკაფიოდ გვიჩვენებენ იმ როლს, რომელიც მწერალს ეკუთვნის მის თანამედროვე საზოგადოებაში.

საქართველოს საბჭოთა მწერლების ფედერაციის გზიც ამ მხრით დღეს სრულიად გამართლებულად უნდა ჩაითვალოს. — მის დღის წესრიგში სწორედ დგას მწერალთა ბრიგადების მივლინება ქარხნებში, ფაბრიკებში და კოლექტივებში, წერა-კითხვის უცოდინარეობის ლიკვიდაცია, ალმასკომების კულტურული მუშაობა, მუშათა კლუბებში და სხვადასხვ., ე. ი. ფედერაციის მთელი ყურადღება კულტურული რევოლიუციის ფრონტზეა მიმართული. იმ ფრონტზე, რომელსაც შეიძლება ხვდეს გადამწყვეტი როლის შესრულება ზემოდაღნიშნულ სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლაში, საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატი რომ აწარმოებს იმპერიალისტური მსოფლიო ბურჟუაზიის წინააღმდეგ.

ლეო ქიაჩელი

საბჭოთა მწერლობის ინტერნაციონალური კავშირისათვის

ერთი უდიდესი მიღწევა საბჭოთა ხელისუფლებისა საქართველოში, რომელსაც უნდა გახსენება ათის წლის თავზე — ეს არის მშრომელი მასების ინტერნაციონალური აღზრდა, ეროვნული საკითხის, ლენინის გადაწყვეტის ნიადაგზე, რასაც ერთად-ერთს შეეძლო დაემყარებია ამიერ-კავკასიაში ეროვნული მშვიდობიანობა და შეექმნა საწინდარი ეროვნული კულტურის აღორძინებისათვის.

რაც უნდა ახალგაზრდა არ იყოს ჩვენი თაობა, ის მომსწრეა კავკასიის ბალკანეთის ჯოჯოხეთისა, როცა კავკასიაში მობინადრე ერები ერთმანეთს ყელს ღადრავდენ და განადგურებით ემუქრებოდენ.

მთელი მეცხრამეტე საუკუნე ამზადებდა ცარიზმი ხალხის ერთმანეთზე მისევას, დანაწილებას და სათითაოდ სისხლიდან დაცლას.

უკანასკნელი მეფის ნაცვლები კავკასიაში: გოლიცინი და ვორონცოვ-დაშკოვი მხოლოდ ფორსმაჟორით ატარებდენ ცხოვრებაში იმას, რაც მათ წინამორბედებმა დიდი მზრუნველობით შეამზადეს. ამას მოჰყვა სომეხ-თათართა ულეტა 1905 წელს, ამას მოჰყვა იმპერიალისტურ ომის დროს სომხეთის „შემოერთება უსომხებოთ“, როგორც ჩამოაყალიბა ეს ფორმულა ლობანოვ-როსტოვსკიმ და როგორც შემდეგ ცინიკური გულახდილობით რუსეთის ლიბერალიზმის მამამთავარმა პ. მილიუკოვმა მეორე უფრო შესანიშნავ ფორმულაში მოკვეთა, სადაც ლაპარაკია „ეფრატის ყაზახობაზე“.

აქ სომხების მაგიერობა ყაზახებს უნდა გაეწიათ რუსეთის აგრესიულ პოლიტიკისთვის წინა აზიაში.

რევოლიუციის შემდეგაც ოცნებობდა დროებითი მთავრობა დარდანელის ურდულით ჩაკეტვაზე და მხოლოდ ოქტომბრის რევოლიუციამ ახადა ფარდა იმ დიპლომატიურ ოინბაზობას, როცა ანტანტა თითქო ომობდა ერების განთავისუფლებისათვის, ნამდვილად კი აბდულ გამიდის უარესს რეჟიმს ამყარებდა რუსეთის ხელით ამ ერებისთვის.

ის სამი წელი, რომელმაც ამიერ-კავკასია ჩამოარჩინა ოქტომბერს, ეს „ეროვნულ“ მთავრობათა პერიოდი კავკასიაში, ნაკლებ არ არის დამძიმებული მოძმე ერთა დაღვრილ სისხლით. აქ უკვე აშკარა ომები იყო გამართული.

სამივე რესპუბლიკა თითქო ყოჩების სანახაობას უმართავდა უცხოელ ოკუპანტებს.

ჯერ ქართველ სომეხთა ომი, მერე აზერბაიჯანისა და საქართველოსი და პერმანენტული ომი აზერბაიჯანსა და სომხეთს შორის.

მართალია აქ თვითეული მთავრობა მეორეს აბრალებდა ომის დაწყებას, ყველა ერთად კიდევ ინგლისელებს და სხვა იმპერიალისტებს, მაგრამ რაც ომი საზოგადოთ წარმოიშვა ქვეყანაზე, ყოველთვის ერთი-მეორის ომის გადაბრალება ჩვეულებათ გახდა — ეხლა ყველასთვის აშკარაა, რომ სხვანაირად არც შეიძლებოდა ყოფილიყო.

ასეთია კლასთა ბრძოლის კანონი და ასეთია მორალი ყველა ბურჟუაზიულ მთავრობათა.

მართალია ბევრი მაშინაც სამარცხვინოთ სახავდა ამ არევ-დარევას, ერთმანეთის გაუტანლობას, მაგრამ ამით საქმეს არაფერი წადგომია, და კავკასია ცეცხლისა და მახვილის ასპარეზი იყო.

ძნელი სათქმელია სანამდე მიიყვანდა კავკასიას ასეთი მაკედონური სისტემით ეროვნული საკითხის გადაწყვეტა, რომ ამ ერებს თვით თავის თავში არ ენახათ საწინააღმდეგო ძალა და საბჭოთა კონსტიტუციას არ ეხსნა ისინი გახადგურებისაგან.

ოვ. კაჩაზნუნი, ყოფილი სომხეთის მთავრობის თავმჯდომარე, თავის წიგნში: „დაშნაკცუტუნს არაფერი აქვს მეტი სათქმელი“, ულმობელი თვით-კრიტიკით ასაბუთებს თავის პარტიის თვითმკვლელობას და ააშკარავებს იმ ბნელი პოლიტიკის დეტალებს, რამაც ცეცხლში გახვია მაშინდელი ამიერ-კავკასია და აუცილებლად ყოველთაო განადგურებით უნდა გათავებულიყო, თუ მათი მთავრობა კიდევ დარჩებოდა ხალხის სათავეში.

პროფ. ზურაბ ავალიშვილიც თავის წიგნში: „საქართველოს დამოუკიდებლობა საერთაშორისო პოლიტიკაში“ — ეხება ამავე საკითხს და ბევრი საგულისხმო დასკვნის გამოტანა შეიძლება ამ წიგნიდან სწორედ ეროვნული პოლიტიკის დასახასიათებლად ამ პერიოდში.

მართალია ეს წიგნი არ არის დაწერილი მაშინდელი პოლიტიკის მეთაურისაგან, რაც განასხვავებს მას ოვ. კაჩაზნუნის წიგნიდან, მაგრამ ყველამ იცის ურყევ ფაქტების ლოლიკა — როცა თვითკრიტიკა ზედმეტიც ხდება.

უეჭველია ეს პერიოდი ათავებს იმ ციკლს, რომელსაც ამზადებდა მე-19 საუკ. საზოგადოებრივი განვითარება — ეს ასე ვსთქვათ, ფინალი იყო რევოლიუციის წინანდელ მომქმედ ჯგუფებისა.

აქ ანგარიშს უსწორებდენ ერთმანეთს ფეოდალიზმი და ბურჟუაზია და ორთავეს სუროდა თავისი კლასიური ინტერესი ეროვნულ ინტერესით გაესაღებიათ.

უეჭველია ქართულ მწერლობის წინანდელ თაობაშიც იყვნენ ისეთი მოწინავე პირები, რომელთაც ესმოდათ ასეთი შუღლისა და ერთმანეთის ულეტის პოლიტიკის მავნებლობა, მაგრამ ისინი ვერ მიაბრუნებდენ ობიექტიურად გამზადებულ პროცესს და თავისთავად რჩებოდენ მოლაღადებლად უდაბნოში და რამდენადაც სისხლის ნაკადული ამ უდაბნოს მძლავრად გადაურბოდა, იმდენად უფრო სუსტი იყო რიცხვი თვით მოლაღადეთა.

უეჭველია აგრეთვე, რომ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებას უნდა ერთბაშად გადაეწყვიტა ეს დაკვანძული რგოლი, ჩაჩირქებული იარა, რომელიც ხელს უშლიდა სოციალისტურ მშენებლობას.

ამიტომ იმ თავითვე საბჭოთა ხელისუფლებამ წამოაყენა ლოზუნგი მასების ინტერნაციონალურ აღზრდისა და ეროვნულ თანამშრომლობისა.

მიუხედავად ბევრი მარცხისა და ყველასათვის ხელშესახები შეცდომებისა, დამარცხებული კლასები მაინც არ უშვებდნენ ხელიდან პროვოკაციის იარაღს და ეროვნული შუღლისა და მტრობის მოსპობას მარტო დეკრეტი ვერ უშველიდა.

საჭირო იყო დიდი შრომა, დიდი თავგამეტება, [illegible] იყო ამ ფრონტზე გამ[...] ბრძოლა.

თუ [...] იბრძოდა პროლეტარული საზოგადოებრივობა ამ ფრონტზე, ეს ერთი თავია იმ საერთო ისტორიისა, რომელსაც ეხლა უკეთდება ჯამი.

ჩვენი ამოცანა უფრო მარტივია.

ჩვენ უნდა აღვიშნოთ, როგორი იყო ქართული მწერლობის როლი ამ ინტერნაციონალურ დაკავშირებისათვის ამიერ-კავკასიაში და რა რეალური შედეგები მოჰყვა ამ ფრონტზე მუშაობას.

საერთოდ რამდენადაც ძირს იმაგრებდა პროლეტარული კულტურა, რომელიც თავისთავად ატარებს ინტერნაციონალურ ბუნებას, იმდენად საგრძნობი ხდებოდა მწერალთა გადაიარაღება.

არ შეიძლება ითქვას, რომ ამ ხნის განმავლობაში, განსაკუთრებით გასაბჭოების პირველ წლებში, არ ჰქონდეს ადგილი ერთფერ ნაციონალისტურ რეციდივებს, მაგრამ რამდენადაც ძაგრდება პროლეტარულ რევოლუციის თანამგზავრი მწერალთა წრე, იმდენად უფრო მეტი ყურადღება ექცევა მასების ინტერნაციონალურ აღზრდას და გარ[ეშ]ლა საკუთარ[ი] თავის შემოქმედებით გარდაქმნისა, აქ მწერლები სდგებიან ახალ პროლეტარულ საზოგადოებრივობისთვის მებრძოლთა რიგებში.

საქართველოს საბჭოების მეოთხე ყრილობაზე ქართველ მწერალთა დელაგაციამ პირველად განაცხადა ამიერ-კავკასიის ერების მწერალთა დაკავშირების, ერთმანეთის გაცნობისა და შესწავლის აუცილებლობის საჭიროება.

წინათ ყოველი ქართველი მწერალი, ან სომეხი და თურქი უფრო იცნობდა ევროპის მწერლობას, ვიდრე თავის მოძმე ხალხის მწერლობას.

ესეც ერთგვარი მემკვიდრეობა იყო წარსულისა. ამ სამარცხვინო ჩამორჩენას ბოლო უნდა მოღებოდა. კავკასიის ხალხთა მწერლებს უნდა ენახათ ერთმანეთის საერთო ენა, რომ მოწინავე რიგში ჩამდგარიყვენ ინტერნაციონალურ კულტურისთვის ბრძოლაში.

ეს უმთავრესად ეხება მწერლების ოქტომბრის წინანდელ თაობას. რაც შეეხება პროლეტარულ მწერლობას, რომელიც დაიბადა და განვითარდა საბჭოთა ხელისუფლების ხელში, ის თვითონვე ორგანიზაციულათ შემოქმედებითაც დაკავშირებული იყო მოძმე რესპუბლიკების პროლეტარულ მწერლობასთან.

ყოველი ცალკე ასოციაცია შედის ამიერ-კავკასიის პროლ. მწერალთა ასოციაციაში და შემდეგ საკავშირო ასოციაციაში და ასე მთლიანად ვითარდება პროლეტარული მწერლობა.

ქართველ მწერალთა ფედერაციის ინიციატივით მოეწყო მწერალთა დელეგაციის გამგზავრება აზერბაიჯანში; დელეგაცია ჩავიდა ბაქოში, კავკასიის პროლეტარულ ცენტრში, სადაც ყველაზე უფრო სჩანს ახალ კულტურისთვის ბრძოლა და სახალხო მეურნეობის რეკონსტრუქცია.

აქ ბაქოს 26 დაღუპულ კომისართა საფლავზე ითქვა პირველი სიტყვა ამიერ-კავკასიის ხალხთა მწერლების ინტერნაციონალურ დაკავშირებისათვის და მართლაც უკეთესი ადგილი არც შეიძლებოდა ასეთი დეკლარაციისთვის, ვიდრე საფლავი იმ თავგანწირულ კომუნართა, რომელნიც დაიღუპნენ ამ იდეებისათვის ბრძოლაში.

ქართველმა მწერლებმა დაათვალიერეს ბაქოს საწარმოები, თავიანთი თვალით ნახეს და გასინჯეს ახალი ცხოვრების პულსი, ახალი ადამიანების ავანგარდი სოციალისტურ აღმშენებლობის ფრონტზე.

ეს ხალხი ზღვასართმევს მიწას, რომ იქ ააშენოს ნავთის კოშკები. ამ ზღვის წართმეულ ადგილს ეწოდება „ილიჩის ბუხტა“.

თუ რევოლიუციამდე აზერბაიჯანი უფრო ეტნოგრაფიულ ერის მასალას წარმოადგენდა, ეხლა აქ ღვივის ეროვნული კულტურა, იბადება მწერლობა, თეატრი, მუსიკა, ხდება კულტურული რევოლიუცია ლათინურ ალფაბეტზე გადასვლით, ქალი თავს აღწევს საუკუნო მონობას და ამ ახალ კულტურას წინ მიუძღვის [illegible] თა კლასი, რომელიც თავისი ენტუზიაზმით [...] წაულს ახდენს.

ბაქოდან ქართველი მწერლები თურქ მწერლებთან ერთად ჩავიდნენ სომხეთში.

[illegible] კავკასიის [illegible] სომხეთი; ის იმთავითვე გახდა იმპერიალისტურ ომის პლაცდარმათ. დაშნაკების ავანტიურის წყალობით ჯერ თათრებმა ულიტეს და შემდეგ არც რუსის სარდლებმა დააკლეს ხელი. გასაბჭოების წინა წლებშიც აქ მძვინვარებდა ყარა-ბექირ ფაშას ჯარი.

ჩვენ გვაჩვენეს მთელი ხეობები, სადაც წინათ მთები იდგა დახოცილ ლტოლვილებისა.

სიცივე და შიმშილი სპობდა აწიოკებულ ხალხს და შემოსეული მტერი უწყალოთ არბევდა.

მთელ ასეულ კილომეტრზე სულ ნაცარი და მტვერი ღა დარჩა ძველი მოსახლეობიდან.

საბჭოთა ხელისუფლებამ აქ დაამყარა ზავი. რამდენადაც დიდი იყო დარბევა წარსულში, იმდენად მძაფრია დღეს იქ სოციალისტური აღმშენებლობა, ამას ყოველ ფეხის გადაგმაზე გრძნობს გარეშე კაციც.

აქ მართლა ნამდვილი „ქვათა ღაღადია“ ახალი კულტურის აღმშენებლობისა.

მწერალთა დელეგაციის ჩასვლა სომხეთში ნამდვილ დღესასწაულათ იქცა, მიტინგი მიტინგზე იმართებოდა და მთელი მოსახლეობა ჩაება ამ ფერხულში.

წინათ სომხეთის ბურჟუაზია სხვაგან ეძებდა თავის ბუდეს, უფრო მოგების ყნოსვაზე მართავდა თავის ორიენტაციას, ვიდრე ხალხის მომავალზე.

ამიტომ აქ არ არის ბევრი რამ მისგან დარჩენილი. აქ ხალხს თავის-თავად უხდება ქალაქების აშენება, მაგრამ სამაგიეროთ აშენებენ სოციალისტურ ქალაქებს და ამიტომაც საგრძნობია აშენებლობის პათოსი.

ბოლოს სამივე დელეგაციის წევრებმა ტფილისში მოიყარეს თავი.

აქ ჩაეყარა საფუძველი სამივე რესპუბლიკის მწერალთა გაერთიანებას და ამ კავშირის დაარსება დიდი პოლიტიკურ და ისტორიულ მოვლენათ იქცა.

გაერთიანებულ მწერალთა დელეგაციების საჯარო სხდომაზე სიტყვებით გამოვიდენ კომუნისტური პარტიის პასუხისმგებელი და აქტიური პოლიტიკის მესვეურნი, აღნიშნავდენ დიდ მიღწევას ამიერ-კავკასიის ერთა კულტურულ ინტერნაციონალურ კავშირის შექმნის საქმეში.

უნდა ითქვას, რომ ამ მხრივ ამიერ-კავკასიის ხალხთა მწერლებმა დაასწრეს უკრაინასა და ბელორუსიას, რომელნიც მხოლოდ ეხლა ლაპარაკობენ საკავშირო საბჭოთა მწერლების ფედერაციის შექმნაზე — ასეთი ფედერაცია ამ.-კავკასიაში უკვე ორი წლის წინანდელი ფაქტია.

ქართულ მწერლობისაგან ჩატარებული მუშაობა მხოლოდ იმიტომ იყო ნაყოფიერი, — რომ ეროვნული სოლიდარობის გრძნობა თვითონ მასებში იყო ფესვებ გადგმული, რომ ეს მუშაობა შეეზარდა მშრომელ კლასის იდეოლოგიას, რომლის საფუძველი არის ლენინის გადაწყვეტა ეროვნულ საკითხისა.

ეროვნული საკითხი ეხლაც მწვავეთ სდგას დღის წესრიგში.

თავის პოლიტიკურ ანგარიშში მე-16 ყრილობაზე ამხ. სტალინი ანალიზს უკეთებს „მცოცავ გადახრებს“ ეროვნულ საკითხში რეკონსტრუქციულ პერიოდში, როცა საერთო კლასთა ბრძოლის გამწვავება იწვევს ეროვნულ შეხლა-შემოხლას თვით პარტიაში და იძლევა ლოზუნგს ორ ფრონტზე ბრძოლის შესახებ — ველიკორუსული თვითმპყრობელურ შოვინიზმის წინააღმდეგ, როგორც უმთავრეს საფრთხესთან და ადგილობრივ ნაციონალიზმის წინააღმდეგ, ნაციონალურ რესპუბლიკებში.

თუ ასეთია ლოზუნგი კომუნისტურ პარტიისთვის, საბჭოთა მწერლობას ევალება ცხოვრებაში გაატაროს ეს გზა შემოქმედებით, განამტკიცოს სოციალისტური ხელოვნება, რომელიც ეროვნულია ფორმით და პროლეტარული და ინტერნაციონალური შინაარსით. რადგან ჩვენ უფრო მოგვისწრო დრომ, „როდესაც შევდივართ სოციალიზმის ეპოქაში“.

ტიციან ტაბიძე

გავაძლიეროთ ბრძოლა რეაქციონურ მწერლობის წინააღმდეგ

საბჭოთა მწერლობა — მასებს

[illegible] სპეციფიურობათა, რომელთა საშუალებითაც საბჭოთა მწერლობა ახერხებს კლასობრივი ბრძოლის მოწინავე პოზიციებზე დგომას და ამავე დროს მომავლის სოციალისტური კულტურისათვის საფუძვლების განმტკიცებას.

ერთი ასეთი უმთავრესი სპეციფიურობათაგანი — საბჭოთა მწერლობის მასიური დიაპაზონია. ეს ნიშნავს არა მარტო იმას, რომ ჩვენი ლიტერატურული მშენებლობა სავსებით გამიზნულია უმაგალითო ბრძოლებისათვის ამხედრებულ მილიონების მოთხოვნილებათა გათვალისწინებით, არამედ უმთავრესად იმას, რომ საბჭოთა მწერლობას ქმნის არა ერთეულები, არამედ კულტურულად ამოძრავებული მასების შემოქმედებითი ენერგია. ჩვენი რევოლიუციის პრაქტიკამ საბოლოოდ დაამსხვრია ის ეკლექტიურ-იდეალისტური თვალსაზრისი, რომლითაც ისტორიის უმთავრეს არქიტექტორად, მის დემიურგად გენიალური ინდივიდი განიხილებოდა, ხოლო მასსა ამ „შემოქმედ ხელში“ მოქცეულ მასალად იყო მიჩნეული.

რაც უფრო მტკიცდება საბჭოთა მწერლობა, მით უფრო ღრმად იჭრება იგი უფართოეს მასების ყოველდღიურობაში; რაც უფრო იზრდება მასების კულტურული დონე, მით უფრო ძლიერ კადრებს აწვდის იგი თავის წიაღიდან საბჭოთა ლიტერატურის მშენებლობის ფრონტს.

მხოლოდ ამ ურთიერთობით უნდა აიხსნას საბჭოთა მწერლობის ზრდის ტემპი, და ის შინაგანი ენერგია, რომლითაც ხასიათდება პროლეტარული რევოლიუციის პროცესში აღზრდილი ლიტერატურული კადრების პროდუქცია.

მხოლოდ ფილისტერს, რევოლიუციამდე მასების უმეცრებისა და სიბნელის ფონზე ამაღლებულ პოეტურ ერთეულების ფეტიშიზატორს, რომელსაც არ გაეგება ჩვენი კულტურული მშენებლობის არა ინდივიდუალური ხასიათი, შეუძლია იჩურჩულოს ეხლა მწერლობის დეკადანსის და დაცემის შესახებ.

ჩვენთვის კი უდავოა, რომ მხოლოდ ისეთი „დიდი სოციალური მოძრაობის მხრებზე“, როგორიცაა მიმდინარე რევოლიუცია, შეიძლებოდა ასე მოკლე დროულ მანძილზე გაშლილიყო ასე მრავალმხრივი, სოციალურად საღი და სასიცოცხლო პერსპექტივების მქონე მწერლობა.

მომაკვდავი კლასის ესთეტიური აზრი ეხლაც „სპილოს ძვლის კოშკის“ ფორმულას იმეორებს, მწერლობის განყენებულობას, მის აბსოლიუტურ თავისუფლებას ქადაგებს. ამავე დროს ბურჟუაზიის მთელი მხატვრული კულტურა, კლასობრივ წინააღმდეგობათა გართულების ეხლანდელი ეტაპზე უკვე გარკვევით დადგა თავისი კლასის სადარაჯოზე. აუარებელ ფაქტებს ამ მხრივ მიემატა ევროპიულ „ჰუმანისტების“ ცნობილი უკანასკნელი გამოსვლა საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ.

ცხადია, მასებისაგან განყენებული და მოსხლეტილი ბურჟუაზიული ხელოვნება და მწერლობა მჭიდროთაა დაკავშირებული პრივილეგიურ უმცირესობასთან, განსაზღვრულია მისი ინტერესებით და ერთგულად ემსახურება მას. ამაშია ბურჟუაზიული კულტურის განწირულობის და მომაკვდაობის მიზეზი, სწორედ ისევე, როგორც ჩვენი მშენებლობის ძალა და სიმტკიცე მშრომელი მილიონების სტიქიასთან ორგანიულ ურთიერთობაში მდგომარეობს.

რომენ როლანი იმპერიალისტურ ომის წლებში ამბობდა: „სახალხო მოძრაობათა და ბრძოლების პერიოდში ხელოვნების მოვალეობაა — იბრძოლოს ხალხთან ერთად, აღაფრთოვანოს იგი, უხელმძღვანელოს მას, გაჰფანტოს წყვდიადი“.

ასეთია საბჭოთა მწერლობის გეზი. უკან მზერის, პასსეიზმის, პასიური ამსახველობის თეორიას ეხლა მხოლოდ სამუზეუმო ეკზემპლიარები თუ იზიარებენ. აკი ჩვენშიც შესთხზეს ცნობილი „დისტანციის თეორია“! ჩვენთვის ნათელია ამ თეორიის სოციალური ბუნება და მისი ავტორების ისტორიული მისამართი. ფიხტე მოსწრებულად შენიშნავდა — „როგორიცაა ადამიანი, ისეთია მის მიერ აღიარებული ფილოსოფიაც“. რა თქმა უნდა ანალოგიური „სიბრძნეები“ საბჭოთა მწერლობისაგან მთელი უფსკრულითაა დაშორებული.

საბჭოთა მწერლობის მთელი აზრი და ტენდენცია ლენინმა ამ გვარათ განსაზღვრა: „ის უღრმესი ფესვებით შედიოდეს უფართოეს მასების ფენებში. ის უნდა იყოს გასაგები და საყვარელი ამ მასებისს. ის უნდა აერთიანებდეს ამ მასების გრძნობებს, აზრებს, ნებისყოფას და ამაღლებდეს“.

მაგრამ სად არის სწ[ორე]დ რეზერვუარი ასეთი შემოქმედებისათვის? [ლე]ნინი გვასწავლის:

„წადით მასებთან, რიგებში, ქარხნებში და იქ თქვენ პოვებთ ულევ შემოქმედებისათვის, იქ პოვებთ მასაც ეხლა აუცილებელია პროლეტარიატისათვის“.

შეიძლება რამდენიმე ღიმილით [...], მაგრამ მაინც ღრმად შეითვისა საბჭოთა მწერლობამ ამ სიტყვების აზრი და მნიშვნელობა. ჩვენი მწერლობის საუკეთესო ძალი მასიურად მიდის ქარხნებში და კოლმეურნეობებში, სწორედ ისევე, როგორც ქარხნიდან მასიურად მოდის მწერლობაში დამკვრელ მუშათა შემოქმედი არმია.

ამ პროცესებს შემოაქვს მწერლობაში პროლეტარიატისათვის აუღებელი შემოქმედების მძლავრი იმპულსები. მწერლობა მდიდრდება სამეურნეო და ყოფის ურთ-ერთობის ახალ ფორმებით დაგროვილ ახალი მასალებით. და ბუნებრივია, რომ თავისთავად ხდება მხატვრული მშენებლობის მეთოდიური რეკონსტრუქცია; ისახება მხატვრული ხერხების ახალი აპარატურა.

მხოლოდ უმეცარ ესტეტს შეუძლია იფიქროს, თითქოს მწერლობის მასიურობა ნიშნავდეს მის გაუბრალოებას, ოსტატობის კვალიფიკაციის დაბალ დონეს. პირიქით.

ჯერ კიდევ ბერანჟე, რომელიც ეძებდა „ხალხისათვის გასაგებ და საყვარელ ენას“, მწვავედ გრძნობდა, რომ მასების ყურადღების დამსახურებისათვის, მასზე შემოქმედებისათვის გაცილებით მეტი ძალა, პოტენცია და სიღრმე უნდა ახასიათებდეს მხატვრულ ნაწარმოებს.

საბჭოთა მწერლობის გზა — უდიდესი წინააღმდეგობის გზაა, მაგრამ მხოლოდ ამგვარად შეიძლება პასუხი გაეცეს ურთულესი ეპოქის ურთულეს ამოცანას.

როგორც მთლიანად სოციალიზმის მშენებლობა, ისე მისი ნაწილი, საბჭოთა მწერლობა მთელ რიგ სიძნელეთა წინაშე სდგას. ჯერ კიდევ საკმაოდ მძლავრია მოპირდაპირე გარემოცვა; მტრულად განწყობილი კლასების იდეოლოგიური ნაშთები. ჯერ კიდევ საკმაოდ ცოცხალია ტრადიცია, რომელსაც ენგელსმა „ყოველ იდეოლოგიურ დარგში უდიდესი კონსერვატიული ძალა“ უწოდა.

მაგრამ საბჭოთა მწერლობას აქვს ამ სიძნელეთა გადალახვის ურყევი გარანტია. ეს არის მისი ორგანიული ურთიერთობა სოციალიზმის მშენებელ მასებთან.

[...]არიონ შლენტი.

[...]დი თვალით

[...]ოთა ხელისუფ- [...] წარმოად- [...] საყოველთაო-სავალ[დებულო სწავ]ლის შემოღება.

საბჭოთა ხელისუფლ[...] კარგათ გრძნობენ, რომ [...] რევოლიუციის მონაპოვართა საბოლოოდ განსამტკიცებლად და სოციალიზ[მის] წარმატებით მშენებლობისათვის, საჭიროა მასების კულტურული დონის აწევა და უვიცობის აღმოფხვრა. სწორედ ამ მიზნით, რეკონსტრუქტიულ პერიოდში, როგორც მთელ სამეცნიერო ფრონ[...] [...] გაიოლტეხა. [...]ციაც ხდება [...] მშრომელთა [...] ვალდებულია ბავში შესაფერი ცოდნით აღჭურვოს.

ამჟამად თითქმის არაა ისეთი სოფელი, სადაც სკოლა არ იყოს გახსნილი. ზოგიერთ თემის გამოკლებით, 8, 9 და 10 წლის ჰასაკის ბავშთა მთელი მოსახლეობა სკოლებშია მოთავსებული.

საყოვ[ელთაო-სავალ]დებულო სწავლის გატარებ[...]ება წერა-კითხვის უცოდინარო[ბ...] [...]თანაც ბრძოლ[...] [...]ქონდა სასურველი [...]ის საკმაო რაო[...] [...]ში სა- [...]ხობი ნაწ[...] და და იქმნებო[...] არმია. ეს დაბრკოლ[...] [...]ლია და ამიტომაა საყო[ველთაო]-სავალდებულო სწავლის გატარებასთან ერთად განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა წ.-კ. უცოდინარობის სავსებით მოსპობის საქმესაც.

გადამჭრელი ზომებია მიღებული, რათა გაისათ საქართველოში არ იყოს წერა-კითხვის არც ერთი უცოდინარი და არც ერთი ბავში არ დარჩეს სკოლის გარეთ.

საგულისხმოა, რომ პირველდაწყებით სკოლებში სავალდებულო წესით იღებენ ყველა ბავშს, მისი სოციალური მდგომარეობისა და წარმოშობის განურჩევლად.

საყოველთაო-სავალდებულო სწავლის გატარება მჭიდროთაა დაკავშირებული ახალ კადრების მომზადების საკითხთან. გარდა იმისა, რომ ქალაქად და სოფლად დაწყებული სოციალისტური მშენებლობის გიგანტური ტემპები მოითხოვენ უამრავ კვალიფიციურ-ტეხნიკურ მუშაკებს, აუცილებელია, ძველი მუშაკების შეცვლაც. აუცილებელია იმიტომ, რომ ძველი კადრების საგრძნობი ნაწილი მერყევია, ნაწილი კიდევ საბჭოთა ხელისუფლებისადმი მტრულადაა განწყობილი. ცხადია ასეთი ხალხი ვერ გამოდგება და არც ვარგა იმ აღმშენებლობაში, რომელიც ხვალ და ზეგ უფრო უნდა გაძლიერდეს.

ქვეყნის სოციალისტურად გარდაქმნისათვის, — რასაც აფერხებს ჩვენი ეკონომიურ-ტეხნიკური ჩამორჩენილობა და მასების ზოგიერთ ფენაში ჯერ კიდევ გაბჯენილია ობივატელური სულისკვეთება. საჭიროა საქმის სიყვარულით გამსჭვალული და ენტუზიასტი ტეხნიკური ძალები.

უნდა განხორციელდეს ლოზუნგი: ყოველი მუშა — ინჟენერი, მთლიანი კოლექტივიზაცია და კოლექტივის თვითეული წევრი — აგრონომი.

ამ ლოზუნგის რეალიზაცია უკვე დაიწყო: მიმდინარე სასწავლო წლიდან ყველა 10-წლედი გადაკეთდა სხვადასხვა სპეციალობის ტეხნიკუმად, ხოლო 7 წლედები ქალაქად გადაიქცენ ქარხანასკოლებად, სოფლად საკოლმეურნეო ბაზებად და მათში ტარდება პოლიტეხნიზაცია. ეს გარემოება საშუალებას იძლევა მეურნეობის ამა თუ იმ დარგში ბავშებმა თავიდანვე მიიღონ გარკვეული კვალიფიკაცია და ტეხნიკური ცოდნა. აქამდე კი სკოლა უმთავრესად იყო ჰუმანიტარული, რის გამო კურსის დამთავრებისთანავე ახალგაზრდობის მუშაობაში პრაქტიკულად გამოყენება შეუძლებელი ხდებოდა.

[...] [...]ების მთავარ დარგებათ [...] და დაარსდა მთელი რიგი ინსტიტუტების, რომელნიც რამდენიმე წელში მოგვცემენ, არაუნივერსალური, მაგრამ ერთ-ერთ სპეციალობაში მაღალ კვალიფიკაციის მუშაკებს.

ამასთანავე მასიურად სწარმოებს დაზგის მუშათა კვალიფიკაციის ამაღლება და მათი დიდი უმრავლესობა ინსტიტუტებშიაც კი სწავლობს. დაზგის მუშებისაგან ახალ კვალიფიციურ და მაღალ კვალიფიციურ მუშაკების მოსამზადებლად გახსნილია მრავალი სპეციალური კურსები, მუშფაკები და სხვა, სადაც სწავლობენ თითქმის სრულიად უცოდინარნი, მაგრამ რომელთა დამთავრების შემდეგ ინსტიტუტებში შესულნი, ობივატელების გასაკვირათ, საუკეთესო სტუდენტებათ ითვლებიან და ისეთსავე შეჯიბრებას იჩენენ, როგორც ქარხანაში მუშაობის დროს.

არსებობს აგრეთვე მუსიკალური და სამხატვრო მუშფაკები, რომელნიც მალე ხელოვნების აღნიშნულ დარგებს შეჰმატებენ თვალსაჩინო ახალ ძალებს.

გარდა სკოლებისა, ქალაქად და სოფლად, ფართოვდება კლუბების, თეატრების, კინოების და სამკითხველოების ქსელი. საქართველოს მივარდნილ კუთხეებშიც უკვე „რადიო ყეფს“ და მისი საშუალებით დაუსწრებელი კურსების მსმენელი მოჯამაგირეები, კოლექტივის წევრები და ღარიბები თავიანთივე სოფელში იძენენ კულტურულ მეცნიერებისათვის საჭირო ცოდნას.

შესაფერი ყურადღება ექცევა ხელოვნების და ისტორიულ მნიშვნელობის ძეგლებისა და ნაშთების დაცვასაც. უკვე სავსებით დამთავრებულია სახელმწიფო მუზეუმის მუშაობა. მალე მუზეუმათ საქართველოს ცაკის დადგენილებით, გამოყენებული იქნება უძველესი ციხე — მეტეხი.

ამრიგად საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებიდან 10 წლის თავზე, ჩვენ უდიდესი პოლიტიკური და კულტურული მნიშვნელობის მოვლენების და ფაქტების მოწამენი ვართ. ეკონომიური ურთიერთობის ძირეულად შეცვლასთან ერთად, ხდება ხალხის სულიერი გარდაქმნა და მისი მასიური გაკულტუროსნება.

ცხადია, ამ მიზნისაკენ მიმართულ ხელისუფლების ღონისძიებებს ჯერ კიდევ წინ ეღობება მრავალი ბუნებრივი, თუ მტრების მიერ განგებ შექმნილი დაბრკოლება [...] მაგრამ [...] კოლექტივის [...] [...]ძიებით და [...] ენტუზი[...] [...] ხალი [...] [...] ნის [...] [...]წერლობის ყოველ დარ[...]

ეპოქის ყოველ ღირსეულ მოვლენას, კერძოდ საბჭოთა მწერლის, ვალია არა მარტო მოწამე იყოს ჩვენს თვალწინ მომხდარ ჯერ გაუგონარ ამბების, არამედ აქტიური მონაწილეობა მიიღოს ამ რთულ პროცესებში, მათი წარმატებით დამთავრებისათვის და „საღი თვალით“ ასახოს ისინი.

რაჟდენ გვეტაძე

მემარჯვენე მწერლობის შესახებ

რეკონსტრუქციული პერიოდისა და ყველა ფრონტებზე სოციალისტურ შეტევასთან დაკავშირებით მწვავდება კლასობრივი ბრძოლა. ამავე დროს პროლეტარიატი აწარმოებს შეტევას იდეოლოგიურ ფრონტზედაც. მუშათა კლასი მშრომელ გლეხობასთან ერთად შეურყეველი ნაბიჯებით მიდის წინ, პროლეტარიატის დიქტატურის გზით სოციალიზმისაკენ. მშრომელი მასების ცხოვრება რადიკალურად გარდაქმნა, სოციალიზმმა დაიკავა მბრძანებელი სიმაღლეები ინდუსტრიის ფრონტზე, სოციალიზმი იმარჯვებს სოფლის მეურნეობაშიაც. დამკვრელობა, სოც-შეჯიბრი, როგორც შრომის ახალი კომუნისტური ფორმები და მასიური ენტუზიაზმის შედეგები, უკვე ფართო პოპულიარობით სარგებლობენ. კაპიტალიზმის ფესვების აღმოფხვრასთან ერთად თავს იჩენს მძაფრი კლასობრივი წინააღმდეგობა, რომელიც უაღრეს გამოხატულებას პოულობს ლიტერატურის ფრონტზედაც.

კლასიური ბრძოლა ლიტერატურაში უაღრესად რთული პროცესია, ერთის მხრივ ძველი ნაციონალისტური ინტელიგენციის ნაშთები, მეორის მხრივ წვრილ-ბურჟუაზიული სტიქია, რომელიც არანაკლებ საშიშ მტერს წარმოადგენს, ხშირად შეერთებული ძალით იბრძვიან. ძველი ინტელიგენციის თანამგზავრული ფენების შიგნით წარმოებული დიფერენციაცია ერთის მხრივ ამჟღავნებს ზოგიერთი „თანამგზავრების“ გადასვლას ბურჟუაზიულ მწერლობის მხარეზე, ხოლო ამავე დროს ააშკარავებს თანამგზავრთა უმთავრესი ფენების სიჯანსაღეს, მათ გადასვლას თანამგზავრობიდან მოკავშირეობის პოზიციამდე. თანამგზავრის საზოგადოებრივი როლის ზრდამ გამოიწვია ახალი პოზიციის, მოკავშირეობის გაძლიერება. ასეთ პროცესს ადგილი აქვს ქართულ ლიტერატურაშიაც.

როგორც რუსეთში, ისე საქართველოშიაც, ნაციონალისტური ინტელიგენცია წინააღუდგა რევოლიუციას. ისინი ოცნებობდენ ძველი დროის დაბრუნებას, როდესაც „მშვიდობიანათ“ ბატონობდა სისხლიანი ცარიზმი, „მშვიდობიანათ“ მუშების და გლეხების სახრჩობელებით იცავდა შერყეულ არსებობას და ყოველ ნაბიჯზე ხოცვა-ჟლეტით უმასპინძლდებოდა მშრომელების მისწრაფებას თავისუფლებისაკენ. პოეტი, რომელიც ასეთ პირობებში იჯდა მოთენთილი ლირიული განწყობილებით და დღეებს ალამებდა „ოქროს ფეხზე“ ლექსების წერით, რასაკვირველია უკმაყოფილებას იგრძნობდა, რადგანაც ხედავდა, რომ მის დედაბრულ ვნებათა ღელვას ეკარგებოდა ფასი, სამაგიეროთ მოდიოდა ახალი ქვეყანა, ახალი ლიტერატურა, ოქტომბრის პოეზია და მას ეკუთვნოდა მთელი მომავალი საუკუნეები; მთელი ეროტიული, ნაციონალისტური, პესიმისტური პოეზია, „რომლის ლიტერატურული შეგემოტნია შეიწყდა რევოლიუციის საზღვარის აქეთ, მოექცა გამოუვალ ჩიხში და თუ ისინი რევოლიუციამდე ჩვეულებრივად ლაყბობდენ „მარადიულ“ სისულელეებზე — ქალებზე, ღვინოზე და სამშობლოზე, ახლაც მათ წრეებში უფრო მეტი ფასი დაედო დახეულ რომანტიზმის დროშას და ირაკლის იდეალიზაციას, მაგრამ არ გამართლდა ტვინდამშრალი პატრიოტების „წინასწარმეტყველებანი“, „თამარის ლაშქრობის“, რევოლიუციის დამხობის და „ტფილისის გაირაკლების“ შესახებ; ისტორიამ შეუბრალებლათ გაანადგურა ყველა ტიპის რეაქციონერების, პატრიოტების და მონარქისტების აგრესიული ფანტაზია.

და ეს ხალხი, პოეტები, ისტორიკოსები, „ერის მომღერლები“ დღეს ისევ (თუმცა არა ძველებურად) ხმაურობენ. კლასიური მტრის აგენტურა თავის უკანასკნელ ძალ-ღონეს ხმარობს, რომ ხელი შეუშალოს სოციალიზმის ტრიუმფალურ წინსვლას. თანამედროვე რეაქციონური მწერლობა განიცდის შინაგანი გახრწნის და გადაგვარების პროცესს. რატომ? იმიტომ, რომ მას არა აქვს არავითარი ახალი სიტყვა სათქმელი; ნაციონალური საკითხის ფეოდალურ-არისტოკრატიული გადაჭრა — ეს არის მთავარი თემა მწერლობის ამ ფრთისა. ამ თემაზე მუშაობდა ჯერ კიდევ პატრიოტული რომანტიზმი, „თერგდალეულების“ თაობა და სხვა... მათ მთლიანად ამოსწურეს ნაციონალური საკითხის მხატვრული გაშუქება საკუთარი კლასის სარგებლობის თვალსაზრისით. ამავე დროს ნაციონალიზმი იდეოლოგიურ ფრონტზე კულაკური კლასის დროშაა; ასეთია სოციოლოგიური ექვივალენტი მემარჯვენე მწერლობისა, რომელიც მიმდინარე კლასობრივ ბრძოლის პირობებში აშკარათ სდგას პროლეტარიატის მოწინააღმდეგე ფრონტზე და კლასიური მტრის საქმეს აკეთებს.

არსებობს ერთი რეაქციონური შეხედულება, რომლის მიხედვით ინტელიგენცია ზეკლასიური ძალაა. ასეთი შეხედულება აშკარათ გამომდინარეობს ნაციონალიზმის ინტერესებიდან, რომლის მიხედვით ესა თუ ის მწერალი თავისი შემოქმედებით ემსახურებოდა მხოლოდ ერთ მთლიან ერს, რომლის შიგნით ისინი „ვერ ხედავენ“ მოწინააღმდეგე კლასებს. ინტელიგენცია არა მარტო კლასიურია, არამედ იგი პარტიულიცაა.

რომელ კლასის ინტერესებს ემსახურება თანამედროვე მემარჯვენე მწერლობა? პასუხი თავის-თავად ცხადია — მიმავალი კლასის: აქ ორი აზრი არ შეიძლება იყოს.

განვლილი ათი წლის მანძილზე მემარჯვენე მწერლობის თვალსაჩინო ფიგურას წარმოადგენდა მიხ. ჯავახიშვილი. მიუხედავათ იმისა, რომ მისი რომანი „ჯაყოს ხიზნები“ სავსებით სამართლიანად ამჟღავნებდა და ნიღაბს ხსნიდა ინტელიგენციის ერთი ფენის, უკეთ არისტოკრატიული ინტელიგენციის ყოველგვარ რაობას. ავტორი თანდათან დაექანა კულაკურ იდეოლოგიისაკენ და ბოლოს [...] იდეალიზაციას მიჰყო ხელი. „ჯაყოს ხიზნები“ არაა თანამგზავრული რომანი, მასში ადგილი აქვს უკვე კულაკურ იდეოლოგიის გამოვლენებს, მაგრამ ამ რომანში სწორედაა გადაჭრილი ინტელიგენციის პრობლემა. ამას აუცილებლად უნდა გამოეწვია „არისტოკრატიული“ ინტელიგენციის ნაშთების რისხვა ავტორის წინააღმდეგ. ეს ასეც მოხდა. თეიმურაზ ხევისთავი უკვდავი ტიპია ქართული ინტელიგენციის წრიდან. ავტორმა „შეუბრალებლათ“ (შეუბრალებლათ, ვამბობთ იმიტომ, რომ ავტორის სოციალური ნათესაობა ხევის თავთან უდაო ჭეშმარიტებათ მიმაჩნია) ახადა ფარდა ხევისთავის ლიბერალიზმს, მის „რევოლიუციონურ“ საქმიანობას. ეს რომანის აქტივში შედის. ეს იყო და ეს. ამით დამთავრდა მიხ. ჯავახიშვილის „თანამგზავრობა“. ამ რომანის შემდეგ ჯავახიშვილმა გამოაქვეყნა აშკარა რეაქციონური „თეთრი საყელო“, „დამპატიჟე“, „შავი კლდე“, „წითელი ღილი“ და სხვები. ჯავახიშვილი დღეს აშკარა კლასიური მტრის წარმომადგენელია, მისი უკანასკნელი წიგნი „გივი შადური“ ამის უდავო ფაქტია. ჯავახიშვილი ისევ შადურის ფილოსოფიასაა შერჩენილი. ავტორის მხურვალე სიმპატიები შადურისადმი უდავოა. ამავე დროს უდავოა ისიც, რომ შადური წარმოადგენს ძველი ქვეყნის ყველაზე უფრო საძაგელ ნაშთს, ეს არის ყოფილი ადამიანი ამ ყოფილი ადამიანების მწერალია ჯავახიშვილი.

„დამპატიჟე“-ში ჯავახიშვილმა გამოამჟღავნა უაღრესი პოლიტიკური ცილისწამებები საბჭოთა თანამედროვეობის მიმართ.

დღეს-დღეობით ჯავახიშვილი მუშაობს ისტორიულ რომან „არსენა მარაბდელ“-ზე, რომლიდანაც მხოლოდ რამდენიმე თავია გამოქვეყნებული.

გრ. რობაქიძე დასრულებული ბურჟუაზიული მწერალია, ამიტომაც იგი ასე ძლიერაა დაინტერესებული ევროპის ბურჟუაზიული წრეების ყოფა-ცხოვრებით. რობაქიძემ მრავალჯერ განაცხადა თავისი დაახლოების სურვილი რევოლიუციასთან, მაგრამ შემოქმედებით ეს დაპირებები ვერ გაანაღდა. მისი რომანები („გველის პერანგი“, „ფალესტრა“) სავსებით მიუღებელი და უცნობია საბჭოთა მკითხველისათვის. „ეპოქის სტილი სექსუალობაშია და სექსუალობა-სიტიტვლეში“, — ასეთია რობაქიძის აზროვნება. იგი წმინდა წყლის დეკადენტური მწერალია, რომლის მთელი შემოქმედება თავის იდეოლოგიური და მხატვრული რაობით ბურჟუაზიული და არისტოკრატიული ფენებისათვისაა გამიზნული. რობაქიძის დაახლოება თანამედროვეობასთან მისასალმებელ სიტყვებსა და დეკლარაციებს ვერ გასცილდა. რობაქიძე სიმვოლიზმის ტიპიური წარმომადგენელია. მის შემოქმედებითი პროდუქცია აშკარა კლასიური მტრის საქმეს აკეთებს. ეს განსაკუთრებით ნათლად სჩანს იმ გამოხმაურებიდან, რომელიც მისმა რომანმა გამოიწვია დეკადენტურ ინტელიგენციის წრეებში. უნდა აღ[ი]ნიშნოს ის გარემოება, რომ რობაქიძე ერთგვარი „ფილოსოფიური“ მწერალია, ამ მხრივ იგი ტიპიური გამომხატველია დაცემულობის ფილოსოფიისა. მისტიური თვალსაზრისით ესმის რობაქიძეს ხელოვნების რაობაც. „ხელოვნება უფრო ზენარულია, იგი თავისებური ტეურგიაა, რომლის სიტყვა უხილავი სუნთქვით გვაჯადოებს“ — ასე ამბობს ავტორი. ასეთია მისი ბურჟუაზიული ფილოსოფია.

კ. გამსახურდიამ, „გადაშენებულ მამულიშვილთა“ თავდადებულმა ფილისტერმა ჯერ კიდევ „დიონისოს ღიმილში“ გადაშალა მთელი თავისი იდეოლოგია. ეს მწერალი მას შემდეგ წინ ვეღარ მიდის, იმეორებს თავის თავს. უაღრესმა ნაციონალიზმმა გამსახურდია მიიყვანა ბანდიტიზმის იდეოლოგიამდე („ჯამუ“). ნაციონალიზმის გარდა გამსახურდიას ახასიათებს აგრეთვე პორნოგრაფიაც. გამსახურდია მისტიკოსია. იგი წვრილი ბურჟუაზიის მესაიდუმლე მწერალია. მისი მთავარი თემები ზედმეტი ადამიანის ყოფიდანაა ამოღებული. „ტაგუ სამუშიას მართლაც რომანტიული წარსული აქვს“ — სწერს იგი და შემდეგ ყვება ამ ზღაპრულ ამბებს. ჯამუ, ტაგუ სამუშია და საერთოდ ამგვარი ხალხი არის გამსახურდიას იდეალი.

ტფილისის ბაზრის „გენიოსი“ გრიშაშვილი რამდენიმე წლის წინ სწერდა:

„ტფილისი მაინც გაირაკლდება
და ნაგუბარში ჩადგება წყალი“.

ასე ოცნებობდა გრიშაშვილი წინეთ. ალბათ ასევე ფიქრობს დღესაც, ყოველ შემთხვევაში სხვა დასკვნის გამოტანა შეუძლებელია მისი გედის სიმღერიდან, „ექვსი ლექსიდან“. ამ ლექსებში გრიშაშვილი, „ქართულ რომეოს და ჯულიეტას წმინდა წარსულის მომღერალი“ ცხარე ცრემლით დასტირის ბაზარზე გასაყიდათ გატანილი ნათავადარ წიგნებს:

„აი სად ყრია ჩვენი დიდება,
ლამის სირცხვილით ამეწვას ლოყა,
აი ქართლის ხმა სად იყიდება,
ჯავახიშვილო და ინგოროყვა“.

ყველაფერი ეს ძალზე კურიოზულ შთაბეჭდილებას სტოვებს. ის ნაციონალიზმი ახასიათებს გრიშაშვილს იმ სექსალურ მოტივებთან ერთად, რომელიც მისი პოეზიის დასაწყისს და დასასრულს შეადგენს. შენდება ახალი ქვეყანა და გრიშაშვილი კი ისევ მიკიტნების ლიკვიდაციას დასტირის:

„ეჰ, სადღა ნახავ ელამ მიკიტანს
თავის დუქანთან მიბმული ყოჩით“.

ასეთია გრიშაშვილის პატრიოტიზმი.

ალ. აბაშელის მწერლობის რეაქციონურ ფრთას ეკუთვნის. „დაეცა ლოცვა და პოეზია“ — სჩიოდა იგი. მის შემოქმედებაში ძლიერია რელიგიური მოტივებიც. იგი ხშირად ხმარობს ასეთ გამოთქმებს, როგორიცაა „ტანჯვის ბარძიმი“, „იესოს ჯვარი“, „ბნელი გოლგოთა“, „ვერცხლის საცეცხლური“, „აღდგომა ღამე“, „ციური დედა“ და სხვა... აბაშელი ტიპიური სიმვოლისტია.

მემარჯვენე რეაქციონურ მწერლობას ეკუთვნის აგრეთვე შ. დადიანი, რომლის რომანი („უბედური რუსი“) თამარის ეპოქის იდეალიზაციას წარმოადგენს.

მარქსიზმის მოწინააღმდეგე იდეალისტური და ეკლექტიკური ლაშქრობები არაა იშვიათი ქართული მწერლობის ფრონტზე. მემარჯვენე მწერლობა აქაც ისევ „ხმაურობს“. ამ მხრივ აუცილებლათ ხაზი უნდა გაესვას ს. დევდარიანის „აზროვნებას“, რომელიც მტკიცედ სდგას ლეგალური მენშევიზმის დროშის ქვეშ.

დევდარიანი სცდილობს „დაამტკიცოს“ რომ კლასობრივი ბრძოლა არ ახდენს ზეგავლენას ხელოვნებაზე. ეს აზრი ლოღიკური შედეგია დევდარიანის მენშევიკური „მარქსიზმისა“. დევდარიანს ძალზე პესიმისტური წარმოდგენა აქვს პროლეტ-მწერლობაზე. მას არ სჯერა „პროლეტარულ მწერლობის ღიმილის გადაქცევა ლიტერატურული გამარჯვების სიცილათ“. ასე ლაყბობს კლასიური მტერი ზრდის პროცესში მყოფ პროლეტარული მწერლობის შესახებ.

ლიტერატურული მავნებლობის კატეგორიას უნდა მიეკუთვნოს მთელი რიგი მკვლევარების (პ. ინგოროყვა, ვ. კოტეტიშვილი და სხვები) ნაციონალისტური საქმიანობა. ვ. კოტეტიშვილის ნაციონალიზმი იქამდის მიდის, რომ იგი ეძებს „პანთეონს, სადაც ძველი სულის განძეულობა ინახება თამარის საფლავივით“. კოტეტიშვილი წმინდა წყლის იდეალისტია, ასევე ითქმის ს. დანელიას შესახებაც, რომლის ნაშრომებში ყველაფერი არეულია ერთი-მეორეში. იდეალიზმის კრიზისი ამაზე შორს ვეღარ წავა.

მარქსიზმის მეცნიერული უპირატესობა დღეს უკვე თვალსაჩინო ფაქტია. ჩვენ საშუალება არა გვაქვს შევეხოთ ვრცლათ აზროვნების ფრონტზე შემჩნეულ სიმახინჯეებს. ეს ცალკე წერილის თემაა. აქ უნდა აღინიშნოს, რომ როგორც მემარჯვენე პოეზია, ისე მემარჯვენე თეორიული აზროვნება დღეს უაღრეს კრიზისშია მოქცეული. ამ კრიზისს აქვს თავისი სოციალური მიზეზები. ლიტერატურული მავნებლობა რასაკვირველია, არ ამოიწურება იმ მხატვრული ფაქტებით, რომელსაც ჩვენ ზემოთ ვეხებოდით.

მემარჯვენე მწერლობის იდეოლოგიური კავშირის საშუალება — ეს აკადემიურ მწერალთა ასოციაცია იყო, რომელიც ამჟამად უკვე დაშლილია. გარდა ამისა უნდა აღინიშნოს, რომ ნაწილობრივ „ცისფერ ყანწების“ ჯგუფიც საბოლოოდ და გადაჭრით ვერ ჩამოშორდა წარსულს, მიუხედავათ იმისა, რომ ზოგიერთი მისი წარმომადგენლები აქტიურ თანამგზავრებათ ითვლებიან.

კლასობრივი ბრძოლა გრძელდება. პროლეტარიატი იკავებს ბრძანებელ სიმაღლეებს იდეოლოგიურ ფრონტებზედაც. ამ მხრივ ლიტერატურაში ძლიერდება პროლეტარული მწერლობა, რომელიც აქტიურად ატარებს პარტიის ლიტერატურულ პოლიტიკას.

ჩვენი მიმოხილვა მემარჯვენე მწერლობისა მიზნათ ისახავდა ამ უკანასკნელის საერთო სახის ჩვენებას. ჩვენ უკვე ვხედავთ, რომ მემარჯვენე მწერლობა უაღრეს კრიზისშია მოქცეული.

გ. ნატროშვილი

1921 წლის 18 თებერვლის ღამე

(მ ო გ ო ნ ე ბ ა)

იმ დღეებში ავად ვიყავი.

სუსხიანმა ზამთარმა და ცივმა ბინამ ჩემს ფილტვებში მიყუჩებული სენი გამოაფხიზლეს.

ექიმმა აუცილებლად სცნო რამდენიმე თვით ჩემი სოხუმში გაგზავნა.

განათლების სამინისტროს განკარგულებით სოხუმში ჩემთვის ბინა მზად იყო.

დღე-დღეზე ვაპირებდი გამგზავრებას. ვუცდიდი გამოდარებას.

მაგრამ რამდენიმე დღის განმავლობაში, ჩემთვის სრულიად მოულოდნელად, კლიმატიურ ავდარს თან დაერთო დემოკრატიული რესპუბლიკის ცაზე პოლიტიკური ავდარი...

13 თებერვალს რესპუბლიკის გენერალურმა შტაბმა გამოაქვეყნა ლორის რაიონში მომხდარი, თითქოს უმნიშვნელო ამბავი. იმდენად უმნიშვნელო, რომ გაზეთებს არ შეუწყვეტიათ ჩხიკვიშვილ-ნუცუბიძის ინციდენტზე ვეებერთელა წერილების ბეჭდვა.

მაგრამ 15 თებერვალს უკვე ტფილისისა და ბორჩალოს მაზრებში სამხედრო წესები იქნა გამოცხადებული და გენერალ-გუბერნატორად დაინიშნა ბ. ჩხიკვიშვილი.

17 თებერვალს რესპუბლიკის ჯარმა ფოილოს ხიდი ააფეთქა და ნოე ჟორდანიამ თავისი მოწოდება გამოაქვეყნა: „ქართველო, ხელი ხმალს იკარ".

ხმლიანი ქართველი ბრძოლის ველზე წავიდა და ტრამვაი დადგა.

ბურუსიანად გათენდა 18 თებერვალი.

დილის 11 საათზე ჩემ ოთახში შემოვარდა გაფითრებული ცოლი და მომაყარა საყვედურით სავსე შიშ-ნარევი სიტყვები:

— რომ აითრიე ფეხები და ვერ გაეტიე ტფილისიდან, რას შვრები ეხლა?

— რა ამბავია, ქალო, რა მოხდა? — ვეკითხები გაკვირვებული.

— რა მოხდა და ამეღამ ტფილისში შემოვლენ ბოლშევიკები. ჟორდანია და მისი მთავრობა ქუთაისში მიდიან. შენ ეგდე აქ და, სანამ ბოლშევიკებმა სოხუმში არ გაგაგზავნონ, გვერდს ნუ აიტკენ.

იმ წუთსავე [illegible] გავ-[illegible] [illegible]სტროში. [illegible] შეგიძლია თოდი [illegible] აქ და [illegible] [illegible]ივიცვი და წავედი.

საგარეო საქმეთა სამინისტროს დიდ დარბაზში ორ უზარმაზარ ყუთში ალაგებდენ ფაიფურისა და ბროლის ჭურჭლებს, იატაკზე ეყარა დაკეცილი ხალიჩები.

— რა ამბავია, სად ემზადებით? — ვკითხე ნაცნობ მოხელეს.

— ბანკეტისგან დარჩენილი ჭურჭელია. ვალაგებთ.

ბანკეტი!

მომაგონდა 7 თებერვალს საგარეო საქმეთა სამინისტროს მიერ გამართული დიპლომატიური ბანკეტი საქართველოს დამოუკიდებლობის „დე იურე" ცნობის აღსანიშნავად.

ამ დარბაზში ტევა არ იყო.

ბანკეტს დაესწრნენ უცხო სახელმწიფოთა დიპლომატიური და სამხედრო წარმომადგენლები: დიდი ბრიტანეთის უზენაესი კომისარი კავკასიაში პოლკ. სტოკსი, ანგორის მთავრობის ელჩი — ქიაზიმ-ბეი, გერმანიის — რაუშერი, საბერძნეთის — სკეფერის, იტალიის — ჩერუტი, პოლონეთის — ოსტროვსკი, საფრანგეთის — შევალიე, ამერიკის — მოზერი, ბელგიის — შელლერი, ჰოლანდიის — ფონ-ალტენშტადი, ესპანეთის — ბარსეგიანი, ლატვიის — პურინი, ლიტვის — დაილიდა, ნორვეგიის — გურსკი, სპარსეთის — მუაზზედ-დოვლე, ფინეთის — ბიერკვისტ, ჩეხო-სლოვაკიის — სვატოშ, ესტონიის პოლ და სხვ. იყო აგრეთვე რ. ს. ფ. ს. რ.-ის წარმომადგენელი ს. ქავთარაძე.

ბევრი ტკბილი სიტყვა წარმოითქვა, ურთიერთ კომპლიმენტები, იმედი და ნუგეში.

გულში ერთმანეთისადმი პირდაღრენილი და კბილებ-დალესილი დიპლომატები თითქმის ერთსა და იმავე ჰანგზე ჭიკჭიკობდენ უანგარო მეგობრობისა და კაცთმოყვარეობის სიმღერას.

წინა-დღით, 6 თებერვალს საქართველოს დემოკრატიული მთავრობა ზეიმობდა „გამარჯვებას".

სასახლის წინ გაიმართა მიტინგი.

სასახლის აივნიდან ნოე ჟორდანიამ სიტყვით მიმართა ხალხს.

„ორი სისტემა, ორი პოლიტიკა ებრძვის ერთმანეთს, — სთქვა მან, — ბოლშევიკური და დემოკრატიული. ბოლშევიკურ ქვეყანაში თანდათან იმარჯვებს ანარქია და შიმშილი, დემოკრატიული [illegible] [illegible] იცნო ევროპამ და ეს [illegible] ჩვენი გზა სწორია და ჩვენ მომავალ[illegible] ამ გზაზე უნდა ვიაროთ"...

რამდენიმე დღის შემდეგ ეს „სწორი გზა" უცნაურად დაიგრიხა და „კულტურულ ევროპისა" მიმავალ ბილიკზე აღიმართა ცეცხლის მახვილი...

ნაბანკეტარ დარბაზში შიშისა და უიმედობის სუნი იდგ[illegible]

— მთავრობის [illegible]ვაცია მართალია? — ვკითხე მოხელე[illegible]

— ამბობენ, მაგრამ დანამდვილებით არ ვიცი.

შევედი [illegible] გეჭკორის კაბინეტში. გეგეჭკორი იმ დროს ევროპაში იყო და აქ მის მაგიეროს სწევდა კ. საბახტარაშვილი.

მაგიდასთან იჯდ[illegible] სუფთად, თითქმის კეკლუცად, ჩაცმულ[illegible] მოკლედ შეკრეჭილ შავ ულვაშებ[illegible] ტკბილ[illegible] მოღიმარი კ. საბახტარ[illegible]ილი და რაღაცას სწერდა.

— გამარჯობა შე[illegible] საშა! — მომესალმა, კალამი დასდო [illegible]ა სკამი შემთავაზა.

— რა დროს ავადმყოფობაა, ვერა ხედავ რა ამბავში ვართ — და კოწიამ ელვარე კბილებით ღიმ[illegible] მომანათა.

— მართლა ქუთა[illegible]ში მიდიხართ? — ვკითხე მე.

— შეიძლება ტფი[illegible]ისი დავტოვოთ, — მითხრა მან და თვალ[illegible]ბი მომარიდა.

— რა მოხდა ის[illegible]? განა ჯარი დამარცხდა?

— არა, ჯარი და [illegible]არდია მტერს კარგად უმკლავდება, მა[illegible]რამ სტრატეგიული მოსაზრება მოითხო[illegible] დროებით ტფილისის დატოვებას.

— დროებით! მე[illegible] როდის დაიბრუნებთ?

— მალე, სულ მა[illegible] ოღონდ ცოტაოდენი დრო მოვიგო[illegible]. ახლა ჩვენ ხომ ცნობილი სახელმწიფო [illegible]ართ, ევროპის სახელმწიფოთა ოჯახის წევრი. დაუყოვნებლივ მოგვეშველებია[illegible].

— კი, მაგრამ თავ[illegible]რილი რესპუბლიკა განა უკეთ დაიცავ[illegible] თავის არსებობას?

— შენ, ჩემო საშა, პოეტი ხარ და მაინცდამაინც ბევრი [illegible] გიფიქრია ალბად დიპლომატიასა და სტრატეგიაზე. ხომ?

— მართალია, სტრა[illegible]ეგიაზე ბევრი არ მიფიქრია, — და[illegible]თანხმე კოწიას.

— ჰო, და, — გან[illegible]რძო მან, — შენც დაანებე თავი კვინიტ[illegible]ძის საქმეში ჩარევას. ხომ არ ეკითხები[illegible] შენ მას როგორ დასწერო ლექსი? [illegible]

— არა, [illegible] — ვუპასუხე მორჩილად.

— არც შენ გეკ[illegible]ნიტაძე, როგორ სჯობია ომი[illegible] იზამ ახლა! — [illegible] [illegible] შენ პირად[illegible] [illegible]კულოზის ბა[illegible] [illegible]თულ ხელჩართულ ბრძოლას[illegible]როგორია გაქვს საქმე?

— ვერა მაქვს მაინცდამაინც კარგად. ექიმი სოხუმში მაგზავნის, მე-კი დღემდის ვერ წავედი, ეხლა კი რაღა დროს იქ წასვლაა!

— რათა? ჩვენ ტფილისს ვტოვებთ, მაგრამ სოხუმი ჩვენს ხელში რჩება. ამეღამ ჩვენ მატარებლებს ვაგზავნით ქუთაისში, გაჰყევი შენც ამ მატარებლებს.

— რომელ საათზე გადის მატარებელი?

— მოდი საღამოს 10 საათზე აქ და გამოირკვევა.

ქუჩაში რომ გავედი, უკვე ვიგრძენი, რომ ჰაერში იდგა პანიკური განწყობილების ჩუმი ჟრიალი. პეტრე დიდის ქუჩიდან ერმოლოვის დაღმართზე ექვსი მუშა მიაქანებდა როიალს, მეორე როიალი მუშებს ზევით აჰქონდათ, მთაწმინდისაკენ. ტომრებითა და უცნაური „ფუთებით" დატვირთული ქალები და მამაკაცები აჩქარებით გარბოდენ აქეთ-იქით. კუთხეებში ჯგუფ-ჯგუფად იდგა ხალხი და ხმა-ჩაწეულად თათბირობდა.

საღამოს ჩემი ჩემოდანი გავგზავნე სამინისტროში და 10 საათზე მეც მივედი.

მინისტრის კაბინეტში მაგიდასთან იდგა რესპუბლიკის სამხედრო მინისტრი პ. ქიქინაძე და რაღაცას შლიდა მაგიდაზე.

მივუახლოვდი.

მაგიდაზე იდო მუქი ყავისფერი მაუდის შარვალი, თეთრი ძაფით დაბლანდული და მინისტრი ხელით ასწორებდა შარვლის ტოტებს, თითქო აუთოვებსო.

მივესალმე.

— თუ იცით, ამას ქუთაისში შეჰკერავენ? — მკითხა მინისტრმა.

— რას? — ვკითხე პასუხის ნაცვლად, რადგან ვერ გავიგე, რას მეკითხებოდა.

— კოსტუმია ჩემი. აქ ვაკერვინებდი, მაგრამ ვერ მომისწრეს და ახლა ქუთაისში მიმაქვს. არ ვიცი იქ შესძლებენ თუ არა დამთავრებას. პიჯაკი და ჟილეტი დაბლანდულიც არ არი.

იქვე ელაგა მაუდის ნაჭრები.

გამაჟრჟოლა.

რესპუბლიკის სამხედრო მინისტრი სატახტო ქალაქის ევაკუაციის წინ, სამხედრო კატასტროფის ატმოსფერაში, ჰფიქრობდა შეუკერავ კოსტუმზე და მშვიდობიანი სახის გამომეტყველებით ათვალიერებდა მაუდის ნაჭრებს.

„ალბად არც ისე ცუდათაა რესპუბლიკის საქმე" — გავიფიქრე წუთიერი შეშფოთების შემდეგ.

— კი, როგორ არა, შე[illegible] — ვუპასუხე და მეც ხელი გად[illegible] [illegible]ინისტ-[illegible]ის შარვა[illegible]სე მგონია, — [illegible] [illegible]ხელი დაკეც[illegible] მინისტ-[illegible] [illegible] [illegible] ნის[illegible] ქტივა ამ შემთხვევაში, როგორ გინდათ გამოასწოროთ მძიმე მდგომარეობა, რომელიც უთუოდ შეიქმნება ტფილისის დატოვების შემდეგ?

— ხვალ დილამდის გამოირკვევა საბოლოო მდგომარეობა, — მინისტრი კოსტუმს ქაღალდში ახვევდა და ჰკრავდა და თან პასუხს მაძლევდა. — ტფილისის დატოვება სრულებით არ იქნება კატასტროფა... ჩვენ შეგვიძლია ტფილისის დაცვა, მაგრამ ბოლშევიკების შემოტევა მოულოდნელი იყო და ამიტომ ტფილისის მიდამოებში ისეთი მდგომარეობა შეიქმნა, რომ, თუ არ დავიხიეთ, საგრძნობი მსხვერპლის გაღება მოგვიხდება. მთავრობა-კი ამას ერიდება... მით უმეტეს, ჩვენი საგარეო მდგომარეობა ახლა ისე მტკიცეა, რომ ახლო მომავალში, ჩვენ იმედი გვაქვს, შევძლებთ ტფილისის დაბრუნებას უმსხვერპლოდ... შესაძლოა მცხეთის სიმაგრეებზე შევჩერდეთ... თუ საჭირო შეიქნა სურამის ქედამდი დავიხევთ... იქ კი ორი ათასი კაცი 50 ათასიან ჯარს გაუმკლავდება თუნდა მთელი წლის განმავლობაში... ევროპაში უკვე მიღებულია ზომები და საცაა შედეგიც გამოჩნდება...

კაბინეტში თანდათან თავი მოიყარა 15-ოდე კაცმა.

საგარეო საქმეთა სამინისტროს შენობაში იყო ნოე ჟორდანიას ბინა, აქ იყო მოწყობილი პირდაპირი მავთული და მთავრობისა და დამფუძნებელი კრების წარმომადგენლები აქ იკრიბებოდენ.

ღამის 12 საათზე სოღანლუღის მიდამოებში სროლა ატყდა.

ტყვიამფრქვევებისა და თოფების ხშირ კაკანს თანდათან ზარბაზნების გრიალი ჩაერთო.

ჩვენთან იყო ერთი გენერალი, ვგონებ ჩიქოვანი, ის გვიხსნიდა რაში იყო საქმე.

— ჩვენები ისვრიან, — ამბობდა გენერალი და აივნიდან გასცქეროდა ნავთლუღს. — ჰე, გავარდა ჩვენი ზარბაზანი, ბუმ! ეს გასკდა ყუმბარა მტრის ბანაკში... აჰა, მტერი პასუხს იძლევა... ეს მათი ზარბაზნებია... ეხლა კი ნამდვილი კანონადა დაიწყო... გამართული ბრძოლაა...

და მართლაც, თანდათან სროლის ხმა თოფ-ზარბაზნების გამაყრუებელ გრგვინვად იქცა. ქუჩაში ხალხი გამოვიდა...

კაბინეტში შემოვიდა იუსტიციის მინისტრი მ. არსენიძე.

— როგორ ჰფიქრობთ თქვენ, — ჰკითხა მან გენერალს, — რამდენ ხანს გასტანს ეს ბრძოლა?

— შეიძლება დილამდი გასტანოს. — უპასუხა გენერა[illegible] ორ-სამ საათში [illegible]

— თუ ჩვენი[illegible] [illegible]თი ხანშია მოსალოდნელი მტრის [illegible]ლოს? [illegible]ოლის ხმა მისწყდება, თუ [illegible]რცხდა, სამი საათის შემ[illegible] დეგ [illegible]ლია მტრის მოწინავე რაზმის შემოსვლა ქალაქში. თუმცა, ვფიქრობ, გათენებამდის მტერი ქალაქში ვერ შემოვიდეს...

წითელი საფრთხე

ნაწყვეტი პიესა „სამნი"-დან

თბილისის ერთ-ერთი ქუჩა. ღამეა, ქარიშხალია. ელავს და ჭქუხს კუთხეში ფარანი ბჟუტავს.

გელა. ბუნებაც ხელს გვიწყობს. აქეთ, ბასიკო. აქეთ! ძე-ხორციელი არავინ არის. ძალიან კი დაგაჩანჩალებ.

ბასიკო. ბიჭო, ეს ხურჯინი წეღან მსუბუქი იყო!..

გელა. გამძიმებს?

ბასიკო. არა, მაგრამ...

გელა. მაგ ხურჯინს აზრი დააწვა, ბასიკო! შიგ ისეთი რამეები აწყვია, რომ მეხივით გავარდება!

ბასიკო. ხმაურობაა! რაც უნდა მოხდეს, ხურჯინს არ მოვიცილებ — შიგ ღვინოც არის! — მტერს ის მომაშორებს...

გელა. ვიღაც თითქოს ყვირის...

ბასიკო. გავეცალოთ!..

გელა. ცოტა ხანს დამიცადე! ამ სახლში ერთი ამხანაგიც უნდა ვნახო! სამხედრო საქმეებზე...

ბასიკო. წეღან რომ ამბობდი? ნახე! ნახე! მე აქ დაგიცდი! გელა! მხოლოდ ფრთხილად!

(გელა გადის. შემორბის ერვანდი: ბასიკოს მივარდება და ეხვეწება: „მიშველე! დამიფარე!" ერვანდის მოსდევს ოთხი გვარდიელი, ერთი საშინლად სქელი და ღიპიანი, ეტყობა მედუქნე უნდა იყოს, ერვანდის სახე დასისხლიანებული აქვს. ტანისამოსი დახეული).

ერვანდი. რა გინდათ! რას მერჩით? — მიშველე ძია-კაცო! ქართველი არ ხარ, მიშველე!

სქელი გვარდიელი. მე და ანგარიში ამერიოს? ეგ არის!

მეორე გვარდ. გამიშვი, მივადო! სად გარბის?

ერვანდი. ღმერთი! რჯული! მუშა ვარ, დურგალი!

ბასიკო. (ბასიკო აენთება და ჯოხს მოიმარჯვებს) თქვენ, ეი! რა გინდათ ამ კაცისგან?

სქელი გვარდ. შენ ვინ ოხერი ხარ, ან ვის დაჰკარგვიხარ?

ბასიკო. ოხერიც ხარ და ტიალიც!

მეორე გვარდ. იქით! გგონია, შენ მოგეფერებით?

უფროსი. გამოაგდეთ ეგ აბდალი. — ვის ესარჩლება?

ერვანდი. ძია, მომკლავენ! **(ბასიკოს ეხვევა).**

ბასიკო. (ერვანდის) იქურდე? კაცი მოჰკალი?

ერვანდი. არა, რას ამბობ?

ბასიკო. ჩემმა მზემ, გაუშვით ხელი, თორემ ამ შვინდის ჯოხს თავზე დაგამტვრევთ! განა ეს კაცობაა? სისხლი ჩამოსდის!

სქელი გვარდ. ბრძანებას ეურჩები, შე გამოჩერჩეტებულო?

მესამე გვ. ვინ არღვევს ჩვენს დისციპლინას?

უფროსი. ორივე შეიპყარით!

სქელი გვ. ბიძია, შენ სხვის საქმეში ნუ ერევი, თორემ ისე აგირიოთ დავთრები, რომ ბუზი სპილოდ მოგეჩვენოს...

ბასიკო. მხეცები ხართ? ნადირები ხართ! **(ყვირის)** დაგამტვრევთ! თქვენი მაუზერიც ფეხებზე... გაუშვით!

(შემორბის გელა).

გელა. ბასიკო, რა ამბავია?

ბასიკო. აი, ჰკლავენ! განა ეს შეიძლება?

გელა. ბასიკო, შენ მე მაფრთხილებდი...

ბასიკო. „გაფრთხილებდი". ჰხედავ, კაცი სისხლით იცლება! გაასამართლონ, დასაჯონ! ციხეა და ათასი ჯანდაბა! კაცია, ძაღლი ხომ არ არის?

ერვანდი. არაფერი დამიშავებია, დამიჯერეთ, მუშა ვარ, დურგალი!..

გელა. რას ერჩით, ამხანაგებო?

პირვ. გვ. ყარაიასში შეშის საჭრელად გადავასახლეთ — უკანვე გამოქცეულა... საეჭვოა! ან შენ ვინ რას გკითხავს?

გელა. რას ფაფხურობ? გეკითხები ადამიანურად!

უფროსი. ყმაწვილო, ვინ ხარ? ჩვენს საქმეში რად ერევი?

სქელი გვ. დემოკრატიული რესპუბლიკის ღალატია! ეს სომეხი ჩვენ გადავასახლეთ, ისევ გამოქცეულა, მაშასადამე ჩვენს რესპუბლიკას ძირს უთხრის! რად გამოიქცა? რა უნდა ტფილისში?

გელა. ეგ არის საბუთი?

ერვანდი. წავალ სომხეთში, კაცო, წავალ! იქიდან აქ იმიტომ მოველ, რომ ლუკმა-პური მეშოვნა! დედ-მამა შიმშილით მეხოცება! ღმერთი, რჯული, თქვენი ერთგული ვარ, ვიცნობ თქვენებს... მე რა მტრობა შემიძლიან?

უფროსი. დაშნაკ! წაათრიეთ!

გელა. ამხანაგებო! ერთი უბრალო მუშა ყოფილა!

სქელი გვ. ჩვენც ვიცით მუშის ფასი! მარქსი, ენგელსი, ლასალი, ბებელი და კიდევ მარქსი — ჩოტკში ჩამიგდია! ეგ — აგენტია! გესმის?

ერვანდი. არა, კაცო, არა!

ბასიკო. მოდი და მოითმინე!

გელა. (ყურში) ბასიკო, მიდექ იქით შენი ხურჯინით!..

ბასიკო. ეე, ამის რჯულიც არ იყოს, გასქდეს გასახეთქი!..

გელა. ამხანაგებო, თქვენი მიზანი იყო „ერთობა" და „პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!".

სქელი გვ. გაჩუმდი! დაიწყო ლაი-ლაი!

გელა. შენ გვარდიელი ხარ თუ მედუქნე?

სქელი გვ. მე შენ გიჩვენებ!

მეორე. გამიშვი მივადო! ჰეიტ! გავარდება! შარი შური შუქურმაქო!

გელა. რას მიჩვენებ? ეს კაცი რომ დიდი დამნაშავე ყოფილიყო, შეშის საჭრელად კი არ გააგდებდნენ, არამედ — მეტეხში! ანდა — ყულფი ყელზე! ჩვენს დემოკრატიულ რესპუბლიკას ათასი ხრიკები აქვს უფრო უარესი, ვიდრე იძულებით შეშის დაჭრა! განა შეიძლება გვარდიელმა უბრალო მუშას...

მესამე გვ. (რომელიც გელას იცნობს) გელა! კაცო, ეს შენ ხარ? გახსოვს კარპატებში?

გელა. (აცქერდება) ტრიფონ! შე სახეძაღლო! ცოცხალი ხარ? აკი მომაკვდავი წაგასვენეს!

მესამე. მაინც ფეხზე ვდგევარ, თუმცა ცალი ფეხი ხის მაბია!

უფროსი. (ერვანდიზე უთითებს) შეუკარით ხელებზ, რომ ფრჩხილებიდან სისხლი სდიოდეს!

მეორე გვ. მაგრაა! ველარსად გაგვექცევა!

გელა. ტრიფონ, გახსოვს კარპატებში მე რომ სიკვდილს გადაგარჩინე... ჩვენი მეგობრობის გულისთვის, გაუშვით ეგ კაცი — ეს ჰაღარა ცუდ ამბავს წაიღებს.

მესამე. მაგ ოხერს, ერთი თუმანი მაინც რომ ჰქონდა... მისცემდა, — ჩაცეცხლავდენ! ვერ მისცა და შარზე არიან!

გელა. ბასიკო! ამ ჩემს ამხანაგს მიეცი ერთი თუმანი — სჭირდება!

(ბასიკო ფულს აძლევს)

ბასიკო. წეღან ჯოხი კი არ უნდა დაგეტრიალებინა, არამედ ცხვირწინ — თუმნიანი! ჰხედავ, ყველა დაამშვიდა! მსუნაგი სახეები გაუბრწყინდათ...

ბასიკო. ვაი, მაგათ აშენებულ სახელმწიფოს კი რა ვუთხრა...

სქელი გვ. რას ამბობთ? შორს რა გვინდა? ჩიტოს დუქანში ჩავიდეთ! კარგი დედალი, წითელი ღვინო, ჰამაც ჩვენი გვარდიელია!

მესამე. გელა, შენც ჩვენთან წამო!

გელა. არა, ტრიფონ! მატარებელს უნდა მივუსწროთ!

მესამე. მე გვარდიის შტაბში ვარ! მოდი ჩემთან! ყველაფერს მოგიხერხებ!

გელა. მე როცა აქ მოვალ... ჰო... სხვა დრო იქნება!

(გვარდიელები გადიან. ერთი გვარდიელი ბასიკოს ეშვის თვალით ათვალიერებს და ხურჯინს უცქერს. ბასიკო, თითქოს ჯიბრზე, ხურჯინს ზედ დააჯდება. უკანასკნელი გვარდიელიც გადის).

ბასიკო. ფუ! ჯიბგირები!

გელა. სწორედ ისეთები, შენ რომ გუშინ ჯიბიდან ამოგაცალეს!

ბასიკო. ჰაი დედას!

გელა. ეხლაც იტყვი, ძირმომპალი არ უნდა წაიქცეს?

ბასიკო. ერთი მე თვითონ მაკვრევინე წიხლი! უნდა წაიქცეს!..

გელა. (ერვანდის ეძახის) ჰეი, მეგობარო, მოგვიახლოვდი... ვინ ხარ? რა გქვიან?

ერვანდი. ერვანდი ბარსეღიანი!

გელა. ეს ჩემი ბიძაა — ბასიკო! მწყემსად ნამყოფი! ასე ნუ უცქერი! ცოტა რუსული, ცოტა თათრული იცის, დაამტვრევს თუ გაუჭირდა!

ბასიკო. წავიდეთ, გელა, წავიდეთ!

ერვანდი. სიტყვა ვერ მომიძებნია!

გელა. რისთვის?

ერვანდი. მადლობა გადაგიხადოთ!

გელა. გემართოს! მეც, ეს ჰაღარაც, საითაც უნდა გადაგვაგდონ, ჩვენი კოჭი ალჩუზე ჯდება! შენც ასე იყავ!

ბასიკო. ძაან ალჩუზე — ოცი თუმანი ამომაცალეს... — კაცო, წავიდეთ!

გელა. მოიცა! იქნება როდისმე ეს კაცი... — მაინც რას გერჩოდნენ? საიდან მოხველ? რას დაეძებ? რა გაგჭირვებია?

ერვანდი. ჩემი ამბავი ძაან გრძელია!

გელა. შენც მოკლედ მოსჭერ!

ერვანდი. მე ლუკმა პურის საძიებლად წამოველ აქეთ... სომხეთში კი აკლებული მშობლები დავტოვე... ერთი კვირის საგძლის ამარად...

გელა. თავს გაიტანენ!

ბასიკო. გელი! ეტყობა მაგ კაცს თავის დარდი აწუხებს...

გელა. მოიცა! დარდი რომ აწუხებს, იქნებ მალამო დავდო...

ერვანდი. მსოფლიო ომი რომ გამოცხადდა სომხეთის მეთაურებმა ფრთები შეისხეს... უნდოდათ...

გელა. ჰო, დიდი სომხეთის აღდგენა! ოსმალეთის წინააღმდეგ მოხალისეთა ჯარი გაგზავნეს — ალბად შენ კამანდა ჩაგაბარეს... ჰა?

ბასიკო. გელა! ნუ მასხრობ! კაცი გამწარებულია!..

ერვანდი. შემდეგ? კავკასიის ფრონტი დაიშალა, ჩვენ შევრჩით პირში... ჩვენ აღმოვჩნდით.

გელა. ისე, როგორც: წინ წყალი, უკან მეწყერი! აგიკლეს... აგაწიოკეს... კარგი! კარგი! ამაზე შემდეგ... ვიცნობ თქვენს დაშნაკებსაც!

ბასიკო. კაცო, წავიდეთ, კიდევ არ მოვიდნენ ის ოხრები! იცოდეთ: ისეთი რამე ინდომეთ შენც, ამ ჩემმა ძმისწულმაც, რომ არ გაგჭყლიტოთ მისმა სიმძიმემ.

ერვანდი. მართალი ხარ! მიტინგზე ჩვენი მეთაური ლაპარაკობდა: „დიდი სომხეთი უნდა აღსდგეს შავის ზღვიდან ხმელთაშუა ზღვამდე; ყარაბახის მთებიდან, არავიის ვრცელ უდაბნომდე" მაგრამ დღეს? ყველაფერი გადამწვარია! ომის წუგვერთევან პატარა კერაც, სად მამაჩემი ოვანესი — დღიურს ჩიჩქნიდა, დედაჩემი ძროხას სწველიდა და მეც ოჯახს ხელოსნობით ვეხმარებოდი...

გელა. მაშ, როგორც ამბობ, ხელოსანი ხარ?

ერვანდი. დურგალი! მაგრამ მე ვიცი მეურნეობაც! ვენახის, მინდვრის, თამბაქოს ხელი!

გელა. მოდი, წამო ჩვენში! იქ იდურგლე! ბინას მე მოგცემ! ერთი ცალთვალა ბიძა მყავდა, ისიც დურგლობდა; გადაირეხვა და ოხრად დარჩა დაზგაც! გონიოც! შემოდგომაზე ათი ჭრელკაბა გათხოვდება და ხუთი ყბამოცრეხილი ქვრივი! სულ ხუთმეტი! ხუთმეტს კამოდს შეგიკვეთავენ და ხუთმეტ ვახშამს შესჭამ: მოდის? ცოლიანი ხარ?

ერვანდი. არა! **(სდუმს)** დანიშნული უკვალოდ დაიკარგა!

გელა. ეეეჰ! მართლაც და ცხოვრება წიხლით შეგდგომია! მაგრამ მომწონს, რომ გული მაინც არ გაგტეხია! ისე ტალიკი ბიჭი სჩანხარ, იქნებ კახეთში სიძეთ ივარგო! — ჰა, ბასიკო, შენ როგორ ატყობ?

ბასიკო. კაცო, წავიდეთ! ანდა პირდაპირ უთხარ, რაც გულში გაქვს...

გელა. ჰო, პირდაპირ! აი, ბასიკო, ამბობს: პირდაპირ! მაგას არ უყვარს არც გადახრა, არც გადმოხრა! ერთი ეს გამაგებინე: რა გეზი გაქვს ამ ცხოვრებაში? ან შენი ნავი საით მისცურავს?

ერვანდი. არ მესმის!

გელა. როგორ არ გესმის! დღეს ეს ქვეყანა ორ ბანაკად გამიჯნულია, კლასები სამკვდრო-სასიცოცხლოდ დასტაკებიან და შენ არ გესმის? ბავში ხომ არ ხარ? მოკლედ! პირდაპირ! შენ ვის ემხრობი?

ერვანდი. აწიოკებულ ხალხის შვილი, თვითონ ღარიბი, მუშა-დურგალი...

გელა. მოიცა! მოიცა! მოკლედ და პირდაპირ..

ერვანდი. ვიყავ სომხეთის რევოლიუციონურ პარტიის წევრი.

გელა. რა ძაან გამიგრძელე — დაშნაკცაკანი!

ერვანდი. ვიყავ!

გელა. რას ქვიან „ვიყავ?" ეხლა რა ხარ?

ერვანდი. ეხლა — არ ვიცი!

გელა. იცი!

ბასიკო. კაცო რა გინდა, რას ჩააცივდი?

გელა. მინდა სიკეთე, ბასიკო! გამომადგება!

ერვანდი. ვნახე, ჩემს ხალხს, ჩემს სომხეთს რა სარგებლობაც მოუტანეს... არა, მე ის აღარ ვარ, რაც ვიყავ, მაგრამ რა ვარ, არც ის ვიცი...

გელა. ჰოო! მომწონხარ! აი, შენ რომ სადურგლო ქუშტარა გაქვს, იმით რომ ტვინი კიდევ გადაიფხიკო, ნამდვილი ვაჟკაცი იქნები... შენ ხომ გინდა სიკეთე შენი ხალხისთვის?

ერვანდი. მინდა!

გელა. მაშ გზაც სწორე უნდა მონახო! წამოდი ჩემთან! გაიგებ რა უფრო საჭიროა შენი ხალხისთვის...

(შემოდის ორი გვარდიელი).

მეორე გვ. აი, ეს ის ჰაღარაა!

სქელი გვ. შენ ეი! წეღან რომ იჭიმებოდი...

ბასიკო. რა გინდა? შენს ღიპს ხომ მაინც ვერ დავეტოლე და ჩემი პატარა ქონიც შენ ჩაცეცხლე...

გელა. თუმანი არ გეყოთ? სანადიროთ გამოგიშვეს?

მეორე. გაჩერდი, ყმაწვილო, თორემ შარი შური შუქურ მაქო...

სქელი გვ. თბილისში რისთვის ჩამოსულხართ?

გელა. ჯიბგირებს ფული ჩამოვუტანეთ!

სქელი გვ. რაო? წერილი მოგწერეს?

გელა. არა! ხელი პირდაპირ ჯიბეში ჩაყვეს! როგორც შენ...

სქელი გვ. ვაჰ! ვინ არის ეს? ბოლშევიკი ხარ?

გელა. ბოლშევიკი რა ხილია?

სქელი გვ. ხილი კი არა — პილპილია! გაჩხრიკეთ ხურჯინი!

გელა. (განზე გახტება და რევოლვერს იშიშვლებს) ეეთ! ასწიეთ ხელები!

(გვარდიელები თავზარდაცემულები მძიმემძიმედ ხელებს ასწევენ).

გელა. ბასიკო! შემოხსენ იარაღი. **(იძახიან: აა! აა! ა!).**

ბასიკო. (სქელი გვარდიელისთვის ჯოხი მოუღერებია). მე ამ ღიპიანს შარი შური შუქურ მაქო!

გელა. ერვანდი! შემოხსენ! ასე! წეღან რომ შენ გცემდნენ, ამოჰკარ კუკუ!

ბასიკო. (სქელს ამოჰკრავს კუკუს) წადი და შენს პატრონს ამბავი მიუტანე!

გელა. (ბასიკოს და ერვანდის) შეისხით იარაღი! აბა წავიდეთ!

ერვანდი. საით? მატარებელზე?

გელა. არა! ბაკში! იქ ცხენებით გველოდებიან!

ს. შანშიაშვილი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აკაკანდა პირდაპირი მავთული.

ერევანი უძახის საქართველოს მთავრობას.

აცნობეს ნოე ჟორდანიას.

მისი ოთახი გეგეჭკორის კაბინეტის გვერდით იყო.

მაშინვე შემოვიდა.

ტანთ ეცვა წყლისფერი იმერული შალის პიჯაკი და მხრებზე ჩალისფერი ხალათი წამოესხა.

მოახსენეს:

— ერევნიდან რადიო-დეპეშაა.

— მოვისმინოთ, — სთქვა ნოემ და ანთებულ ბუხართან დაჯდა.

ყველანი სმენად ვიქეცით.

დიდი იყო ცნობისმოყვარეობა: რა უნდა უთხრას საქართველოს დემოკრატიულ მთავრობას სომხეთის სოციალისტურმა საბჭოთა ხელისუფლებამ, რომლის ჯარი, როგორც მაშინ ყველა ჰფიქრობდა, ტფილისის კედლებს იმ წუთს ზარბაზნებს უშენდა? ალბად ულტიმატუმია...

ტელეგრაფის მოხელემ მიუშვა აპარატი და ლენტა გამოსწია (ალბად მავთული შეერთებული იყო რადიო-სადგურთან).

დაიწყო ნელ-ნელა კითხვა:

„სასოწარკვეთილებამდე... მიყვანილი... ხალხი... 18 თებერვალს... დილით... აჯანყდა... და დაამხო... ბოლშევიკური... მთავრობა... შესდგა დროებითი მთავრობა... ვრაციანის თავმჯდომარეობით... და სხვა.

სრულიად მოულოდნელი იყო ყველასათვის ეს ცნობა.

— სიყალბეა! — წამოიძახა ვიღაცამ.

— ჩვენი მოტყუილება უნდათ, — კვერი დაუკრა მეორემ.

— მე-კი ვფიქრობ, რომ მართალია, — სთქვა ნოემ. — საჭიროა ამ დეპეშის მტრის ბანაკში გავრცელება.

— მართალია თუ არა ცნობა, ეს მალე გამოირკვევა, — ჩაერია იუსტიციის მინისტრი, — მაგრამ ამ წუთს ეს მდგომარეობას ვერ შესცვლის. შესაძლოა ამელაშ ტფილისის ბედი გადასწყდეს. მე მინდა ერთ გარემოებას მივაქციო თქვენი ყურადღება. უცხოეთის საელჩოების უმრავლესობამ, როგორც იცით, დასტოვა ტფილისი. დარჩენ მხოლოდ პოლონეთისა და ფინეთის ელჩები, რომელთაც განაცხადეს, რომ ვიდრე საქართველოს მთავრობა ტფილისშია, ისინი აქედან არ წავლენ. საჭიროა თუ არა მათი გაფრთხილება, რომ ტფილისი საფრთხეშია? იმათ რა იციან, რომ საქართველოს მთავრობა შესდგება ყოფილ პროპაგანდისტებისაგან, რომელთაც შეუძლიათ გადაიცვან ბლუზა და აქეთ-იქით წყალივით გაიპარონ ხალხში...

ნოე ჟორდანიამ რამიშვილი იკითხა.

დაურეკეს.

ბინიდან გვიპასუხეს — სძინავსო.

— რამ დააძინა ეგ ოჯახქორი ამ ქვეყნის ნგრევაში! — ჩაილაპარაკა ბენია ჩხიკვიშვილმა, რომელიც ის-იყო შემოვიდა კაბინეტში.

— უთხარით, გააღვიძონ და ახლავე აქ მოვიდეს, — სთქვა ნოემ.

რამდენიმე წუთს შემდეგ სამინისტროს მოადგა ავტომობილი.

შემოვიდა ნოე რამიშვილი, საწოლიდან ახლად ამდგარი, ნამძინარევი.

— რა ამბავია, ხალხო, რად გამაღვიძეთ?

— კაცო, მართლა თუ გძინა ახლა შენ? — კითხა ბენია ჩხიკვიშვილმა.

— მე, ჩემო ძმაო, მთელი დღე ვმუშაობდი და ამელამ ჩემი წილი ძილის უფლებაც მოპოვებული მქონდა.

გადაწყდა ელჩების სადგურზე გაგზავნა. მატარებელი მზად იყო.

მდგომარეობის მიხედვით, რომელიც დილისთვის შეიქმნებოდა, მთავრობა ან დარჩებოდა ტფილისში, ან იმავ მატარებელს გაჰყვებოდა.

ღამის 3 საათზე სადგურზე ვიყავით.

იქ დაგვხვდა ელჩებიც, რომელთაც უკვე ვაგონებში ჩაელაგებინათ ნივთები და ახლა, ახალ ცნობების მოლოდინში, ბაასობდენ სადგურის სასტუმრო დარბაზში.

საათის 4-ზე თუ 5-ზე სროლაც შესწყდა.

კარგად რომ გათენდა, გამოირკვა რომ ტფილისი გადარჩა...

ელჩები უკან დაბრუნდენ. მატარებელი არ წასულა.

სადგურიდან რომ გამოვედი, შევხვდი ბოლშევიკ-პატიმართა ჯგუფს, რომელიც ქუთაისში გადაყავდათ.

პატიმრები სადგურის წინ მოედანზე დააყენეს. მათ შორის ვიცანი ნესტ. ცერცვაძე, უცნაური ნაბდის წამოსასხამით.

იქვე ვიღაცამ თოფი გაისროლა.

დაჭიმული ნერვები აცახცახდა. ხალხი ეცა სადგურის დარბაზის კარებს.

პატიმრებმა, თოფი გავარდა თუ არა, იმ წამსვე ფეხები მოიკეცეს მოედნის ასფალტზე. ალბად იმის შიშით, რომ გაქცევის განზრახვა არ დაგვაბრალონ და ტყვიები არ დაგვიშინონო.

ჩავსხედით ავტომობილში და დავბრუნდით სადგურიდან.

ჩემთან, სხვათა შორის, ჩაჯდა ერთი უცნობი გამხდარი კაცი, რომელმაც, ავტომობილი რომ დაიძრა, მკაფიო მეგრული აქცენტით თავისთვის ჩაილაპარაკა:

— ეხლა-კი დედას ვუტირებ იმ სომეხს, დამაცადოს, ერთი მივიდე შინ...

— ვინ სომეხია? — ჰკითხა მეზობელმა.

— ათასი მანეთი ოქრო მიმიცია როიალში, ორი დღეა ვეხვეწები, წუხელის ორასი მანეთი ბონი ძლივს მომცა. რად მინდა შენი როიალიო, თუ შენ დაბრუნდი — ხომ წამართმევ, ბოლშევიკები მაინც არ შემარჩენენო. ეხლა, ჩავალ თუ არა, როიალს ხომ წავართმევ, თითონ ტყეში შეშის საჭრელად გავგზავნი.

— რას ემართლები, შე კაცო, მართალი უთქვამს, ვის რად უნდა ახლა როიალი? — წამოესარჩლა სომეხს უცნობის მეზობელი.

— აი, ღმერთი მაგათ დასწყევლის! — წამოიძახა უცნობმა, — სულ მტაცებლობაზე უჭირავთ თვალი, გასწყდეს მაგათი ქოქი!..

ჩემს გვერდით იჯდა სამინისტროს მოხელე ანთ — ვა.

— ვინ არის ეს კაცი? — ვკითხე მას ჩუმად.

— არ იცნობ? ეგ არის განსაკუთრებული რაზმის უფროსის — კედიას თანაშემწე, ფაჩულია.

ქუჩებში ხალხი ირეოდა.

ავტომობილის იმედიანი გუგუნი, თითქოს დასცინოდა ჭრელი „დემოკრატიის“ აფორიაქებულ რესპუბლიკას.

მთავრობის წევრების ბაქი-ბუქობა დამფრთხალმა სირბილმა შესცვალა.

ასე სამარცხვინოდ დასრულდა მენშევიკების ბატონობა..

ეს დასასრული მათ „სოციალისტობის“ ბუნებას სავსებით შეეფერებოდა.

ალ. აბაშელი

ათი წელი

გამარჯვებულო, საქართველო გული შეგხარის,
ათი წელია მშვიდობიან ცხოვრებას ვეტრფით.
გულ-მხიარული დავისახეთ შრომა მედგარი,
შენს გამარჯვებას დამკვრელობის ტალღებათ ვეკვრით.
თვალი ვერ მოთვლის გამარჯვების უდიდეს წყებებს,
ყველა მდინარე, მთა, მაღარო დავატრიალეთ,
რა შეაჩერებს აზვირთებულ დამკვრელის ტემპებს,
როცა რომ მტერი სამუდამოდ გავატიალეთ.
დღეს ჩვენ გვყავს ირგვლივ ტემპ-მაგარი ხალხი ახალი,
კარგ დამკვრელების, ბრიგადების სახელწოდებით,
ხუთწლედს ასრულებს აღებული ტემპი მაღალი,
ხუთწლედი გვაძლევს ნაყოფიერ შემოქმედებას.
შრება ჭაობი. დინამიტი კლდეებს აფეთქებს,
ზაჰესის ძალამ მთლათ მოღუნა ბებერი მტკვარი,
ყოველ-დღე ტემპი საოცრებას ახალს აკეთებს,
დღეს საქართველო ახალია, ფუძე მაგარი
რა შეაჩერებს მოზღვავებულ გულის სიხარულს,
მივემართებით წინ ახალი გამარჯვებებით,
ვუყურებთ ირგვლივ დამკვრელების სახე-მხიარულს,
გადავაჭარბებთ ყველა გეგმებს და თან ვმხნევდებით.
იდიდე მუდამ საქართველო მრავალი წლებით
პარტიის მტკიცე — ლენინური ხელმძღვანელობით,
არ შეაჩერო აღებული — საჭე, ტემპები,
აყვავდი, მხარევ, ახალ-ახალ შემოქმედებით!

პრ. მწერლობაში გაწვეული
დამკვრელი მუშა — **გიორგი მაისურაძე**

1921 — 1931

[illegible] ბის [illegible] საქართველო საფუძველს უყრის სოციალისტურ ცხოვრებას, საქმიან დღეების განუწყვეტელ ტრიალში იჭრება დიდი ისტორიული თარიღი, რომელთანაც დაკავშირებულია ჩვენი ქვეყნის გარდაქმნა წვრილ ბურჟუაზიულ ფორმალურ „დემოკრატიიდან“ პროლეტარულ დიქტატურის ქვეყნად.

რუსეთის თვითმპყრობელობის კლანჭებიდან გამოთიშვის შემდეგ, საქართველო გამოეთიშა ისტორიაში უდიდეს ოქ[illegible] ჩაფლობილი, ლამობდა და შექმნა ხელოვნური, ბუტაფორიული „დემოკრატია“, რაღაც ეკლექტიური არევა ევროპის კონსტიტუციათა ციტატების მშობლიურ ხელუხლებელ ფეოდალურ ურთიერთობის ნაშთებთან და არამწარმოებელ ჩარჩულ სპეკულიაციასთან.

თითქმის ყველაფერი იმისთვის მოხდა, რომ რუსეთის ორი ყოფილი გუბერნია საჩქაროდ მორთულიყო ევროპიელ კომივოიაჟორების და რანტიების მისაღებ კოხტა სალონად, სადაც გამომზეურებული იყო ეგზოტიური ლეკური, გაგარინის და ზიჩის „მშვენიერი საქართველო“.

ამ ევროპიულ [illegible] უკან კი [illegible] კრი[illegible] მსოფლიო ომისაგან სისხლდაცლ[illegible] ქვეყანა, რომელსაც საჩქაროდ ესაჭიროებოდა საწარმოო ძალთა აღდგენა ოქტომბრის მიერ წარმოშობილ საწარმოო ურთიერთობათა ნიადაგზე. მაგრამ ეს არ მოხდა, — და ყოვლად უიმედო ეკლექტიურ ეკონომიურ ნიადაგზე რაღაცა მანქანებით სამიოდე წელი იარსება რესპუბლიკამ, ჟირონდისტების უტოპიამ, რომელსაც სოციალური რევოლიუციის ქარიშხალის და ბებერ კაპიტალისტური ევროპის შუა გზაზე თავი სირაქლემის მგზავსად ფრთის ქვეშ ამოეფარებია.

ამ ფეოდალურ გადმონაცხოვრის და წვრილბურჟუაზიულ, ჩარჩულ-სპეკულიატიურ ნიადაგზე სწრაფი და ავადმყოფური აყვავებით აყვავდა იმპრესიონისტური ესთეტიზმი, პასეისტური ნაციონალიზმი და იაფი გედონიზმი.

ნინოშვილის ცხოველმყოფელი სათავე ქართულ მწერლობაში მიიჩქმალა, მას არ მიეცა ორგანიული გაგრძელების საშუალება, რადგან, როგორც უარყოფა წინანდელ ფეოდალურ-ბურჟუაზიულ განვითარებისა, იგი ვერ გამოადგებოდა ბურჟუაზიული სტილის გაბატონებულ ეპოქას.

მაგრამ აბსოლიუტურად გამოსავალს მოკლებული მდგომარეობა არ არსებობს და დიალექტიური კანონის მიხედვით რესპუბლიკა — უტოპია და მისი უტოპიური იდეოლოგია ააფეთქა ათი წლის წინად მომხდარმა საბჭოთა სო[illegible] ტურის პოლიტიკური განმტკიცების შემდეგ ქვეყანამ განვლო აღდგენითი პერიოდი და რეკონსტრუქციის ტემპების აღმართს შეუდგა.

ჩვენი დრო კლასიურ საზოგადოების განადგურების დროა. ჩვენი მოდგმის თვალწინ მოხდა კაპიტალისტურ ეკონომიკის გაუქმება და არამწარმოებელ კლასთა ქიმიური დაშლა.

მწერლობა თუ არ ცოცხლობს მის თანამედროვე ეპოქის ცხოვრების სისავსით, — ის არ არსებობს.

არსად მსოფლიოში ისტორიის ფეთქა და მომავლის გამოჭედვა არაა ისე თვალსაჩინო, როგორც ჩვენს ქვეყანაში, სოციალიზმის ქვეყანაში.

მცენარის ზრდის პროცესი დაიჭირეს კინოს საშუალებით, მაგრამ ვერავითარი კინო ვერ დაიჭერს ჩვენი ტემპების ტრანსფორმაციას.

საჭიროა შემოქმედების მეთოდის და ხერხების გარდაქმნა. საჭიროა გამოყენებულ იქნეს ყველა საშუალება, არა თუ კლასიკოსებისა, არამედ, გორკის თქმის არ იყოს, თვით მტრისაც კი, თუ იგი გამოადგება მწერალს.

განიცადო რაც ხდება შენს გარშემო და ამის გამო შენში და მასებიდან მიღებული ისევე გადასცე მასებს და ამასთან იყო სწორი გადაცემაში — აი სამუშაო გეგმა.

საბჭოთა საქართველო საბჭოთა კავშირთან ერთად ასრულ[illegible] მძლავრ გიგანტური გეგმ[illegible] [illegible].

რაც იყო ათი წლის წინად, უსაზღვრო ისტორიულ პერსპექტივაში გადაიწია და უკვე მკვლევარების ძიების საგანს წარმოადგენს.

დატვირთული დღევანდელი და ხვალინდელი ამოცანებით საბჭოთა საქართველოს პირველი ათეულის მიჯნაზე ჩვენ ერთი წუთით უნდა გავიხედოთ უკან, რომ ისტორიული გზების გათვალისწინებით უფრო დაჯერებული წავიდეთ წინ — მომავლისაკენ.

ალი არსენიშვილი

საბჭოთა კინო-მშენებლობის საკითხები

I

საბჭოთა კინემატოგრაფიის დღევანდელი მდგომარეობა მთელის სიცხადით გვიკარნახებს ფართო პროლეტარულ საზოგადოებრიობის მსჯელობის საგნათ გავხადოთ ის კრიზისი და შეფერხება, რომელსაც ადგილი აქვს საბჭოთა კინემატოგრაფიის განვითარების დღევანდელ ეტაპზე. ოქტომბრის რევოლიუციის მეთოთხმეტე წელში აღმოჩნდა, რომ საბჭოთა კინო-წარმოება არ არის უზრუნველყოფილი იმ აუცილებელ ნედლეულ ბაზით კინო-ფირმისა, რომლის გარეშე შეუძლებელია წარმოების ნორმალური განვითარება. როდესაც ჩვენს გენერალურ ამოცანას სოციალისტური მშენებლობის ყველა ფრონტებზე შეადგენს საბოლოოდ განთავისუფლდეთ კაპიტალისტური დამოკიდებულებისაგან ყოველი წარმოების დარგში ძველი „სოვ-კინოს“ მემარჯვენე ოპორტუნისტული ხელმძღვანელობის წყალობით (რიუტონოვშჩინა) ჩვენ გვიხდება მექანიკურად მოვსჭრათ ხუთწლედით გათვალისწინებული კინო-საწარმოო გეგმა და ამით რასაკვირველია საგრძნობლად სუსტდება იდეოლოგიური ფრონტის კინო-სექტორის ტევადობა და როლი თანამედროვე რეკონსტრუქტიული პერიოდის კლასობრივი ბრძოლის გამწვავების ხანაში. ცხადია ეს მდგომარეობა არ გვაძლევს უფლებას გამოუვლათ ჩავთვალოთ საბჭოთა კინემატოგრაფიის განვითარება „უკეთესია გვიან, ვიდრე არასოდეს“ ძირითადათ დასმულიყო საკითხი ჩვენი კინემატოგრაფიული მშენებლობის დამაბრკოლებელი მიზეზების გამომრკვევი, მისი ნორმალური განვითარების ნამდვილი გზების დასასახავად. ამ მხრივ აღსანიშნავია ეხლახან მოსკოვში ჩატარებული თათბირი საკავშირო კინო-ტრესტების ხელმძღვანელებისა, სადაც მთელი სიგრძე-სიგანით დაისვა საკითხი და დასახულ იქნა მთელი რიგი ღონისძიებანი საბჭოთა კინემატოგრაფიის სოციალისტური რეკონსტრუქციის გასატარებლად. ასე დაგვიანებით დაისვა საკითხი კინო-საწარმოო საშუალებათა, კინო-ფირისა და ტექნიკურ აპარატურის ადგილობრივ საბჭოთა კავშირში დამუშავების შესახებ. თანამედროვე სოციალისტური მშენებლობის სიძნელეების პერიოდში ცხადია ამ საწარმოო საშუალებათა შექმნა ხდება კინო-ფილმების წარმოების შემცირების ხარჯზე. ასე რომ, საწარმოო-საფინანსო გეგმის შემდგომი გაზრდა იწარმოებს არა წარმოების რაოდენობითი მომატებით, არამედ საბჭოთა კინემატოგრაფიის შინაგანი რესურსების მობილიზაციისა და კინო-პროდუქციის მაღალი ხარისხის მიღწევის გზით. ეს მდგომარეობა შეიცვლება მაშინ, როდესაც საბჭოთა კინემატოგრაფიას უახლოეს ორი წლის განმავლობაში შეექმნება თავისი საკუთარი ნედლეულის ბაზა, კინო-ფირისა და ტეხნიკურ აპარატურის ფაბრიკების სახით, რომლის განსახორციელებლად მიღებულია სერიოზული ზომები.

მეორე ძირითადი მიზეზი საბჭოთა კინემატოგრაფიაში შექმნილ კრიზისისა მდგომარეობს პროლეტარული შემოქმედებითი კინო-კადრების უყოლობის საკითხში. რით აიხსნება ის დიდი პროცენტი იდეოლოგიურად უვარგისი და დაწუნებული კინო-პროდუქციისა, თაროზე ჩამოდებული სურათების, რის გამოც დახურვის კარებამდე მივიდა ზოგიერთი კინო-ფაბრიკა?! ეს აიხსნება იმ გარემოებით, რომ საბჭოთა კინემატოგრაფია ჩამორჩა რეკონსტრუქტიულ პერიოდის ბოლშევიკურ ტემპებს, უკან მისდევს სოციალისტური მშენებლობის ძლევა-მოსილ მიმდინარეობას და ძველი ოპორტუნისტული ხელმძღვანელობის შეცდომების ინერცია თავის უარყოფით შედეგებს იძლევა თანამედროვე ეტაპზე.

თუ იდეოლოგიური ფრონტის, ხელოვნების სხვა დარგებში მხატვრულ ლიტერატურაში და სხვ., შედარებით უფრო დამუშავებულია სამხატვრო პოლიტიკის და შემოქმედებითი მეთოდის საკითხები, კინო-ფრონტზე ამ მიმართულებით თითქმის არაფერი გაკეთებულა. კინოორგანიზაციებში შემოქმედებითი მუშაკები წარმოდგენილი ჰყავთ, რაღაც ერთგვაროვან მასსათ, რომელთა შიგნით, თითქოს ადგილი არ ჰქონდეს იდეოლოგიურ-მხატვრულ დიფერენციაციას, შემოქმედებით დაახლოვებას თუ წინააღმდეგობას სოციალისტური მშენებლობის ამოცანების მიმართ.

ცხადია აქ მთავარი ბრალი ედება კინო-ორგანიზაციების ადმინისტრატიულ-ორგანიზაციულ ხელმძღვანელობას, რომელიც ბევრ შემთხვევაში აშკარა მემარჯვენე ოპორტუნისტული შეხედულებებზე დაყრდნობით, საკუთარ თვითდინებას ანდობდა საწარმოო-საფინანსო გეგმის შესრულებას, შემოქმედებითი კადრების სათანადო შერჩევის და მომზადების გარეშე. ამან დიდი უარყოფითი შედეგი გამოიღო სინამდვილეში.

კონკრეტულად რაში გამოიხატებოდა ასეთი უვარგისი პროდუქციის მიღება? უპირველეს ყოვლისა უნდა აღინიშნოს ფაქტი, დისპროპორციისა, რომელიც შეიქნა საბჭოთა მასიური მაყურებელისა და გამოშვებულ კინო-პროდუქციის შორის. საბჭოთა პროლეტარულ მაყურებლის იდეოლოგიურ-კულტურულ მოთხოვნილებებს ვერ აკმაყოფილებს გამოშვებული კინო-პროდუქციის უმრავლესი ნაწილი. კინო-წარმოება უკეთეს შემთხვევაში შეიმუშავებს სოციალურ-პოლიტიკურ თვალსაზრისით სწორ და მისაღებ თემატიურ გეგმას, მაგრამ როდესაც ეს თემატიური გეგმა საწარმოო გაფორმებას პოულობს, საფინანსო გეგმაში შედის, წლის ბოლოს აღმოჩნდება, რომ მზა პროდუქციის საგრძნობი ნაწილი იდეოლოგიურად მავნეა და მიუღებელი.

ასეთი შედეგის მიღება აიხსნება იმით, რომ ჯერ კიდევ ჩვენ სამხატვრო დაწესებულებებში და კერძოთ კინო-ორგანიზაციებში მოკალათებული არიან იდეოლოგიურად უცხო ელემენტები, რომელთა მსოფლმხედველობა და მისწრაფებანი გაბრჯენილი არის მეშჩანურ-წვრილ-ბურჟუაზიული მაყურებელზე ორიენტაციის მქონე ბურჟუაზიული კინემატოგრაფიის სულისკვეთებით. სუსტი პოლიტიკური მომზადება ან სრული უცოდინარობა, რომელიც ახასიათებს კინემატოგრაფისტების ძველ კადრებს, თავის უარყოფით გავლენას ახდენს საბჭოთა კინო-პროდუქციის იდეოლოგიურ მხატვრულ ღირსებაზე.

ზოგჯერ ადგილი აქვს შეიძლება პატიოსან სურვილსაც სცენარისტის, რეჟისორის თუ სხვა სამხატვრო მუშაკის მიერ თანამედროვეობისთვის მისაღები პროდუქცია მოგვცეს, მაგრამ აქ ხშირად ვხვდებით ცნობილ შემგუებლობას, სოციალისტური მშენებლობის თემატიურ მასალის ზერელე გადმოცემას, ძირითადში ბურჟუაზიული მსოფლშეგრძნობით და მეთოდებით.

აქედან: საბჭოთა კინემატოგრაფიის მეორე მთავარ ამოცანას შეადგენს პროლეტარული შემოქმედებითი კადრების აღზრდისა და გაძლიერების საკითხი. არსებითად უნდა დაისვას საკითხი პროლეტარულ მსოფლმხედველობის გამომუშავებისა და განმტკიცებისა კინო-კადრების შემოქმედებითი პროდუქციაში. რეკონსტრუქტიული პერიოდი ითხოვს კინოს აქტიურ მონაწილეობას სოციალისტურ შეტევაში, ამიტომ ჩვენ უნდა განვდევნოთ ყოველგვარი შემგუებლობა და ხალტურა საბჭოთა კინემატოგრაფიიდან. გამოკვეთილ კლასიურ მსოფლმხედველობის გარეშე არ შეიქმნება ნამდვილი საბჭოთა პროლეტარული კინემატოგრაფია. ჩვენ უნდა გავფანტოთ ყოველგვარი გაუგებრობა შემოქმედებითი საკითხებში და ფართოდ დავნერგოთ დიალექტიური მატერიალიზმის შესწავლა და გამოყენება საბჭოთა კინოს შემოქმედებითი კადრების მიერ.

II

საქართველოს სახკინმრეწვის განვითარება შეიძლება დავყოთ სამ პერიოდათ. პირველი პერიოდი ხასიათდება აშკარა ბურჟუაზიული გავლენით საქარ. კინო-მრეწველობაში. ეს იყო ხანა: ბარსკის, პერესტიანის, და სხვათა, რომელნიც ერთის მხრივ არა ნაციონალურ თემატიკას იძლეოდენ აშკარა ბურჟუაზიულ მეშჩანური შეგრძნობით და სანტიმენტალიზმის ჩარჩოებში („თავადის ასული მერი“, „მაქსიმ მაქსიმიჩი“, „შუქურას საიდუმლო“, „ყაზახები“, „გაფლანგვა“, „ამოკი“, „ქალი ბაზრობიდან“, „ბოშას სისხლი“ და სხვები); მეორეს მხრივ ნაციონალურ თემატიკას აჩვენებდენ ეგზოტიური გაგებით და მეშჩანურ მაყურებელზე ორიენტაციით („სამი სიცოცხლე“, „ტარიელ მკლავაძის მკვლელობა“, „მამის მკვლელი“ და სხვ.). ქართველი კლასიკების ეკრანიზაცია სწარმოებდა „კავკასიური ეგზოტიკის“ ნიშნის ქვეშ და მოკლებული იყო ელემენტარულ სოციალურ-კლასიურ ტრაქტოვკას. ა. წუწუნავას „ჯანყი გურიაში“ იყო ცდა ნაციონალურ განმათავისუფლებელ მოძრაობის მოცემისა, მაგრამ ეს ცდა დამარცხდა იმდენათ, რამდენათ ფილმი არ იძლეოდა ამ მოძრაობის მოწინავე სოციალურ ჯგუფების სწორ კლასიურ შეფარდებას. ეს პერიოდი ხასიათდება საერთოდ თანამედროვეობის აქტუალურ თემატიკის სრული იგნორაციით, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ თავის დროზე ძალიან გახმაურებულ ფილმს „წითელ ეშმაკუნებს“, რომელშიაც სამოქალაქო ომის თემატიკამ ორგანიული გამოხატულება იპოვა რევოლიუციონურ — თავგადასავლურ ფილმის ფორმაში.

მეორე პერიოდი, რომელსაც შეიძლება დავარქვათ საქართველოს კინემატოგრაფიის აღდგენითი პერიოდი, იწყება რეჟ. ნ. შენგელაიას ფილმით „ელისო“, აქედან იწყება ძირითადი გარდატეხა სახკინმრეწვის მხატვრულ პროდუქციაში. „ელისო“ არის სახკინმრეწვის პირველი ფილმი ნაციონალურ თემატიკაზე, სადაც თემა ცარიზმის კოლონიალური პოლიტიკისა ეროვნულ უმცირესობათა მიმართ, სწორი პოლიტიკური გაგებით და დიდი მხატვრული დამაჯერებლობით არის გაკეთებული.

ამავე პერიოდს ეკუთვნის რეჟ. მიხ. ჭიაურელის ფილმი „საბა“, სადაც პირველათ იყო აღებული მუშათა ყოფა-ცხოვრების თემა ალკოჰოლიზმის წინააღმდეგ და ნაჩვენები საკმაო ოსტატობით. აგრეთვე რეჟ. გელოვანის ფილმი „ახალგაზრდობა იმარჯვებს“, რომელშიაც სისხლის აღების ადათის წინააღმდეგ ბრძოლის პრობლემა სწორ იდეოლოგიურ და სიუჟეტურ ხაზებში არის გადაწყვეტილი..

მესამე რეკონსტრუქტიული პერიოდი უკავშირდება სახკინმრეწვის უახლოეს წლების მუშაობას, როდესაც შემოქმედებითი მუშაობის ფრონტზე წამოწეული იქნა ახალგაზრდა კადრები. ხუთწლედის მესამე წელს სახკინმრეწვი შეხვდა ნაწილობრივი მარცხით და ნაწილობრივი გამარჯვებით. რაში მდგომარეობს ამ გამარჯვების და დამარცხების მიზეზები და შინაარსი? უპირველეს ყოვლისა სოციალისტური მშენებლობის რეკონსტრუქტიული პერიოდი ბევრათ უფრო რთულ ამოცანებს უყენებს საბჭოთა კინემატოგრაფიას ვიდრე, ეს იყო წარსულ პერიოდებში. სახკინმრეწვის ჩავარდნები მიმდინარე საწარმოო წელში მოხდა უმთავრესად ძველი კადრების ხარჯზე, წვრილბურჟუაზიული იდეოლოგიის აშკარა გამოვლინებით და ნაწილობრივ ახალი კადრების პროდუქციაში, ფორმალისტური იდეოლოგიის შეჭრისა და ე. წ. მხატვრული მეთოდის გამმარტივებელთა გავლენის შედეგათ.

რეჟისორ პუშის „ცხრაასი მეტრის სიმაღლეზე“, რეჟისორ გელოვანის „კავკასიელი ყაჩაღი“, წვრილ-ბურჟუაზიული იდეოლოგიის და მეშჩანურ-კომერციული მაყურებელზე ორიენტაციის აშკარა ნიმუშია. პირველ ფილმში კულტურულ რევოლიუციის პრობლემა ხევსურეთში გადაწყვეტილია აშკარა ლიბერალურ კულტურ-ტრეგერული გაგებით. მოცემულია „ჩამორჩენილ ეგზოტიურ კუთხის პანორამა“. ამ მხარის წარმოებითი-ეკონომიური განვითარების შესაძლებლობის და ამ საფუძველზე კულტურულ რევოლიუციის პროცესის ელემენტარული ჩვენების გარეშე. მეორე ფილმში „კავკასიელი ყაჩაღი“, კავკასიელ ხალხებზე ეგზოტიულ შეხედულების მხილების ნაცვლად გამოვიდა ამ ეგზოტიკის მეშჩანური მიღება და განურჩეველი დაკანონება. ცხადია ასეთი პროდუქცია რეკონსტრუქტიული ეპოქის თვალსაზრისის კრიტიკას ვერ უძლებს და იდეოლოგიურად უვარგის ფილმებათ ჩაითვლებიან.

მეორეს მხრივ კინემატოგრაფიული ახალი ძალების პროდუქციის მარცხი (კ. მიქაბერიძის „ჩემი ბებია“, მ. კალატოზიშვილის „ბრმა“, ს. დოლიძის „ზვავთა ქვეყანაში“) აიხსნება ფორმალისტური იდეოლოგიის დაუძლევლობით და მარქსისტული-ლენინური მეთოდოლოგიის შეუთვისებლობით. ფილმში „ჩემი ბებია“ ბურჟუაზიული ექსცენტრიული კომედიის ფორმაშ შთანთქა აქტუალური თემა საბჭოთა აპარატის ბიუროკრატიული გადამახინჯების წინააღმდეგ. ფილმი „ბრმა“ გამოვიდა, მხოლოდ ექსპერიმენტი ფორმალური ძიების მხრივ კადრის კომპოზიციის დარგში, მასალის ღრმა სოციალურ-პოლიტიკური მიმართების გარეშე. „ზვავთა ქვეყანაში“ კლასობრივ ბრძოლის თემამ ფშავეთში სიუჟეტურ მასალის არა პროპორციონალური განვითარების გამო, სოციალური მოტივიროვკების უქონლობით დაჰკარგა სოციალური სიმახვილე და მაყურებლის ორგანიზაციის ფუნქცია.

მხატვრული მეთოდის გამარტივების აშკარა მოვლენას წარმოადგენს სიდამონ-ერისთავის ფილმი „ბედნიერი მეორე“, სადაც მთლიანად აქტუალური თანამედროვე თემატიკა მისი ფრიად მარტივი გაფორმების გამო მაყურებელში ინტერესს არ იწვევს.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს რეჟ. მიხ. ჭიაურელის ფილმი „ხაბარდა“, ავტორის განზრახვით ეს უნდა იყოს პამფლეტი ქართული ნაციონალისტური ინტელიგენციის შესახებ. მაგრამ ფილმი, რომელიც აუცილებლად კინემატოგრაფიული ოსტატობის სიმაღლეზე სდგას, შეიცავს მთელ რიგ პოლიტიკურ შეცდომებს და ლაპარაკობს რეჟისორის თუ სცენარისტის

ხელოვნება უნდა გახდეს სოციალისტურ მშენებლობის მძლავრი პროპაგანდისტი

ჩვენი თეატრალური ფრონტი

პროლეტარული რევოლიუციის იდეების პროპაგანდისთვის თეატრი ძლიერი საშუალებაა. სოციალისტურ მშენებლობის ასახვა და მისი პერსპექტივების ჩვენება საბჭოთა თეატრის ძირითადი ამოცანა უნდა იყვეს. საქართველოს გასაბჭოება — ქართული თეატრის აღორძინების, შექმნის და მძლავრად განვითარების საფუძველია. მენშევიკების ბატონობის დროს თეატრალური ცხოვრება მკვდარი, უბადრუკი და სავსებით გამოფიტული იყო. ის სულს ღაფავდა მეცხრამეტე საუკუნის ტრადიციებით. გაყინული იყო ნაციონალისტურ სალტეებში. მეფეების რაინდობა — მისი მთავარი სათაყვანებელი საგანი იყო. მაშინდელ თეატრის მხატვრული მხარე მდარე და პრიმიტიული იყო.

გასაბჭოების შემდეგ თეატრალური ხელოვნება გადაიქცა მასიურ მოძრაობათ. რესპუბლიკის ყველა რაიონები მოფენილია თვითმოქმედებითი წრეებით. მუშათა კლუბები, სოფლის სცენა თავის თეატრალურ კოლექტივებს აძლევენ სიცოცხლეს და მუშაობის საფუძველს. არსებობს სპეციალური მუშათა თეატრები. არსებობს საკოლმეურნეო მოძრავი თეატრი. გასაბჭოების მეათე წელს მუშაობა დაიწყო წითელი არმიის თეატრმა. გასაბჭოების ათი წლის თავზე იწყებს მუშაობას მუშათა ახალგაზრდობის თეატრი. აი ასეთი მრავალფეროვანებით და ახალგაზრდული ენერგიით სავსეა ჩვენი მასიური, თვითმოქმედებითი თეატრალური ხელოვნება. ცხადია ეს მასიური მოძრაობა ჯერ კიდევ დიდი ნაკლების მქონეა. ამ მოძრაობას აფერხებს სათანადო დრამატურგიის სისუსტე. იდეურ-მხატვრული ხარისხი ჯერ კიდევ დიდ მუშაობას ითხოვს თავის ასამაღლებლათ, გასამახვილებლათ და რევოლიუციის მძლავრ პროპაგანდისტათ გადასაქცევათ. გარდა ამ მასიური თეატრალური მოძრაობისა ჩვენ გვაქვს ორი სახელმწიფო აკადემიური თეატრი. ეს თეატრიც საბჭოთა სინამდვილის ნაყოფია. პირველ სახელმწიფო აკადემიურ თეატრს (რუსთაველის სახელმწიფო თეატრი) ფაქტიურად არაფერი საერთო არა აქვს იმ თეატრთან, რომელიც წარსულში (რევოლიუციამდე) არსებობდა. რუსთაველის თეატრმა დაიწყო ნამდვილი თეატრალური ცხოვრება გასაბჭოების პირველ წლებში. რეჟისორმა მარჯანიშვილმა გააცოცხლა, გააცხოველა და გაამრავალფეროვანა რუსთაველის თეატრის არსებობა. მარჯანიშვილმა ქართული თეატრის სინამდვილეში შემოიტანა ახალი თეატრალური კულტურა. როდესაც ჩვენ ვცდილობთ შევაფასოთ რუსთაველის თეატრის პირველი პერიოდი, უნდა აღვნიშნოთ, რომ რეჟისორ მარჯანიშვილის თეატრალური კულტურა უფრო მეტად ხასიათდებოდა ბურჟუაზიულ ესთეტიზმის ელემენტებით. ის შეეცადა კლასიკური რეპერტუარის გარევოლიუციონერებას, მაგრამ არსებითად, პირველ პერიოდში რუსთაველის თეატრს ბევრი რამ არ მოუცია საბჭოთა თეატრის პოლიტიკური სიმახვილისათვის. მეორე პერიოდში რეჟისორი ახმეტელი იწყებს ცდას თეატრის მახვილი საბჭოთა სახის მისაცემათ. ეს ცდა უშედეგოთ არ დამთავრებულა. ცხადია ახმეტელი ერთბაშათ არ განთავისუფლებულა თეატრის არა-საბჭოთა ტენდენციებისაგან. „ამერიკელი ძიას“ ობივატელური ოხუნჯობა ისევ გრძელდებოდა თეატრში. რეაქციონურ სპექტაკლს „ლამარა“-ს თეატრი დღემდე მიღწევათ სთვლის. მაგრამ მიუხედავათ ამ ჯერ კიდევ სავსებით დაუძლეველ ტენდენციებისა, რეჟ. ახმეტელმა და რუსთაველის თეატრმა მთლიანათ მტკიცედ აიღო

[illegible]

ჯანსაღი შეჯიბრების საფუძველზე, თვითკრიტიკის საშუალებით, ჩვენი თეატრები უნდა გადაიქცენ სოციალისტურ მშენებლობის პროპაგანდისტებათ.

[illegible]

რედ ამ მანიფესტით დაიწყო ბრძოლა ახალსა და ძველს შორის, სწორედ ამ მანიფესტით გაირღვა მეშჩანური ფრონტი თეატრის გარშემო და რუსთაველის თეატრს ის მაყურებელი, რომელიც თეატრისაგან „ღვთიურ ჟრჟოლას“ მოითხოვდა, საბედნიეროდ ჩამოსცილდა. მართალია „დურუჯის“ დეკლარაციაში თეატრის პრაქტიკა და პერსპექტივა ნათლად ვერ იყო მოცემული, მაგრამ ძველის დასანგრევათ იგი საკმაოდ პირმომახული აღმოჩნდა. თუმცა ზოგადი და მთავარი მისწრაფება კორპორაცია „დურუჯი“-ს ქართული თეატრის საკუთარი გზების ძებნა იყო, საბჭოთა სინამდვილეში, რომელიც ერთად-ერთი მტკიცე საძირკველია ეროვნულ შემოქმედებისათვის. მაგრამ ჩვენი თეატრის შემდეგ პრაქტიკაში ან კრეგისებურ „ჰამლეტებს“ ვდგამდით, ან ხელმოწერილ „დეზერტირებს“ და პანტომიმებს. ვინც იცნობს ჩვენი თეატრის კორპორაციის ოქმებს, ის ჩემთან ერთად მოიგონებს ფაქტებს, როცა მხატვრული გეზი კორპორაციისა და მაშინდელი თეატრის ხელმძღვანელის, ხშირად კარდინალურად საწინააღმდეგო ცნებებს წარმოადგენდა და შინაური განხეთქილება 1926 წელს რუსთაველის თეატრიდან კოტე მარჯანიშვილის წასვლით ამოიწურა.

ფაქტია, და მას ვერავინ [illegible]

[illegible] რომ 1926 [illegible] ატრისთვის გადამწყვეტი [illegible]. რუსთაველის თეატრის ნამდვილი გასაბჭოება და საკუთარი შემოქმედებითი გზით სიარული ამ წლიდან იწყობა. ფაქტია ისიც, რომ საბჭოთა საზოგადოებრივობის უშუალო კონტროლის ქვეშ, რუსთაველის თეატრი ამ წლიდან მოექცა და მას ბევრ ჩავარდნებთან ერთად უამრავი მიღწევებიც აქვს, რომელიც სისტემატიური, მეთოდიური შრომის ნაყოფი და ჯილდოა.

როდესაც რუსთაველის თეატრის მეთოდზე ან სისტემაზე ვლაპარაკობთ, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენ გვაქვს უკვე მეცნიერულად ჩამოყალიბებული, დამუშავებული თეორია და ამით ვისიმე მოტყუება გვსურს. არა და არა. შემოქმედებითი მეთოდი მხატვარის შინაგან თვისებას წარმოადგენს, რომელიც უშუალო საძირკველია მისი ნაწარმოების და აქედან უკვე ჩვენ შეგვიძლია მის შესახებ თეორიაც აღვაშენოთ. თუ შემოქმედებითი მეთოდი მხატვრის შინაგან თვისებას არ შეადგენს, ცხადია მის ნაწარმოებზეც აგებული თეორიაც უსაფუძვლო იქნება და ათასი ვეცადოთ უსისტემობა — სისტემაში მოვიყვანოთ, უბრალო წყალის ნაყვა იქნება და მეტი არაფერი. უსისტემოთ, უმეთოდოთ კი ხელოვნებაში და კერძოთ თეატრში, ხელშესახები არაფერი შეიქმნება.

ამისათვის, როდესაც ჩვენ ვლაპარაკობთ რუსთაველის თეატრის, ან სანდრო ახმეტელის შემოქმედებითი მეთოდზე, ეს იმას არ ნიშნავს, თითქოს ჩვენ გვქონდეს საქმე უკვე დასრულებულ მეთოდთან. რასაკვირველია, იგი მრავალ შესწორებებს განიცდის მომავალში, რამდენადაც ხანგრძლივი იქნება ჩვენი კოლექტივის მხატვრული პოტენცია და ერთ წერტილზე არ გაიყინება, და როდესაც რუსთაველის თეატრის მეთოდზე გვაქვს საუბარი, ამ მხრივ უკეთეს პირობებში ვიმყოფებით, რომ მის შესახებ ცოტაოდენი თეორიაც ჩამოვაყალიბოთ, რადგან მისი შემოქმედება 1926 წლიდან ერთი ნების და ერთი სახის მატარებელია.

მოკლეთ: ამ ხნის განმავლობაში ჩვენმა თეატრმა მიაღწია ასახოს ადამიანი სცენაზე, როგორც ბიო-სოციალური მოვლენა, რომელსაც იწვევს მასში მატერიალურ სამყაროს ზეგავლენა და იგი სტყდება მასში სოციალ-ეკონომიური თვალთახედვით.

ვინ იყო მთავარი მიზეზი ამ შემეცნების წარმოშობისა რუსთაველის თეატრში? რა თქმა უნდა პარტია და ის ახალი, ორგანიზაციული მაყურებელი, რომელიც დღევანდელი დღის შემოქმედია. მაგრამ თეატრი ამით დაკმაყოფილდა? არა. მან შემეცნებაცა და დღევანდელი თემატიკა ეროვნულ ფორმებში ჩამოასხა, ყოველდღიური გმირული პათოსით შემოსა და თავის შემოქმედება ემოციონალურ თეორიაზე დაამყარა, რაიც ანსხვავებს მას სხვა ეროვნულ თეატრებისაგან. აი ეს იყო მთავარი მიზეზი რუსთაველის თეატრის გამარჯვებისა სრულიად რომლის ხელოვნების საკავშირო [illegible]

[illegible] ჩვენ საქართველოს [illegible]ბების 10 წლის თავს ვდღესასწაულობთ, რუსთაველის თეატრი, როგორც საბჭოთა წიაღში შობილი, ზეიმობს ამ დღეს და იმედოვნებს თავის დაუღალავი მუშაობით და საბჭოთა სინამდვილესთან კიდევ მეტი მიახლოვებით, მიაღწიოს იმ ახალ ხელოვნებას, რომელმაც უნდა დაიპყროს კულტურის მწვერვალი და გახდეს ნამდვილი სიხარული და ნუგეში საქართველოს მებრძოლი პროლეტარიატისა და მშრომელი გლეხობის.

აკ. ვასაძე

რუსთაველის თეატრი საბჭოთა საქართველოს 10 წლის თავზე

ქართულ თეატრზე და კერძოთ რუსთაველის თეატრის შესახებ მრავალი დაწერ[illegible]ათ, მომავალშიც დაიწე[illegible] ვფიქრობ, იგი ძლიერ [illegible] ცოცხალი ორგანიზმისთვის, რომელიც ზღაპრულ ბავშვით, არამც თუ წუთობით, წამობით იზრდება.

აბა, ამ 10 წლის მწვერვალიდან გადახედეთ წარსულის დაბლობს: რა იყო ქართული დრამა მაშინ, და რა არის ეხლა?

აბა შეადარეთ დიაპაზონი დღევანდელი რუსთაველის თეატრისა, 10 წლის უკან მყოფ რუსთაველის თეატრს, რომლის მხატვრული მიღწევა არამც თუ თბილისის საზღვრებს — კედლებსაც ვერ სცილდებოდა. სრულიად ახალი ხელოვნების ენტუზიასტებიც კი ამ ნატურალისტურ და უფრო სწორი იქნება, უპრინციპო, აშმორებულ ჭაობს გაურბოდნენ, რომ სამუდამოდ არ მოწამლულიყვნენ იმ მწარე სამსალით, რომელსაც ქართულ თეატრს მაშინდელი ხელისუფლება და საზოგადოებრივობა ასე ხარბად ასმევდა. ისეთი კორიფეების მემკვიდრეები, როგორიც იყვნენ: მაკო, ვასო აბაშიძე, ლადო მესხიშვილი და ნატო გაბუნია, მაშინდელმა საზოგადოებრივობამ ისე დააბეჩავა, რომ ეროვნულ-პოლიტიკურ ტრიბუნაზე „სინათლის“ გველეშაპი და „არშინმალალანი“-ს არშინი ამოათრევინა, და შემდეგ თვითვე ზურგი შეაქცია.

და აი ამ დაბეჩავებულმა ხალხმა — მსახიობებმა, ხმა ამოიღეს და „დამოუკიდებლობის“ მესამე და უკანასკნელ [illegible] მოყალიბდა [illegible] ფიქრობს, რომ თეატრის ჩამოყა[illegible] დეკრეტით შეიძლება, დეე იმათ იწამონ მაშინდელი თეატრის ავკარგიანობა. ჩვენთვის კი, ვინც ხელოვნებაში საბჭოთა წიაღიდან მოვედით, ვერ მივიღებთ თეატრის ისეთ ჩამოყალიბებას, საცა არ არის იდეა, საცა არ არის ორიგინალობა, საცა არ არის საკუთარი გზა და მეთოდი, რაც არ ჰქონდა მაშინდელ ე[illegible]დწოდებულ „ქართულ დრამას“.

მსოფლმხედველობაში დიალექტიური მატერიალისტური მეთოდის ელემენტების სრულ უქონლობას. ინტელიგენცია აქ გაგებულია, როგორც მთლიანი მასსა, რომელიც მექანიკურად დაპირისპირებულია ტეხნიკურ ინტელგენციისადმი; მაგრამ თვით ამ ინტელიგენციის შიგნით არსებული იდეოლოგიური პოლიტიკური დიფერენციაცია და ძვრები ფილმში მოცემული არ არის. ეს კი ყალბათ ხდის ფილმის პამფლეტურ განწყობილებას და მიზანს ვერ აღწევს.

სახკინმრეწვის უკანასკნელი წლის პროდუქციიდან გამოირჩევიან მთელი რიგი ფილმები, რომელნიც უმთავრესად ახალი კადრების მუშაობას შეიცავენ. ესენი არიან. რეჟ. ლ. ესაკიას „ამერიკანკა“, მ. კალატოზიშვილის — „ჯიმ-შუანტე“, შ. ხუსკივაძის „ზემოქედის კომუნა“, ნ. ღოღობერიძის „სიტყვა ეკუთვნის“, თაყაიშვილის „ნორჩი ენტუზიასტები“ და სხვ.

რეჟისორ მ. კალატოზიშვილის გახმაურებული ფილმი „ჯიმ-შუან-ტე“ თემატიურად ეხება ნახევრად პატრიარხალური და ნატურალური მეურნეობის მქონე სვანეთის რეკონსტრუქციის პრობლემას. ეს არის მხატვრული კულტურფილმი, რომლის კინემატოგრაფიული კონსტრუქცია გამოდის რეჟისორ ეიზენშტეინის მონტაჟურ ატრაქციონების პრინციპიდან. მასალის მონტაჟით გაკეთებული ატრაქციონები ანვითარებენ ფილმის ძირითად თემატიურ იდეას, რომ სვანეთის ეკონომიური, კულტურული ჩამორჩენილობის მიზეზი მდგომარეობს უგზოობაში, რომელიც საბჭოთა ხელისუფლებას გაჰყავს სვანეთისთვის საჭირო ას ოთხი კილომეტრის მანძილზე. აქ მასალა გადმოცემულია არა ჩვეულებრივი დრამატურგიული სიუჟეტის მოხმარებით, არამედ თემატიურად შერჩეულ მონტაჟურ ნაჭრების რიტმზე.

მიუხედავათ იმისა, რომ სურათი „ჯიმ-შუანტე“ პრინციპიალურად და მეთოდოლოგიურად განირჩევა სურათ „ბრმა“-საგან და წარმოადგენს რეჟისორ კალატოზიშვილის წინსვლას შემოქმედებითი მეთოდის გამომუშავების სფეროში; ფილმი „ჯიმ-შუანტე“ მოკლებულია ორგანიულ მთლიანობას, ეკლექტიურ ხასიათს ატარებს და სოციალურ-ეკონომიურ პრობლემას სვანეთის შესახებ სწყვეტს მხოლოდ ტეხნიკური რეკონსტრუქციის თვალსაზრისით, სოციალური რეკონსტრუქციის შეუხებლად. ფილმში აუცილებლად არის ესთეტიზმით ნაკარნახევი ყალბი ადგილები, მაგრამ სურათი ძირითადათ სახკინმრეწვის და რეჟისორის განვითარების ამ ეტაპზე ერთგვარ მიღწევას წარმოადგენს.

რეჟისორ ლ. ესაკიას მხატვრული ფილმი „ამერიკანკა“ თემატიურად ეხება ბოლშევიკური პრესის ისტორიას, თუ ცხრაასხუთიან წლებში მომუშავე ბოლშევიკების არალეგალური სტამბა ამერიკანკა, როგორ გადაიქცა დღეს როტაციონის დიდ მანქანად, რომელზედაც იბეჭდება გაზეთი „პრავდა“ და მთელი საბჭოთა პრესა. ეს ისტორიული თემატიკა ფილმში დოკუმენტალურ მასალაზე დაყრდნობით და სწორი პოლიტიკური ტრაქტოვკით არის გადმოცემული. ფილმი მიზნათ არ ისახავს გადმოსცეს ცხრაასხუთი წლის ეპოქის ამბების ეპოპეია, არამედ კონკრეტული ფაქტი არალეგალური სტამბის მუშაობის შესახებ. ფილმი აუცილებლად კინემატოგრაფიული ოსტატობის სიმაღლეზე დგას, მაგრამ რეჟისორის შემოქმედებითი მეთოდი ეყრდნობა ე. წ. ლეფის ნიშანდობრივ ნივთების გამოსახვის უპირატესობას, ვიდრე სოციალურ ჯგუფების კლასიურ-ფსიხოლოგიური მატივიროვკების მოცემას.

სახკინმრეწვის ამ წლის პროდუქციაში აუცილებლად უნდა აღინიშნოს შ. ხუსკივაძის დოკუმენტალური ხასიათის ფილმი „ზემოქედის კომუნა“. ფილმში შესანიშნავი უბრალოებით მოცემულია ზემოქედის კომუნის დაარსების და განვითარების ფაქტიური მასალა. მიუხედავათ იმისა, რომ ფილმს სიუჟეტი არა აქვს, მაყურებელში დიდ ინტერესს იწვევს. აღსანიშნავია სურათში კომუნის შრომითი პროცესების მთლიანათ ერთ მხნე ენტუზიასტურ ტონში გადმოცემა და კადრის თემატიურ ორგანიზაციაში მხატვრული დეტალის მოხმარება.

ასევე დოკუმენტალური ხასიათისაა რეჟისორ ნ. ღოღობერიძის ფილმი „სიტყვა ეკუთვნის“. ფილმი გაკეთებულია საქართველოს გასაბჭოების ათი წლის თავის საიუბილეოთ. ფილმი დოკუმენტალური მასალის მონტაჟით, უპირისპირებს იმპერიალიზმის ულუფათ გადაქცეულ მენშევიკურ საქართველოს და საბჭოთა საქართველოს სოციალისტური აღმშენებლობის მიღწევება. ცხადია ფილმი არ იძლევა საქართველოს გასაბჭოების თემის სრულ მასშტაბს, მაგრამ დოკუმენტალურ მასალის ფარგლებში ფილმი მიზანს აღწევს.

III

[illegible] ნაწილობრივი მიღწევები, რომელსაც ადგილი აქვს საბჭოთა კინემატოგრაფიის მიმდინარე ეტაპზე, არ ფარავს იმ კრიზისს და გარღვევას, რომელსაც ადგილი აქვს ამ ჟამად კინო ფრონტზე. ეს კრიზისი აუცილებლ[illegible] საბჭოთა კინემატოგრაფიის ზრდის კრ[illegible], რომელიც [illegible] ბითად სვამს საკითხს [illegible]-კადრების წინაშე შემოქმედებითი მეთოდის მარქსიზმისა და ლენინიზმის საფუძველზე გამომუშ[illegible]ბის შესახებ.

კლასობრივი ბრძოლა სოციალურ-ეკონომიურ ფრონტზე თავის გამოხატულებას პოულობს იდეოლოგიურ ფრონტზეც; კერძოთ კინო-შემოქმედებითი კადრებზე წვრილ-ბურჟუაზიული იდეოლოგიის გავლ[illegible]ის სახით. ამ მხრივ აღსანიშნავია ცნობილი რეჟისორის ვ. პუდოვკინის უკანასკნელი სურათი „ძალიან კარგათ ვცხოვრობთ“. ეს სურათი თავისი შემოქმედებითი მეთოდით უნათესავდება პროლეტარული მწერლის ი. ლიბედინსკის ცნობილ მოთხრობა „გმირის დაბადებას“ და შეიცავს შემოქმედებითი მეთოდის იმ იდეოლოგიურ შეცდომებს, რომელიც ამ მოთხრობას ახასიათებს. პუდოვკინი დამარხცდა თავის ახალ სურათში, რადგან სამოქალაქო ომში გამოწრთობილი წითელი კომანდირები რეკონსტრუქტიულ პერიოდში აჩვენა თავისი პირდაპირ გარემოს მოწყვეტილათ, ბიოლოგიურ და წმინდა ფსიხოლოგიურ მოვლენების ოჯახურ პრობლემის ნაჭუჭში.

მეორეს მხრივ გამარჯვება მოიპოვა რეჟ. რომის სურათმა „მანომეტრი“. თავისი ჟანრით ეს ფილმი წარმოადგენს კინო-ფელეტონს მანომეტრის ქარხანაში წარმოების გარღვევის შესახებ. სურათის ჩვენებამ დიდი გავლენა მოახდინა მანომეტრის ქარხნის მუშებში და გარღვევა შევსებული იქნა.

ხსენებული ფილმების მაგალითი აუცილებლად აყენებს საკითხს შემოქმედებითი დისკუსიის დროულობის შესახებ: საბჭოთა პროლეტარული კინემატოგრაფიის განვითარების გზების, დიალექტიური მატერიალისტური მეთოდით შეიარაღების, პროლეტარული სტილის პრობლემების და მასიურ მაყურებელის მოთხოვნილებათა აღრიცხვის გარშემო, რომელთა გამორკვევა აუცილებლად დადებითად გამომჟღავნდება საბჭოთა კინემატოგრაფიის სოციალისტური რეკონსტრუქციის გატარებაში. ხელს შეუწყობს ლენინის პროპორციის (მთელი პროდუქციის სამოცდაათი პროცენტი პოლიტ-განმანათლებელი ფილმები და ოცდა ათი პროცენტი მხატვრული) ასი პროცენტით განხორციელებას და მუნჯი კინოს ბგერითი კინოში გადაყვანას, რომელსაც აუცილებლად ეკუთვნის მომავალი.

ეს ამოცანები შეუსრულებელი დარჩება, თუ ფართოდ არ დაირაზმა პროლეტარული საზოგადოებრივობა კინო მშენებლობის საკითხების გარშემო. თუ არ განვითარდა კინო-საზოგადოებრივობის ხელმძღვანელი როლი, საბჭოთა კინემატოგრაფიის საწარმოო-საფინანსო გეგმის შესრულებაში. კინო-საზოგადოებრიობა ჩვენში სუსტად არის განვითარებული, თითქმის არ არსებობს ნამდვილი კომუნისტური კინო-პრესა, თუ არ მივიღებთ მხედველობაში ზოგიერთ უპასუხისმგებლო გასტროლიორობას კინო პროდუქციის შეფასებაში; ამიტომ სიფხიზლე მართებს საქარ. რევოლიუციონურ კინემატოგრაფისტების ასოციაციას, საბჭოთა კინოს მეგობართა საზოგადოების უჯრედებს და პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის კინო-სექციას, კინო-საზოგადოებრიობის გაფართოების და განმტკიცების საქმეში, რომ ამ საზოგადოებრივი კონტროლის შედეგათ, არც ერთი კინო-ფილმი თაროზე არ მოხვდეს.

დ. რონდელი

მეორე სახელმწიფო თეატრი

ქართული თეატრი საკმაოდ დიდი ისტორიის მქონეა. მან იცის წლები აყვავების, წლები კრიზისის და წლები დაცემის. მაგრამ ქართული თეატრი არასოდეს არ ყოფილა ისეთ გამოუვალ მდგომარეობაში ჩავარდნილი, როგორშიაც იგი საქართველოს გასაბჭოების პირველ წლებში იყო.

რას წარმოადგენდა მაშინ ქართული თეატრი? ის არ იყო გარკვეული სახის მქონე, ის არ იყო თეატრი სრული ამ სიტყვის მნიშვნელობით, არამედ ის იყო შემთხვევითი, ხალტურის მსგავსი წარმოდგენების მატარებელი, გამოცდილ რეჟისორის ხელის და მსახიობის შემოქმედებას მოკლებული.

მსახიობის დაფანტულობა, რომელმაც არ იცოდა სიტყვის არც სწორად გამოთქმა და არც თავის დაჭერა სცენაზე: ის მოკლებული იყო გრძნობის რითმს (მუსიკალურ რითმზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია), დისციპლინას და შეკავშირებას.

აი მაშინდელი ქართული თეატრის მდგომარეობის სურათი.

რასაკვირველია, ეს კრიზისი არ იყო მხოლოდ ქართული თეატრის ხვედრი, არამედ ასეთსავე კრიზისს იმ ჟამად განიცდიდა სხვა ეროვნების თეატრებიც. ამისათვის საკვირველი არ არის ის, რომ მშრომელი ხალხი ჩამოშორდა თეატრს. თეატრის დარბაზი დაიცალა.

მუშათა კლასმა, რომელმაც გადაიტანა მსოფლიო ომი და ოქტომბრის რევოლიუციით მოიპოვა სრული თავისუფლება, ახალი მოთხოვნილება წაუყენა ცხოვრებას, როგორც პოლიტიკურ-ეკონომიურ საკითხებში, აგრეთვე ხელოვნების საკითხშიაც.

კრიზისი აშკარა იყო, რომლის დამამტკიცებელი არის საქ. განათლ. კომისარიატის თათბირის დადგენილება ქართული თეატრის დახურვის შესახებ.

ჩვენი თეატრის საბედნიეროდ ამ დროს ტფილისში იმყოფებოდა რეჟისორი კოტე მარჯანიშვილი, რომელმაც იკისრა ქართული თეატრის კრიზისისაგან ხსნა.

კოტე მარჯანიშვილმა ხელი მოჰკიდა მუშაობას დიდის ენერგიით და ამ მუშაობის პირველი ნაყოფი იყო „ცხვრის წყარო“-ს დადგმა 1922 წლის 25 ნოემბერს.

აქედან იწყება ახალი ქართული თეატრის ხანა.

ამ დღეს მაყურებელმა ვერ იცნო სცენა, მან ვერ იცნო ქართველი მსახიობი.

კოტე მარჯანიშვილის მუშაობაში ქართველი მსახიობი გარდაიქმნა; ის გაიზარდა, სულ სხვა ენით ალაპარაკდა, სხვანაირად ამოძრავდა, ის გახდა რიტმიული და დინამიური.

„ცხვრის წყარო“ გადაიქცა უჩვეულო სანახაობათ იმ დროინდელ საზოგადოებისათვის თავის კონცერტიული ანსამბლით, ბრწყინვალე თამაშით, გენიალურად დადგმულ მასიურ სცენებით და თავის მოხდენილ გადასვლით ღრმა ტრაგიზმიდან მხიარულ კომიზმზე.

ახალმა მაყურებელმა პირველად იხილა თეატრში ახალი რამ — ახალი ელემენტი — მუსიკა, რომელსაც მარჯანიშვილამდე ჩვენს თეატრში ადგილი არ ჰქონია.

ასე შეიქმნა ახალი ქართული თეატრი, რომელსაც ჰქონდა მთელი რიგი ბრწყინვალე დადგმების.

საბჭოთა რეპერტუარი მაშინ მეტად მკრთალი და უმნიშვნელო იყო. მიუხედავათ ამისა, მარჯანიშვილმა მაინც შესძლო ამოერჩია თანადროული პიესები: „კაცი მასსა“, „გაზი“ და სხვ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1922, 23, 24 და 25 წლების სეზონები, ეს ბრწყინვალე გამარჯვებების და მიღწევების სეზონებია. თეატრთან ერთად იზრდებიან და მკვიდრდებიან: მსახიობნი, რეჟისორები, დრამატურგები, მხატვრები და ყველა ის შემავალი ელემენტები, რომელსაც მოითხოვდა ახალი თეატრი.

აქ თავდება პირველი პერიოდი ქართულ თეატრის შემოქმედებითი მუშაობის.

კოტე მარჯანიშვილი, ავადმყოფობის [illegible]ო, იძულებული იყო დროებით შეე[illegible]ტა თეატრში მუშაობა. გაჯანსაღე[illegible] შემდეგ იგი შეუდგა ახალი თეატრის [illegible]ყალიბებას დასავლეთ საქართველოს [illegible]აქში — ქუთაისში, საიდანაც იგი ბა[illegible]საც ემსახურებოდა.

[illegible]ქედან იწყება მეორე პერიოდი მარჯანიშვილის შემოქმედებითი მუშაობისა. [illegible]ორი სეზონის 1928 — 29, 29 — 30 წლ. [illegible]მავლობაში დაიდგა 15 ახალი პიესა, [illegible]მელთა შორის განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს „ჰოპლა, ჩვენ ვცოცხლობთ", „ურიელ აკოსტა", „როგორ", „ყვარყვარე თუთაბერი" და „კაკალ გულში".

„ჰოპლა, ჩვენ ვცოცხლობთ" და „როგორ"-ში შეტანილ იქნა ახალი ელემენტი — კინო და რადიო, რომელნიც მჭიდროდ და ორგანიულად დაუკავშირა სპექტაკლს და შექმნა მის ორგანიულ ნაწილად.

„ჰოპლა"-ს, „ურიელი"-ს და „როგორ"-ის დადგმაში ჩვენ ვხედავთ საინტერესო მხატვრულ გაფორმებას, სინათლის ეფექტების მოხერხებულ კომბინაციას და მცოდნე ხელის მიერ გაკეთებულ მასიურ სცენებს, რითაც ეს დადგმები გადაიქცა უდიდეს მხატვრულ თეატრალურ მოვლენად.

საერთოდ მარჯანიშვილის მუშაობაში ჩვენ ვამჩნევთ დადგმის გაუბრალოებას, სცენის ზედმეტი დატვირთულობისგან განთავისუფლებას და მთელი სიმძიმის გადატანას ფსიქოლოგიურად გამართლებულ მიზანსცენებზე და აქტიორულ თამაშზე.

არ შეიძლება არ აღინიშნოს ერთი მოვლენა. ეს არის მუშაობა ქართული დრამატურგიის შექმნის გარშემო.

შეუძლებელია თეატრის არსებობა მხოლოდ ნათარგმნი ლიტერატურით.

[illegible]ზნით კოტე მარჯანიშვილი თა[illegible] [illegible]ზრდა პრო[illegible] [illegible]ნ ვხედავთ, [illegible]განმავლობაში 15 დადგმიდან 8 პიესა ორიგინალური იყო, რაიც დიდ მიღწევად უნდა ჩაეთვალოს თეატრს.

პირველი სეზონის დამთავრების შემდეგ დასი მარჯანიშვილის ხელმძღვანელობით ჩამოვიდა ტფილისში 1929 წლის გაზაფხულზე გასტროლებზე და აჩვენა ცენტრს თავისი ხანმოკლე მუშაობის შედეგი.

აღსანიშნავია, რომ თეატრმა სრულიად და დადებით გაამართლა იმედები.

ასეთი გასტროლები არც ქართულ თეატრს და არც ტფილისს არ ახსოვს.

ორი თვის განმავლობაში თეატრმა მისცა 53 სპექტაკლი ოპერის თეატრში მუდამ სავსე აუდიტორიით.

ქუთაისის ორი სეზონის შემდეგ მარჯანიშვილის თეატრი გაემგზავრა საგასტროლოდ საბჭოთა კავშირის დიდ ქალაქებში. ეს იყო პირველი ცდა ქართული თეატრის საქართველოდან გასვლის. მარჯანიშვილის გაბედული ნაბიჯი გამარჯვებით დასრულდა.

უკრაინის და მოსკოვის მშრომელი მასა დარწმუნდა ქართული თეატრის სიძლიერეში. პრესა და საზოგადოება დიდის აღფრთოვანებით შეხვდა საბჭოთა ქართულ თეატრს და ზეიმით ჩაატარა მისი გასტროლები.

მიმდინარე სეზონს მარჯანიშვილის თეატრი ატარებს ტფილისში. თეატრის მიერ აღებულია მტკიცე გეზი თანადროულობასთან დასაახლოვებლად და მისი ასახვის შესახებ. ამ მიზნით თეატრის რეპერტუარში შეტანილია მთელი რიგი რევოლიუციონურ პიესებისა: „ტემპი", „უკანასკნელი გადამწყვეტი"; კ. კალაძის ახალი პიესა, შ. დადიანის „თეთნულდა" და სხვა.

თეატრს აღებული აქვს შეფობა მთელ რიგ წარმოება-დაწესებულებებზე, სადაც ის აწარმოებს უშუალო მხატვრულ ხელმძღვანელობას. გარდა ამისა გამოყოფილი ჰყავს მთელი რიგი ბრიგადები მუშათა უბნებში და კლუბებში სამუშაოდ.

აი მოკლეთ ასეთია კოტე მარჯანიშვილის მნიშვნელობა ახალ საბჭოთა თეატრისათვის. მისი ღვაწლი ჩვენი თეატრის წინაშე არის დაუფასებელი და დიდი.

ქართული თეატრი მან გამოიყვანა ჩიხიდან, ჩააყენა იგი თანამედროვე კალაპოტში და დღესაც უფრო მეტის ენერგიით განაგრძობს თეატრალურ ტეხნიკის გაღრმავებას.

კოტე მარჯანიშვილი არის ნამდვილი რეფორმატორი ქართული თეატრისა.

დოდო ანთაძე

პროლეტარული მწერლები ამიერ-კავკასიის საბჭოების მე-6 ყრილობაზე

22 თებერვალს ამიერ-კავკასიის საბჭოების მე-6 ყრილობაზე გამოვიდა პროლეტარულ მწერალთა დელეგაცია შემდეგი შემადგენლობით: გ. ბუაჩიძე, ა. მაშაშვილი, კ. კალაძე, ს. თალაკვაძე, გ. ქუჩიშვილი, ს. წვერავა, დარბინიანი, ა. სულავა, გ. ხუჩუაშვილი. მისასალმებელი სიტყვით გამოვიდა ამხ. გ. ბუაჩიძე.

ამხანაგებო! ბურჟუაზიული ესთეტები, გაბღინძულ ბატონთა შვილები და არისტოკრატები, როგორც ჩვენში, ისე საზღვარ-გარეთ, გაჰყვიროდენ, რომ ბოლშევიკები კულტურის მტრებიაო, რომ ბოლშევიკები ისტორიის ბაქანს იქეთ აგდებენ კულტურის განძეულობას, არ ღებულობენ კულტურულ მემკვიდრეობას და ფეხით სთელავენ მას, რასაც ისინი სთვლიან „წმინდათა-წმინდათ". მაგრამ აი, ამხანაგებო, პროლეტარულ რევოლიუციის ათი წლის თავზე ჩვენ აქ, ამიერ-კავკასიაში, გამოვდივართ და ვესალმებით ამიერ-კავკასიის საბჭოების მე-6 ყრილობას, ბოლშევიკური, პროლეტარული მწერლობის სახელით (ტაში). გამოდის რომ, ბოლშევიკები არამც თუ მტრები ყოფილან კულტურის, ხელოვნების, არამედ თვითონ ქმნიან თავის მწერლობას, თავის კულტურას, რომელსაც უპირდაპირებენ ძველ მწერლობას, ძველ კულტურას. ცხადია, რომ არც ისაა მართალი, ვითომ პროლეტარიატის დიქტატურა სთელავს და უკუ აგდებს ძველ მწერლობას, ძველ კულტურას; ჩვენ ვითვისებთ ამ კულტურას, ვაწარმოებთ მის კრიტიკულ გადამუშავებას და ვქმნით საკუთარ, პროლეტარულ კულტურას. ცხადია ჩვენი მწერლობა, ჩვენი კულტურა არ აკმაყოფილებს ბურჟუათა და თავად-აზნაურთა მოთხოვნილებას. ცხადია, რომ ბოლშევიკურ მწერლებს ისინი დიდი ხნის განმავლობაში არ ცნობილობდენ. ან და რად იცნობდენ საუკეთესო, გასაოცარი სიძლიერის მქონე, ბოლშევიკ-პროლეტარულ მწერალს დემიან ბედნის, რომელმაც მათ ამდენი ზიანი მიაყენა სწორედ სამხედრო ფრონტზე. მათ არ უნდოდათ ის მწერლად ეცნოთ, მაგრამ დიდებულად იცოდენ და იციან, რომ ეს თავისებური მახვილი იარაღი ვნებს მათ კლასიურ ინტერესებს. ჩვენი კულტურული და ლიტერატურული მუშაობის აზრიც სწორედ მასშია, რომ შექმნილი იქნეს ისეთი მახვილი, კლასიური იარაღი, რომელიც პირველ რიგში მიმართული იქნება კლასიური მტრების წინააღმდეგ. პროლეტარული კულ[illegible] მწერლობის [illegible] მტრო[illegible] ბრძოლა, რევო[illegible] კლასიურად განსხვ[illegible] ახალი კულტურის, მწერლობის [illegible]ქმნა ახალი მიზნებით, ახალი იდეებით, რომლებიც სავსებით დამთხვეული იქნებიან რევოლიუციის მიზნებთან და იდეებთან. მწერლობას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს, უპირველეს ყოვლისა, კლასიურ ბრძოლაში.

მთელ რიგ დიდ მწერალთა მუშაობა ჩვენ დაბეჯითებით გვიკარნახებს მას, რომ მწერლობა მთლიანად გამოყენებული უნდა იქნეს რევოლიუციის სასარგებლოდ. თქვენ ყველამ დიდებულათ იცით უხუცესი საბჭოთა პროლეტარული მწერლის მაქსიმ გორკის მუშაობა, რომელიც მთელი თავის საქმიანობით და განსაკუთრებით უკანასკნელი ბრწყინვალე გამოსვლებით იცავს საბჭოთა კავშირს. თქვენ იცით ის პროცესი, რომელიც მიმდინარეობს ეხლა დასავლეთ ევროპის კულტურულ მომუშავეთა შორის; საფრანგეთის დიდი მწერლის რომენ როლანის უკანასკნელი გამოსვლა მკაცრად მიმართულია საბჭოთა კავშირის მტრების წინააღმდეგ. ამ გამოსვლას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს, განსაკუთრებით ისეთ პერიოდში, როდესაც ზოგიერთი გამყიდველი წვრილ-ბურჟუაზიული ინტელიგენტები გამცემლურ მუშაობას აწარმოებენ. მაგალითად, პანაიტ ისტრატი, რომელმაც ჩვენი მეგობრის სახით შემოიარა საბჭოთა კავშირი და შემდეგ დაიწყო მისი გაყიდვა საზღვარ-გარეთ. „მეგობრობის" თამაშის შემდეგ ის გახდა ჩვენი უსაზიზღრესი მტერი.

საბჭოების ახალგაზრდა ქვეყანა, მუშათა კლასი ქმნის პროლეტარულ მწერლობას. პროლეტარული მწერლობა იქმნება არა მარტო რუსეთში, არა მარტო საბჭოთა კავშირის მოწინავე ერებში, არამედ ჩამორჩენილ ერებშიაც. ამიერ-კავკასიის პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციას აქვს თავის მებრძოლი წარსული. პროლეტარულ მწერალთა პოლიტიკური ზრდა ფაქტია.

ამიერ-კავკასიაში მომხდარი უკანასკნელი მოვლენები ამტკიცებენ, რომ პროლეტარულმა მწერლებმა შესძლეს როგორც რეაქციონური ფრონტისათვის შეტევა, ისე ყველა ოპორტუნისტების უკუგდება ჩვენს რიგებში. მათ პასუხი გასცეს სირცოვ-ლომინაძის ბლოკის წარმომადგენლებს. ლომინაძევშჩინა ამიერ-კავკასიაში დიდ ყურადღებას აქცევდა პროლეტარულ მწერლობას, რადგან სურდა ის გამოეყენებინა [illegible] [illegible]ხნებისათვის. პროლეტარულმა მწერლებმა, ყოველ შემთხვევაში მისმა მნიშვნელოვანმა ნაწილმა, იმდენი ბოლშევიკური ალღო გამოიჩინა, რომ სასტიკი პასუხი გასცა ლომინაძევშჩინას ლიტერატურის ფრონტზე, ლომინაძის თვალთმაქცობის გამომჟღავნებამდე.

მეორე მხრით საქართველოში ამხ. ლოლობერიძის მხრით ადგილი ჰქონდა ლიკვიდატორულ დამოკიდებულებას პროლეტარულ მწერლების მიმართ. ჩვენ მიერ გამომჟღავნებულ იქნა მემარჯვენე-რეაქციონურ მწერლობის კაპიტულიაციის ფაქტი. ჩვენ სასტიკი შეტევა ვაწარმოეთ ამ კაპიტულიანტური განწყობილების წინააღმდეგ. ყოველთვის ვიბრძოდით ამ ლიკვიდატორობის წინააღმდეგ. ჩვენ ვიბრძოდით მებრძოლი-ბოლშევიკური მწერლობისათვის და მკაცრი პირდაპირობით ვუტევდით მემარჯვენე ელემენტებს, მემარჯვენე განწყობილებებს ჩვენ ორგანიზაციაში. ეს ბრძოლა ორ ფრონტზე, ბოლშევიკური იდეისთვის, კლასიური სახის სიწმინდისათვის, ლაპარაკობს მასზე, რომ იზრდება ჯანსაღი პროლეტარული მწერლობა.

მე-6 ყრილობას შეგვიძლია კონკრეტულათ მოვახსენოთ: მოვიკრიბავთ მთელ ენერგიას, რომ მთლიანად და სავსებით ჩვენი შემოქმედება პროლეტარულ რევოლიუციის სამსახურში გადავიყვანოთ. ჩვენ ვატარებთ ეხლა გრანდიოზული მნიშვნელობის მქონე ღონისძიებას. ეს არის დამკვრელ მუშათა გაწვევა მწერლობაში. ეს მოწმობს მას, რომ პროლეტარული მწერლობა მჭიდროდ უკავშირდება მასას. მის რიგებში ებმება მუშათა კლასის მოწინავე ელემენტები — დამკვრელები. გრანდიოზული სოციალისტური მშენებლობა ითხოვს თავის შემოქმედებს. ეს შემომქმედნი იზრდებიან უპირველეს ყოვლისა მუშათა კლასის რიგებიდან, დამკვრელ მუშებიდან.

ამხანაგებო! მიმდინარე პერიოდში მთელს ჩვენს ენერგიას გადავიტანთ დაზგასთან მდგომ გმირების ბრძოლის უნარიანობის აწევისაკენ, წითელ-არმიელთა ბრძოლის უნარიანობის აწევისაკენ. ამ მიზნით ამიერ-კავკასიის პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია იღებს ინიციატივას მთელს ამიერ-კავკასიაში ჩამოაყალიბოს წითელ-არმიელ და წითელ-ფლოტელ მწერალთა გაერთიანება და ამ ორგანიზაციაში ჩააბას წითელ-არმიელ მწერლებთან ერთად საუკეთესო პროლეტარული და თანამგზავრული მწერლები. ეს განსაკუთრებული მნიშვნელობის საქმეა სამხედრო საშიშროების პერიოდში.

მეორეს მხრით ჩვენ მთლიანათ გადავიტანთ მუშაობას დამკვრელობაში, სოც-შეჯიბრებაში, მეორე ბოლშევიკური გაზაფხულის ჩატარების კომპანიაში. მობილიზაციას გავუკეთებთ ყველაზე აქტიურ პროლეტარულ მწერლებს, რომლებიც იმუშავებენ კოლმეურ[illegible] ხელიხელ ჩაკიდებულნი. ყველ[illegible] კრიტიკულ ღონისძი[illegible] [illegible] მუშათა და კოლმეურნეთა დახმარებით. პარტიის ხელმძღვანელობა და ჩვენი აქტიური შემოქმედებითი საქმიანობა უზრუნველყოფს ნამდვილ ბოლშევიკურ მწერლობის ზრდას.

გაუმარჯოს პროლეტარულ რევოლიუციას, გაუმარჯოს ნამდვილ ბოლშევიკურ-პროლეტარულ მწერლობას. (ტაში).

წითელი [illegible]მის დროს აგზურია და ბრძოლის დროს ტყვიით სავსე ყუმბარა.

ალიო მაშაშვილი

ქართული მხატვრული მწერლობის ბიბლიოგრაფია 1921—1931 წ.*)

1921 წ.

1. არაგვისპირელი შიო — „საშინელებაა!" ნამდვილი ამბავი — ტფ. სახელ.
2. ახოსპირელი ბეგლარ — „საუბედურო დებიუტი" — ვოდევილი 1 მოქმ. — ტფ. გამ. „სორაპანი".
3. ბალანჩივაძე ვ. — „ქუდიანი ვარსკვლავი" — კომ. 1 მოქმ. — ტფ. გამ. „სორაპანი"
4. გვეტაძე რაჟდენ — „ღამეები" — ტფილ. გამ. ი. ბერიშვილის.
5. გლახაშვილი სოფრონ — თხზულებანი ტ. 2 — ტფილისი.
6. დაბლისაშვილი იეთიმ — „გმირი ანაბაჯის ლექსი" — ტფ.
7. ეული სანდრო — „რევოლუციის საყვირი" — ტფილ. სახელგამი.

1922 წ.

1. მირიანაშვილი ალ. — „იგავ-არაკნი" — 70 დასურათ. პატარა მოთხრ. — ტფ. სახელგამი.
2. ბარათაშვილი ნ. — ლექსები — ტფ. სახელგამი.
3. ბარათაშვილი ნ. — ლექსები — ბედი ქართლისა. წერილები — ტფ. ფირც. რედაქც.
4. ბარნოვი ვ. — მუშა — ტფ. სახელგამი.
5. ბარნოვი ვ. — ხაზართა სასძლო (ისტ. რომანი) — ტფილ.
6. ბოჭორიშვილი მიხ. — მეტეხი — ტფილ.
7. გრიშაშვილი ი. — ლექსები — ტ. II — ტფ. სახელგამი.
8. ვაჟა-ფშაველა — ლექსები — ტ. I — ტფ. სახელგამი.
9. თოდრია ს. — „ცრემლებით სიცილი" — (პატარა ფელეტონები) — ტფ. გამ. პრ. მწ. ასოც.

1923 წ.

1923 წ.
1. აბაშელი ს. — ანთებული ხევანი — ლექსები. წ. II — ტფ.
2. ბარნოვი ვ. — ამქრის მშვენება — ტფ. სახელგამი.
3. დადიანი შალვა — თხზულებანი — ტფ. სახელგამი.
4. ეული სანდრო — აღთქმულ ქვეყნისკენ — ფანტასტ. პიესა 1 მოქმ. — ტფ.
5. ეული სანდრო — ქარხნის ტრიუმფი — ლექსები. წიგნ. II ტფ.
6. ვაკელი ი. — შარავანდედი — ლექსები და პოემები — წიგ. I. — ტფ.
7. ლეისტი არტურ — საქართველოს გული — ტფილ.
8. ლისაშვილი ია — მანქანების ჭრალები — ლექს. და მინიატ. — ტფ.
9. მაშაშვილი ალიო — პიესათა კრებული — ტფ. კომკავშ. ცეკას გამ.
10. მაშაშვილი ა. — ობოლი ვანო — ესკიზი — ტფ. კომკავშ. ცეკ. გამ.

1924 წ.

1. ბუმერანგი ალ. — მერრეხი (ლექსები) — ტ. I — ტფილ.
2. გამსახურდია კონსტ. — „ქვეყანა, რომელსაც ვხედავ" — ტფ. გამ. ლ. კიკნაძის.
3. გვეტაძე რაჟდენ — „ვირების მესია" — ლექსები ტ. I. — ტფ.
4. ერთაწმინდელი სეზმან — „ეშაფოტი" ლექსები — ტფ.
5. ერისთავ-ხოშტარია ანასტას. — „მიწა" — მოთხრობები — ტფ. სახელგამი.
6. ვაკელი იონა — „ევროპა" — პოემა — ტფ.
7. ვარდოშვილი ხარიტონ — „ლექსები" — გამ. ალ. არაბიძის.
8. ზომლეთელი ნ. — „ლექსები" (1917-1923) — ტფ. გამ. ავტორის.
9. თავაძე სოლომ. (ობოლი მუშა) — „შორი ნათელი" — ლექსები წიგ. II — ტფ.
10. ინასარიძე ნ. — „ქარი" (ლექსები) — ტფ.
11. კასრაძე დავ. — „თეატრი" — ტფ. გამ. თ. ჩიქვანაია.
1. ციხის ცრემლები, 2) იუდა, 3) რია 4) მეფე არლეკინ).
12. ლორთქიფანიძე ნიკო — თხზულებანი — წ. პირველი — ქუთ. სახელგამი.
13. მაჭავარიანი ლადო — სარკოფაგები — წიგ. პირვ. — ტფილ.
14. მჭედლიშვილი ი. — თქმულება შოთა რუსთაველზე — ტფ.
15. პოლუმორდვინოვი ელ. — „მაღაროებში მომუშავენი" დრ. I მოქმ.
16. ტაბიძე გალაკტ. — „ჯონ-რიდი" — პოემა — ტფილ.
17. ქიაჩელი ლეო — მოთხრობები, ნოველები, ესკიზები. I — ტფ.
18. ყაზბეგი ალექსანდრე — რჩეული მოთხრობები — ტ. I. — ტფ. სახელგამი.
19. ყაზბეგი ალექსანდრე — რჩეული მოთხრ. — ტ. II. — სახელგამი.
20. ჩაჩავა ნ. — აგიტ-ქრონიკა 25 ოქტომბრის გარშემო — ტფ.
21. ციმბირელი გოგიტო — ცეცხლის აკორდები — ლექსთა კრებ. წ. I. — ტფ.
22. ცეცხლაძე გრიგ[illegible]ლ — პოეტის ყეფა — წ. პირველი — ტფ.
23. ჭავჭავაძე ილია — [illegible]-ადამიანი!? — ტფ. გამ. წიგ. გამ. და გ[illegible] საზ.
24. ჭიჭინაძე კონსტ. — [illegible]ული ლექსები მეორე წიგნიდან — ტფ. გამ. ჩიქვანაიასი.
25. ჭონქაძე დ. — სურამის ციხე — (კინო ლეგენდა დ. ჭონქაძის მოთხრ. მიხედვით) — ტფ. განსახკომ. კინო-სექც. გამ.

1925 წ.

1. აბრამია პოლიო — „დევნილები" — მოთხრ. — ტფილ.
2. ბზიაშვილი გ. — „ჯალათი-მამა" — ტრაგ. 4. მოქ. — ტფ.
3. გამსახურდია კონსტანტინე — „დიონისეს ღიმილი" — რომანი — ტფ.
4. გულიაშვილი კოლა — „პირველი მაისი" პიესა 2 მოქმ. — ტფ. გამ. იორდანიშვილი.
5. ერთაწმინდელი სეზმან — „წითელი დროშის ლეგენდა" — ტფ.
6. ზომლეთელი ნ. — შამშოვი — პოემა — ტფ. გამ. ავტორის.
7. თალაკვაძე სევასტი — „ოჯახი" — რომანი — ტფ. გამ. „საბჭ. კავკასიონი".
8. ილორელი ს. — პიესები — ტფ. გამ. სორაპნის.
9. ირეთელი პ. — საბედისწერო გზით — მოთხრობ. — ტფ.
10. კაკაბაძე პოლიკარპ — ლისაბონის ტუსაღები — პიესა 3 მოქმ. ტფ. გამ. ჩიქვანაია.
11. ლომთათიძე ჭოლა — მოთხრობები ტ. I — ტფ. სახელგამი.
12. ლომთათიძე ჭოლა — მოთხრობები ტ. II — ტფ. სახელგამი.
13. მალაქიაშვილი ვარლ. — „სოფლის სურათები" — მოთხრ. — ტფ.
14. ნავთლუღელი შაქრო — ლექსები — ლენინის ხსოვნას — ტფ.
15. ნავთლუღელი შაქრო — მეყუმსის გოდება და მეყუმსის ფიქრები — ლექსები — ტფ.
16. ნინოშვილი ეგნატე — მოთხრობები ტ. I ტფ. სახელგამი.
17. ნინოშვილი ეგნ. — მოთხრობები ტ. II — ტფ. სახელგამი.
18. რემონიძე ს. — მოთხრობები — ტ. II — ტფ. გამოც. „განათლება".
19. რემონიძე ს. — პირველი ლალუმი — პიესა 3 მოქმ. — ტფ. გამ. „განათლ.".
20. სალუქვაძე ვარდ. — ლექსთა კრებული — ტფ.
21. ქიაჩელი ლეო — ტარიელ გოლუა — რომანი — ტფ. გამ. „საბჭ. კავკასიონი".
22. შავგულიძე ს. — წითელი სანათით — მოთხრობა — ტფ.
23. შანშიაშვილი სანდრო — ლირიკა — პოემები 1905-25 წ. — ტფილ. (სოფელს, ჰიმნი, გლეხს, ცხოვრების გზაზე, ვატანოვა, ტრფობის ნაშთი, კახეთის დედოფალი. წიგნი ლეგენდების — სულამიტ, ელდინო ეროტიკა, ბაღი სევდისა, იდუმალი ხმები, ორფეუს და ევრიდიკე, დალი — ღმერთების პანთეონი, მკვლელი ნიღაბში).
24. ბარამიძე ერმილე — ძლიერი ლომისკარელი — ისტ. დრ. 4 მოქ. — ტფ. გამ. წერკუმსის.
25. შოვნაძე ალექს. — გაფრენილი დღეები — ლექსები — ტფ. გამ. ავტ.
26. ჩიქოვანი სიმონ — ფიქრები მტკვრის პირას (პოემა) — ტფილ.
27. ცეცხლაძე გრიგოლ — ფერად-ფერადი ლექსები სატრფოსათვის გასართობად — ტფ. გამ. ჰელიოსი.
28. წერეთელი აკაკი — რჩეული ნაწერები — ტ. I. — ტფ. სახელგამი.
29. ჯავახიშვილი მიხეილ — „კვაჭი კვაჭანტირაძე და მისი თავგადასავალი" შვიდ-კარიანი რომანი — ტფ. გამ. „საბჭ. კავკასიონი".
30. ჯავახიშვილი მიხეილ — ჯაყოს ხიზნები — რომანი — ტფ.
31. ჯორჯიკია ჯაჯუ — ფერადი მოთხრობები — წიგნ. მეორე — ქუთაისი გამოც. ნ. ახვლედიანი.

1926 წ.

1. კალაძე კარლო — რამდენიმე ლექსი — ტფ. გამ. ჟურნ. „მნათობის".
2. კალაძე კარლო — ტრაღედია — ოხ! მეამბოხე — ტფ. გამ. „დარიალის".
3. კუპრაშვილი ბაჭუა — ამბაკო სამანიშვილი — მოთხრ. — ტფ. სახელგამი.
4. ლისაშვილი. ი. — ზვირთების ქარავანი პოემა — ტფ.
5. ლორთქიფანიძე კონსტ. — ლექსები — ტფ. გამოც. „მნათობის".
6. შანშიაშვილი სანდრო — ეპოსი II ტ. ტფ. (შინაარსი — მკვლელი ნიღაბში, ბედია და მშვენიერი ელენე, დემეტიკა, იასონ და რენო, ოქროს ვერძი, მედია, პარის და ელენე, ქალი გრძნეული, ორფეუს და ევრიდიკე).
7. ჭავჭავაძე ილია — ნაწერების სრ. კრებული ტ. I ლექსები და პოემები ტფ. გამ. „ქართ. წიგნი".
8. ჭონქაძე დანიელ — სურამის ციხე — ტფ. გამ. „შრომა".
9. ჭუმბაძე არისტო — იდუმალი ძალა — მოთხრობები — ტფ. (შინაარსი: იდუმალი ძალა, ტყუპთა სავანე, ქალი, იუდა, უფსკრული, მთის ასული (უცნობის დღიურიდან).
10. ჯავახიშვილი მიხეილ — ორი განაჩენი — მოთხრობები — (ორი განაჩენი, ლიბაო და ყაშა, მუსუსი). — ტფ. სახელგამი.
50. ფურცხვანიძე ევგენი — „დედის მკვლელი", — მოთხრობები — ტფ.
51. შენგელაია დემნა — „სანავარდო" — რომანი — ტფ. სახელგამი.
52. წერეთელი აკაკი — ნესტორ ესებუას და კულა გრდანელის ჭიდაობის მესტვირული ლექსი — ქუთ. გამ. შახბარათოვის.
53. წერეთელი აკაკი — რჩეული ნაწერები — ტ. 2, — ტფ. სახელგამი.
54. არაგვისპირელი შიო — გაბზარული გული. რომანი — ტფ. სახელგამი.
55. ბესიკი (ბესარიონ გაბაშვილი) — ლექსები — ტფ. გამ. „ქართ. მწერლობა".
56. გომართელი შალვა — „წარსულის ხვეულებში" — ტფ.
57. დოლიძე ხ. — „სურათები რკ. გზის ცხოვრებიდან". — ტფ. გამოც. ძვ. რკ. გზელ ამხ-ბის.
58. ერთაწმინდელი სეზმან — „ლეგენდა ზაჰესზე" — ჰიმნი — ტფ.
59. ერისთავი-ხოშტარია, ანასტასია — „მოლიპულ გზაზე" — რომანი — ტფ. სახელგამი.
60. ეული სანდრო — ლექსები (1917-1926) — ტფ. სახელგამი.
61. თარიშვილი ნონი — „მზეში" (ლექსები) — ტფ. სახელგ.
62. თურდოსპირელი დ. — „წიგნი პირველი" — თელავი.
63. კლდიაშვილი დავით — „სამანიშვილის დედინაცვალი" — მოთხრ. — ტფ. „შრომა".
64. მგალობლიშვილი სოფრომ — მოთხრობები — ტ. I — ტფ. სახელგამი.
65. მგალობლიშვილი სოფრომ — მოხრობები ტ. II — ტფ. სახელგამი. (დემეტრეს სახლობა, ყვითელი სარჩული, ჯორ-ზაქარა).
66. მგელაძე საფო — მოთხრობები — ტფ. ავტ. გამოც.
67. ნაკაშიძე ნინო — „ვინ არის დამნაშავე?" — დრამა — ტფ. სახელგამ.
68. პაპავა აკაკი — „მეურმე ნესტორა" — მოთხრობა — ტფ. სახელგ.
69. რობაქიძე გრიგოლ — „გველის პერანგი" — რომანი — ტფ.
70. რჩეულოვი გრ. — „ქვრივის ლიმონები" — ისტ. მოთხრ. — ტფ. „ქართ. მწერ.".
71. შენგელაია დემნა — „ლაფშა" — მოთხრობა — ტფ. „ქართ. მწ.".
72. ჭავჭავაძე ილია — „ნაწერების სრ. კრებული". ტ. III — ტფ. გამ. „ქართ. წიგნ".
73. ჭავჭავაძე ილია — „ოთარაანთ ქვრივი" — ტფ. გამ. „ქართ. წიგნ.".
74. ჭავჭავაძე ილია — „სახრჩობელაზე" — ტფ. გამ. „ქართ. წიგნ.".
75. ჯავახიშვილი მიხ. — „ეშმაკის ქვა" — მოთხრობები (ეშმაკის ქვა, ხალხის სამართალი) — ტფ. გამ. „ქართ. მწერ.".
76. ჯავახიშვილი მიხ. — „მართალი აბდულლაჰ" — (მოთხრობები) (მართალი აბდულლაჰ, ჩანჩურა) — ტფ. გამ. „ქარ. მწერ".
77. ჯავახიშვილი მიხ. — „ტყის კაცი" — მოთხრობა — ტფ. შრომა.
78. ჯავახიშვილი მიხ. — „ხუთი ამბავი" — ტფ. შრომა.
79. წერეთელი გიორგი — თხზულებანი (პირველი ნაბიჯი) — კიკოლიკი, ჩიკოლიკი, კუდაბზიკა; რუხი მგელი; მამიდა ასმათი) — ტფ. სახელგამი.

1927 წ.

1. გაფრინდაშვილი ვალერიან — ლექსები. ტ. I — ტფ. სახელგამი.
2. გუგული — სესიას სიზმარი (პიესა) — ტფ. გამ. „ახალი სოფელი".

*) სიას ვბეჭდავთ შემოკლებით. რედ.

3. ელეფთერიძე ილია — ორი მონადირე — მოთხრობა — ტფ. სახელგამი.
4. ერთაწმინდელი სეზმან — ლურჯი ხალათი — ტფ. შრომა.
5. თოდრია სილ. — ელამი სარკე — იუმორ. ფელ. და მოთხრ. — ტფ. გამ. საქ. პრ. მწერ.
6. ლეისტი არტურ — საქართველოს გული. წიგნი მეორე — ტფ. სახელგამი.
7. მაშაშვილი ალიო — ლექსები — ტფ. სახელგამი.
8. ნინოშვილი ეგნ. — გოგია უიშვილი — ტფ. შრომა.
9. ნინოშვილი ეგნ. — მონადირე — ტფ. შრომა.
10. ნინოშვილი ეგნ. — პალიასტომის ტბა — ტფ. შრომა.
11. ქიაჩელი ლეო — ტარიელ გოლუა — გამოც. მესამე — ტფ. სახელგ.
12. ხერუაშვილი გიგო — ლექსები — ტ. II — ტფ. გამ. ა/კ. რკ. გზ. სტ. მუშა.
13. დადიანი შალვა — უბედური რუსი — რომანი — ტფ. გამ. „ქართ. წიგნ.“.
14. დავითაშვილი იოსებ — რჩეული ლექსები — ტფ. შრომა.
15. ერისთავი რაფიელ — რჩეული ლექსები — ტფ. შრომა.
16. ლორთქიფანიძე კონსტ. — სტენკა რაზინ (პოემა) — ქუთ. გამ. გრდემლის.
17. ნავთლუღელი შაქრო — შრომის დროს ამონაკვნესი ლექსები (1896 — 1926) — ტფ. სახელგამი.
18. ბუაჩიძე ბენიტო — ლიტერატურა და თანამედროვეობა. ტფ. გამომცემლობა „ზაკკნიგა“.
19. ტაბიძე გალაქტიონ — ლექსები — ტფ. სახელგამი.
20. შანშიაშვილი ს. — მოჯამაგირე გაბო — ტფ. შრომა.
21. ეული სანდრო — „ახალგაზრდა საქართველო“ (ლექსები) — ტფ.
22. კლდიაშვილი დავ. — „ბაკულას ღორები“ — სურათი — ტფ.
23. ლისაშვილი ი. — ლექსები და პოემები — ტფ. სახელგამი.
24. მგელაძე სოფრ. — ბახ-მარო (პოემა) — ტფ.
25. ქიქოძე პლატონ — ლიტერატურული საქართველო — სახელგამი.
26. მიწიშვილი ნიკოლო — „თებერვალი“ — ტფ. შრომა.
27. რამიშვილი ტრიფონ — „პიესები“ (საბედისწერო დამბაჩა, შეშლილნი, სტუმარმასპინძლობა, გაჭირვების ტალკვესი) — ტფ. სახელგამი.
28. რუსთაველი შოთა — „ვეფხის ტყაოსანი“ — მე-27 გამოცემა კაკაბაძისა ტფ.
29. ლოლობერიძე დათიკო — ტაბახმელის გლეხებს (ლექსები) — ტფ.
30. შანშიაშვილი სანდრო — დრამები (ჰერეთის გმირები, მათრახის პანაშვიდი) ტფ. სახელგამი.
31. შანშიაშვილი სანდრო — დრამები (ჰერეთის გმირები, სპარტაკ, ლატავრა, ბერდო ზმანია, უგვირგვინო მეფენი, როდამ) ტფ. სახელგამი.
32. ხონელი ლ. — ბარიკადების ხსოვნას (ლექსები) — ქუთაისი.
33. ასლამაზაშვილი ნიკო — „ნაძალადევის არწივნი“ — ტფ. სახელგამი.
34. [illegible]ურელი დ. — ორი მშიერი — ვოდ. I მოქ. — ტფ.
35. [illegible] — განთავისუფლებული [illegible] ტფ.
[illegible]ვარულ[illegible]
36. ეკალაძე ია — „№ 21 [illegible]“ — დრ. 3 მოქ. — ტფ. გამ. მარჯანისა.
37. იაშვილი პაოლო — ფერადი ბუშტები — ტფ. სახელგამი.
38. კუპრაშვილი ბაჟუა — ბუში — ტფ. შრომა.
39. პოლუმორდვინოვი ელიზბარ — „ვერცხლის ქამარი“ მოთხრობები — ტფ. სახელგამი.
40. ქუთათელაძე (სამსონიძე) პეტრე — ლექსები — ტფ. სახელგამი.
41. წერეთელი აკაკი — რჩეული ნაწერები ტ. 3. — ტფ. სახელგამი.
42. ჭიჭინაძე კონსტ. — რჩეული ლექსები — მეორე წიგნიდან — გამოც. მეორე. ტფ.
43. ჯავახიშვილი მიხ. — კურკას ქორწილი. თავდავიწყება — ტფ.
44. თალაკვაძე სევასტი — „ბრძოლის დიდ გზაზე“ — ისტ. კინო რომანი — ტფ. სახელგამი.
45. კალაძე კარლო — „ქურდი“ — ლექსი კინოსთვის — ტფ. შრომა.
46. კალაძე კარლო — „ძახილი აღმოსავლეთს“ (ლექსი) ტფ. შრომა.
47. ლომთათიძე ჭოლა — „პირველი მაისი“ (მოთხრობა) ტფ. შრომა.
48. ლორთქიფანიძე კონსტ. — „ფოტოგრაფი“ — მოთხრობა — ტფ. შრომა.
49. ლორთქიფანიძე კონსტ. — „ღიმილი“ (ლექსები) — ტფ. სახელგამი.
50. ლორთქიფანიძე კონსტ. — „ხავსი“ — რომანი — ტფ. სახელგამი.
51. ნავთლუღელი შაქრო — „ნიღაბ-ქვეშ“ (ლექსები) — ტფ. გამ. „კომუნ.“ მუშკორთა.
52. ქორქია როდიონ — „მოთხრობები“ ტ. I — ტფ. გამ. ლებანიძის.
53. ჭავჭავაძე ილია — „კაკო ყაჩაღი“ — ქუთ. გამ.
54. ჭავჭავაძე ილია — „ნაწერების სრული კრებული“ ტ. IV — ტფ. ქართ. წიგნ.
55. არაგვისპირელი შიო — „რჩეული ნაწერები“ — ტფ. სახელგამი.
56. ეული სანდრო — „ლექსები შრომისა და ბრძოლის ჰანგები“ — ტფ. შრომა.
57. იაკოფაშვილი გიორგი — „ლექსები — პირველი სხივი“ — ტფ.
58. ლომოური ნიკო — „მოთხრობები“ — ტფ. სახელგამი.
59. ლორთქიფანიძე ნიკო — „მრისხანე ბატონი“ — ტფ. შრომა.
60. რემონიძე ს. — ჩემი ტფილისი — რომანი — ტფ. გამ. ავტ.
61. ტაბიძე ტიც. — ამორძალები — კინო-პოემა — ტფ.
62. ხუხუნაშვილი მირ. — უემური — ტფ. გამ. საქ. პრ. მწ. ას.
63. არსენას ლექსი — ტფ. შრომა.
64. გუგული — კოოპერაციის გზით — პიესა 2 მოქმ. — ტფ.
65. გოშაძე სოლო — ლექსები — ტფ. შრომა.
66. ილორელი ს. — „ომში ომი“ რევ. დრ. 3 მოქ. — ტფ.
67. კალაძე კარლო — რჩეული ლექსები“ — ტფ. სახელგამი.
68. მალაქიაშვილი ვ. — შოთა ბროლიძე — რომანი — ტფ.
69. ონისიმე (ზომლეთელი) — სიცილ-ტირილი — იგავ-არაკები და სატირები — ტფ. ზაკკნიგა.
70. ხუხუნაშვილი — „წითელი დირექტორი“ — ტფ. გამ. საქ. პრ. მწ. ას.
71. არდაზიანი ლავრენტი — სოლომონ მეჯღანუაშვილი (რომანი) — მე-6 გამოც. პოლიტკატორღ. ტფ.
72. თურდოსპირელი დავით — „მთებისკენ მთებში!“ — ტფ. შრომა.
73. ლორთქიფანიძე ნიკო — „ქამთა სიავე“ — ტფ. შრომა.
74. ნადირაძე კოლაუ — „მენავთე“ — მოთხრობა — ტფ. სახელგამი.
75. ნაროუშვილი ფრიდონ — „კომკავშირელი“ პოემა — ტფ. სახელგამი.
76. ნინოშვილი ეგნატე — მოსე მწერალი — ტფ. შრომა.
77. ნინოშვილი ეგნატე — ჩვენი ქვეყნის რაინდი — ტფ. შრომა.
78. სულიაშვილი დავით (დ. ლიხელი) — ნაღვერდალი — რომანი — ტფ. ზაკკნიგა.
79. არსენას ლექსი — ქუთაისი — გამოც. შახბარათ.
80. ხერუაშვილი გიგო — მოჯამაგირე — მოთხრობა — ტფ. გამ. ა/კ. რკ. გზ. მუშ..
81. დავითაშვილი ი. — ლექსები — ტფ. სახელგამი.
82. ხერუაშვილი გიგო — დურგლიანთ ქორწილი (მოთხრობა — ტფ. გამ. ა/კ. რკ. გზ. მუშები.
83. გულიაშვილი კოლა — სახლის პატრონი და მდგმური — კომ. 1 მოქ. ტფ.
84. ეული სანდრო — ათი წელი (პოემა) ლექსები ოქტომბერზე — ტფ. სახელგამი.
85. ზომლეთელი ნოე — „უმუშევრის დღიურიდან“ ტფ. შრომა.
86. კლდიაშვილი სერგო — აზნაურ ლახუნდარელის უცნაური თავგადასავალი“ — ტფ. შრომა.
87. ყაზბეგი ალ. — ელგუჯა — ტფ. შრომა.
88. ყაზბეგი ალ. — მამის მკვლელი — ტფ. შრომა.
89. შანშიაშვილი სანდრო — მოჯამაგირე გიგო — პიესა 2 მოქ. — ტფ.
90. ჭავჭავაძე ილია — „ნაწერების სრული კრებული“ — ტ. VI — ტფ. ქართ. წიგნი.
91. ყაზბეგი ალ. — ელისო — ტფ. შრომა.
92. ჭავჭავაძე ილია — „ნაწერ. სრული კრებ.“ ტ. V — ტფ. ქართ. წიგნ.
93. პარკაძე გ. — უცნაური ამბავი — საბავშ. მოთხრობები — ტფ. სახელგამი.
94. ფურცხვანიძე ევგ. — კრუხუნას თავგადასავალი — მოთხრ. — ქუთაისი.
95. გრიშაშვილი ი. — ჩემი პატარა წიგნი — ტფ. სახელგამი.
96. ცვარ-ნამი — ხარაბუზას ქორწილი (პოემა) — ტფ. სახელგამი.
97. მღვიმელი შიო — მერცხლები — წ. III (ლექსები) — ტფ. სახელგამი.
98. მჭედლიშვილი ი. — საბავშო ლექსები და მოთხრობები — ტფ. სახელგამი.
99. მიმქრალი — საბავშო ლექსები — მეორე წიგნი — ტფ. გამ. ავტორის.
100. თურდოსპირელი — „ჩემი ცხოვრების გარიჟრაჟზე“ მოთხრობები — ტფ. სახელგ.
101. ევდოშვილი ირ. — „გულითადი მეგობრობა“ — ტფ. სახელგ.
102. კეცხოველი ნ. — „თოვლიან მთებში“ — ილბუზი I წიგნ. — ტფ. სახელგამი.
103. პოლუმორდვინოვი ელიზ. — „სიცოცხლე ცეცხლში“, მოთხრობები — ტფ. სახელგ.
104. ლორთქიფანიძე კონსტ. — „ახალი ქვეყნისკენ“ (მოთხრობები) ტფ. სახელგამი.
105. მიქელაძე-ბაგრატიონი მერი — ჩემი მეგობრები და ნაცნობები — ტფ. სახელგამი.
106. პოლუმორდვინოვი ელიზ. — საბავშო ლექსები — ტფ. სახელგამი.
107. ნარიმანიშვილი მელიტონ — პიონერის [illegible] — ტფ. სახელგამი.

1928 წ.

1. არაგვისპირელი შიო — „ჩემი ბრალი არ არის ღმერთო“ — „ესაა ჩვენი ცხოვრება“ — ტფ. სახელგ.
2. არდაზიანი ლავრენტი — „სოლომონ მეჯღანუაშვილი“ (სამნი) — ტფ. შრომა.
3. ასლამაზაშვილი ნიკო — „მოთხრობები“ — წ. I — ტფ. გამ. „პრ. მწერლ.“.
4. გამსახურდია კონსტ. — ტაბუ — ტფ.
5. გარრიკი ვახტანგ — ტურა ჯიღლაური (მოთხრ.) — ტფ. ახ. სოფ.
6. გარიყული მარიამ — „უსინათლო ალექსი“ (მოთხრობები) — ტფ.
7. გედევანიშვილი ი. — „მოჩვენება“ (მოთხრობ.) — ტფ. ახალი სოფელი.
8. გედევანიშვილი ი. — მოთხრობები — ტფ. სახელგამი.
9. გუგული — შეთქმულება (აგიტპიესა 3 მოქ.). — ტფ. შრომა.
10. გუგუნავა სიმონ — თამარიანი — ტფ. მწ. კავშ. მაღ. გამ.
11. გურჯი იეთიმ — რჩეული ლექსები — ტფ. შრომა.
12. ერთაწმინდელი სეზმან — ნატა (სოფლ. სურათები) — ტფ. გამ. თ. ავაქ. საზ.
13. ერთაწმინდელი სეზმან — პატარა გმირები — ტფ. სახელგ.
14. ერთაწმინდელი სეზ. — სოფლის გარიჟრაჟზე — პიესა 3 სურ. — ტფ. პოლიტგან.
15. ერთაწმინდელი სეზმან — ცეკვა ბებუთით — პიესა 3 მოქმ. — ტფ. სახელგ.
16. ერისთავი გიორგი — გაყრა — კომედია — ტფ. სახელგამ.
17. ერისთავი გიორგი — დავა — კომედია — ტფ. სახელგამი.
18. ვაკელი იონა — მეწისქვილე — პოემა — ტფ. ზაკკნიგა.
19. ვაჟა-ფშაველა — ლექსები ტ. I — ტფ. სახელგ.
20. ზომლეთელი ნოე — „აღსდგა სინათლე“ პოემა — ტფ. პოლიტგან.
21. ზომლეთელი ნოე — „მრუდე გზა“ — ტფ. ახალი სოფელი.
22. კლდიაშვილი დავით — სამანიშვილის დედინაცვალი — ტფ. სახელგ.
23. ლომთათიძე ჭოლა — პირველი მაისი — ტფ. სახელგ.
24. ლომაური ნიკო — ბედი უბედურთა — ტფ. სახელგ.
25. ლომაური ნიკო — გიგო ღრუბელაშვილი — ტფ. სახელგ.
26. ლორთქიფანიძე კონსტ. — პირველის შემდეგ (ლექსები) — ტფ.
27. ლორთქიფანიძე ნიკო — „ნანგრევთა სურნელება“ — ტფ.
28. მამალაძე ალ. — მთვარიან ღამეს — ტფ.
29. მამულაშვილი ალ. — დახმარება — პიესა 1 მოქმ. — ტფ. რემედასი.
30. მამულაშვილი ალ. — ზვავი — პიესა 6 სურათ. — ტფ.
31. მაჭავარიანი ლადო — მტკვარი ჯავშნოსანი — პოემა — ტფ.
32. მგალობლიშვილი სოფრ. — დედა მაია — მოთხრობები — ტფ. სახელგ.
33. მგალობლიშვილი სოფრ. — „ჯორ-ზაქარა“ — ტფ. სახელგ.
34. მგელაძე საფო — ლიანა ლორდია (მხატვარი ქალის დღიური) — ტფ. მწ. კავშ. მაღ.
35. მიწიშვილი ნ. — თებერვალი — ტფ. სახელგამი.
36. მჭედლიშვილი ი. — მფლანგველი (პოემა) — ტფ. მთიელთა საზ.
37. ნინოშვილი ეგნ. — პალიასტომის ტბა — ტფ. სახელგ.
38. ორბელიანი გრიგ. — ლექსები — ტფ. ქართ. წიგნ.
39. ორბელიანი ვახტანგ — ლექსები — ტფ. ქართ. წიგნ.
40. ორბელიანი სულხან-საბა — სიბრძნე სიცრუისა — ტფ. შრომა.
41. ორბელიანი სულხან-საბა — ქართული ლექსიკონი — ტფ. ქ. წ.
42. პოლუმორდვინოვი ელიზბ. — ბნელი ძალები — პიესა 2 მოქმ — ტფ. სახელგამ.
43. რემონიძე ს. — ადამიანი — პიესა 4 მოქმ. — ტფ. ავტ. გამოც.
44. რუსთაველი შოთა — ვეფხის-ტყაოსანი — ტფ. შრომა.
45. სირაძე გ. — ცაცა (მოთხრ.) — ტფ.
46. სულიაშვილი დავით — ჩიკორი — ტფ. სახელგამი.
47. უზნაძე მ. — სტიქიონი (ლექსები) წ. I — ტფ.
48. ფირცხალავა იასონ — გამარჯვება (მოთხრობა) — ტფ.
49. ფურცვანიძე ევგენი — ორი გლახა (რომანი) — ქუთაისი პრ. მწ. ასოც.
50. ფურცვანიძე ევგენი — „ქუთაისი ცეცხლის ალში“ — ტფ. გამ. ავტორ.
51. ქავაჟარაძე ირ. — მოთხრობები — ტფ.
52. ქიაჩელი ლეო — ერთი თავგადასავალი — მოთხრ. — ტფ.
53. ქიაჩელი ლეო — თავადის ქალი მაია (ნოველა) — ტფ.
54. ქიაჩელი ლეო — მეგობარი (მოთხრობა) — ტფილ.
55. ქუჩიშვილი გ. — წითელი ჩონგური (ლექსები) — ტფ.
56. ღოღობერიძე დ. — მაისის ყვავილებს — (ლექსები) ტფ.
57. ღოღობერიძე დ. — ცრემლები — ლექსები — ტფილ.
58. ღოღობერიძე დ. — ჩემი ლიკლიკო (ლექსები) — ტფ.
59. ყაზბეგი ალ — ელისო — ტფ. სახელგ.
60. შანშიაშვილი სანდრო — მეჩონგურე ამბაკო — ტფ. სახელგ.
61. შანშიაშვილი სანდრო — შოთას ბეჭედი (ბალადები და ლეგენდები). — ტფ. სახელგ.
62. წერეთელი აკაკი — რჩეული ნაწერები — ტ. IV — ტფ. სახელგ.
63. წერეთელი სენო — შავი მაყრები — დრ. 2 სურ. ტფ.
64. ჭავჭავაძე ილია — აჩრდილი — ტფ. სახელგ.
65. ჭავჭავაძე ილია — განდეგილი — ტფ. სახელგამი.
66. ჭავჭავაძე ილია — მგზავრის წერილები — ტფ. სახელგამი.
67. ჭავჭავაძე ილია — „რამდენიმე სურათი ყაჩ. ცხოვრ.“ — ტფ. სახელგ.
68. ჭავჭავაძე ილია — „რჩეული ლექსები — ტფ. სახელგ.
69. ჭავჭავაძე ილია — „წერილები ლიტერატურაზე“ — ტფ. ქართ. წ.
70. ჭავჭავაძე ილია — ტ. VII — ტფ. ქართ. წიგნ.
71. ჭავჭავაძე ილია — ტ. VIII — ტფ. ქართ. წიგ.
72. ჭავჭავაძე ილია — ტ IX — ტფ. ქართ. წიგნ.
73. ხიდისთაველი სიო — ლექსები — წ. 3 — ტფ.
74. ხოლუაშვილი გ. — დაკარგული (მოთხრობა) — ტფ.
75. ხუხუნაიშვილი მირ. — უემური — ტფ. პრ. მწ. ასოც. გამ.
76. ხუხუნაიშვილი მირ. — წითელი დირექტორი ტფ. პრ. მწ. ასოც. გამ.
77. [illegible] „ჩიტი[illegible]“
78. ჯანბერ[illegible] [illegible] ხმა“-ს გამოც.
79. გაბაშვილი ეკ[illegible] [illegible]ი კაკლის ხე (საბ. მოთხრობები) — ტფ. სახელგამი.
80. გვახარია ა. — შიშის თვალები — ტფ. სახელგამ.
81. ზომლეთელი ნოე — ამხანაგისთვის გაწირვა — მოთხრობები — ტფ. სახელგ.
82. მოდებაძე თ. — ტყის მეგობრები — მოთხრ. — ტფ.
83. რემონიძე ს. — საბავშო მოთხრობები და პიესები — ტფ. ავტ. გამ.
84. ხმიადაშვილი ი. — მოთხრობები პაწიებისთვის“ — ტფ.

1929 წ.

1. არსენას ლექსი — ტფ.
2. დავითაშვილი იოსები — „რჩეული ლექსები“ — ტფ. სახელგამი.
3. ერისთავი რაფიელ — „რჩეული ლექსები“ — ტფ. სახელგამი.
4. ეული სანდრო — ლენინ (ლექსები და პოემები) — ტფ. გამ. საქ. პრ. მწ. ასოც.
5. თოდრია სილვა — ყბად ასაღები — წყალწასაღები ამბები — ტფ. გამ. პრ. მწ. ას.
6. ნინოშვილი ეგნატე — მოსე მწერალი. განკარგულება. — ტფ. სახელგამი.
7. ყაზბეგი ალექსანდრე — ხევის ბერი გოჩა — ტფ. სახელგამი.
8. ჭავჭავაძე ილია — გლახის ნაამბობი — ტფ. სახელგამი.
9. ჭავჭავაძე ილია — „კაცია-ადამიანი?!“ — ტფ. სახელგამი.
10. ეკალაძე ია — ილიკო ბედენაძე (და სხვ. ნაწარმოებნი) — ტფ. სახელგამი.
11. ლორთქიფანიძე კონსტ. — პიონერი თანდო. პოეტი. ზელადს — ტფ. სახელგამი.
12. მიწიშვილი ნიკოლო — ეპოპეა — ქართ. ქრონიკა რევოლ. დროიდან. ტ. I — ტფ.
13. ნინოშვილი ეგნატე — ჩვენი ქვეყნის რაინდი (მოთხრ.) — ტფ. სახელგამი.
14. ქუჩიშვილი გიორგი — თხზულებანი (1905 — 1928) — ტფ. შრომა.
15. წერეთელი აკაკი — მოსწრებული სიტყვები — ტფ.
16. ჭავჭავაძე ილია — ოთარაანთ ქვრივი — ტფ. სახელგამი.
17. ჭავჭავაძე ილია — სახრჩობელაზე — ტფ. სახელგამი.
18. ჭონქაძე დანიელ — სურამის ციხე — მე-5 გამოც. ტფ. შრომა.
19. ბუხნიკაშვილი გუგული — კომისარი მოსკოვიდან — კომ. 4 მოქ. ტფ.
20. ბუხნიკაშვილი გუგული — პიესები — ტფ. სახელგ.
21. ერთაწმინდელი სეზმან — აჯანყებული სული — რევ. დრ. 3 მომქ. ტფ. სახელგამი.
22. ეული სანდრო — კომუნა საქართველო (ლექსები) — ტფ. შრომა.
23. ზომლეთელი ნოე — კამო. პოემა (და სხვ. პოემები) — ტფ. სახელგამი.
24. კასრაძე დავით — კეთრი. რომანი — ტფ.
25. ქუთათელაძე (სამსონიძე) პეტრე — პირველი ქარტეხილი (მოთხრ. — ტფ. შრომა.
26. ყაზბეგი ალექსანდრე — მოძღვარი (რომანი) — ტფ. სახელგამი.
27. შენგელაია დემნა — გზა (მოთხრობა) ტფ. შრომა.
28. ბუხნიკაშვილი გუგული — „ასე იყო“ ქრონიკა 9 სურ. — ტფ.
29. ევდოშვილი იროდიონ — რჩეული ლექსები — ტფ. შრომა.
30. ერთაწმინდელი სეზმან — პარად ალე! (ლექსები) — ტფ.
31. ეული სანდრო — ლექსები — ტფ. სახელგამი.
32. კალაძე კარლო — წიგნი ლექსების — ტფ. შრომა.
33. სულიაშვილი დავით — მეორე დღეს (მოთხრობები) — ტფ. სახელგამი.
34. ქიაჩელი ლეო — სისხლი — რომანი. წ. I — ტფ. სახელგამი.
35. ხერუაშვილი გიგო — ბნელეთიდან (მოთხრობები და ლექსები) — ტფ.
36. ხერუაშვილი გიგო — ჭირვეული ცოლი. ხალხური (ლექსად) — ტფ.
37. ბობოხიძე კალე — ინდუსტრიალური ლირიკა — ლექსები — ტფ. სახელგამი.
38. ვაკელი იონა — ლექსები — წიგნი მეორე — ტფ. სახელგამი.
39. ვაჟა-ფშაველა — ალუდა ქეთელაური — ტფ. სახელგამი.
40. ვაჟა-ფშაველა — გოგოთურ და აფშინა — ტფ. სახელგ.
41. ლორთქიფანიძე კონსტ. — პირველი დედა (მოთხრობა) — ტფ. შრომა.
42. პოლუმორდვინოვი ელიზბ. — შაშვილარ — (მოთხრობები) — ტფ. სახელგამი.
43. ჭავჭავაძე ილია — „ნაწერების სრ. კრებ.“ — ტ. I გამოც. მეორე. 1 წ.
44. ჭავჭავაძე ილია — „ნაწერების სრ. კრებ.“ — ტ. X — გამ. ქართ. წ.
45. ლორთქიფანიძე კონსტ. — ახალი ლექსები — ტფ. შრომა.
46. ბუხნიკაშვილი გუგული — დაზღვევა — პიესა 2 მოქ. — ტფ.
47. ჭავჭავაძე ილია — განდეგილი — ტფ. ქართ. წიგნი.
48. ჭავჭავაძე ილია — რამდ. სურ. ყაჩ. ცხოვრებიდან — ტფ. ქართ. წიგნ.
49. ეული სანდრო — ბარიკადებზე — ლექსები — ტფ. რემედასი.
50. ლორთქიფანიძე ნიკო — მოთხრობები (თავსაფარიანი დედაკაცი. კერია, სანახავად და ქორწილი) — ტფ. შრომა.
51. პოლუმორდვინოვი — რკინის ძმები (მოთხრობა) ტფ. შრომა.
52. შანშიაშვილი სანდრო — ამბოკარი (მოთხრობა) — ტფ. შრომა.
53. ბუხნიკაშვილი გუგული — ჟანგი — პიესათა კრებული — ტფ. სახელგამი.
54. ერთაწმინდელი სეზმან — პიესები — ტფ. სახელგამი.
55. შანშიაშვილი სანდრო — ფარხაჩელი რევიზორი — კომ. 3 მოქ. ტფ. სახელგამი.
56. ხერუაშვილი გიგო — ნაპერწკლები — ლექსები — ტფ. სახელგ.
57. კალაძე კარლო — როგორ — პიესა 4 ნაწ. — ტფ. სახელგ.
58. პარკაძე გუცა — კომუნა (მოთხრობები) — ტფ. სახელგ.
59. წერეთელი გიორგი — გულქან — რომანი — ტფ. სახელგამი.
60. ბარნოვი ვასილ — ვარდფანჯები (მოთხრობები) — ტფ. სახელგამი.
61. გაბესკირია ვიქტორ — ლექსები — ტფ.
62. არაგვისპირელი შიო — მოთხრობები — ტფ. ქართ. წიგნ.
63. ეული სანდრო — ახალგაზრდობა (ლექსები და მოთხრობები) ტფ. სახელგამი.
64. [illegible] ნოე — მოთხრობ[illegible] — ტფ.
[65.] [თ]ოდრია სილვა — [illegible] წ. I — ტფ.
66. კლდიაშვილი სერგო — პროვინციის მთვარე. (მოთხრობები) ტფ. შრომა.
67. კლდიაშვილი სერგო — ციცინო გურიელი — ტფ.
68. მაშაშვილი ალიო — პოემები — ტფ. სახელგამი.
69. ტაბიძე გალაქტიონ — ეპოქა (პოემა) — ტფ. სახელგამი.
70. ტაბიძე ტიციან — როალდ ამუნდსენ (პოემა) ტფ.
71. ქუჩიშვილი გ. — ბრძოლისა და შრომის სიმღერები — ტფ.
72. შანშიაშვილი სანდრო — ზაჰესი. წერილი მეგობართან — ტფ. გამ. ავტ.
73. შ. რადიანი — ლიტერატურული პორტრეტები. სახელგამი.
74. გეგეჭკორი ლადო — საბავშო ლექსები — ტფ. ავტ. გამოც.
75. თურდოსპირელი დ. — პირველი ბილიკები — მოთხრ. და ლექს. — თელავი.
76. მარიჯან — ნელლი ცირკში (ლექსი) — ტფ.
77. ქიაჩელი ლეო — ზღვა, მზე და ოთარიკო — მოთხრობები — გამ. მეორე.
78. ქიაჩელი ლეო — თიხის მონადირე (მოთხრობები) — ტფ. ქ. წ.
79. ჭუმბურიძე ვლ. — მწყემსი ნასყიდა — (მოთხრ.) — თელავი.
80. ზომლეთელი ნოე — ლენინი ქოხში — (ლექსები) ტფ. სახელგამი.
81. ნათიძე გ. და გორგაძე ვასო — „ჩვენი სასარგებლო ფრინველები“. ტფ. სახელგამი.
82. ერისთავი თამარ — საბავშო ბაღი. მესამე წიგნი — ტფ. სახელგ.
83. შანშიაშვილი სანდრო — აჯამი გიგლა (მოთხრ.) — ტფ. ავტ. გამ.
84. შანშიაშვილი სანდრო — „თაფლის ქურდი“ (მოთხრ.) — ტფ. ავტ. გამ.
85. შანშიაშვილი სანდრო — „წერილი თაგვთან“ (მოთხრ.) — ტფ. ავტ. გამ.
86. ნაკაშიძე ნინო — პატარა მშენებლები — ტფ. სახელგ.
87. მათიაშვილი ვანო — პიონერები (საბავშ. მოთხრობები) ტფ.
88. მალაქიაშვილი ვ. — კეკელოს თავგადასავალი. ობლები — ტფ.
89. ქურხული ი. — აქ ტირილი, აქ ყვირილი როგორ იქნება — ტფ. სახელგ.

1930 წ.

1. ბუხნიკაშვილი გუგული — „სესხი“ — კომ. 3 მოქმ. ტფ. გამ. ფინსახკ.
2. გრიშაშვილი ი. — „ექვსი ლექსი“ — ავტოგრაფიული გამოცემა — ტფ.
3. თურდოსპირელი დ. — „ოქროს სიზმრები“ (მოთხრობები) — თელავი.
4. ჩიქოვანი სიმონ — „მხოლოდ ლექსები“ (1927 — 29) — ტფ. სახელგამი.
5. მაშაშვილი ალიო — „მე და ბარათაშვილი“ — ტფ. სახელგ.
6. მეგრელი დუტუ — „მოთხრობები“ ტფ. სახელგამი.
7. პოლუმორდვინოვი ელიზბ. — სამი მოთხრობა (შაშილარი, წარმოდგენა. ორი მზე) ტფ. სახელგამი.
8. პოლუმორდვინოვი ელიზბ. — „ფოლადთა შორის“ — მოთხრობა — ტფ. რემედას.
9. რემონიძე ს. — პირველი ლაღუში (1905 წ. გურიაში) პიესა 3 მოქმ. ტფ. გამო. მეორე.
10. ევდოშვილი იროდიონ — რჩეული ლექსები — ტფ. სახელგამი.
11. ვაჟა-ფშაველა — ბახტრიონი — ტფ. სახელგამი.
12. ვაჟა-ფშაველა — ეთერი — ტფ. სახელგამი.
13. ლორთქიფანიძე კონსტ. — ახალი გლეხები (ნარკვევი) — ტფ. ქართ. წიგნ.
14. ტაბიძე გალ. — პაციფიზმი — ტფ.
15. ტაბიძე ტიციან — ორი პოემა (რიონი პორტი. გულდაგულ) ტფ. სახელგ.
16. შენგელაია დემნა — ცხრა თვალი (მოთხრობები) ტფ. სახელგამი.
17. ხერუაშვილი გიგო — ოცი ძმა (ლექსად) — ტფ. ავტ. გამ.
18. ბარათაშვილი ნიკოლ. — „ნაწერების სრ. კრებული“ ტფ. ქართ. წიგნი.
19. ბარნოვი ვ. — სამი რომანი (სახიფათო. სიყვარული. ნათელმოსილნი. ტრფობა წამებული) ტფ. სახელგ.
20. გვეტაძე რაჟდენ — მოთხრობები (თეო. ბოთე. მილიციელი ფარნა) ტფ. სახელგ.
21. ლორთქიფანიძე ნიკო — კერიასთვის (მოთხრობა) ტფ. სახელგამი.
22. სულიაშვილი დავით — ჩიკორი (მოთხრობა) მეორე გამოც. ტფ. სახელგ.
23. ჯანბერიძე შალვა — შაქრო (მოთხრობა) — ტფ. შრომა.
24. ერთაწმინდელი სეზმან — ციხანა ანუ „სიკვდილით დასჯა“ დრ. 3 მოქმ. — ტფ.
25. ზომლეთელი ნოე — სამაისო (ლექსები) — ტფ. სახელგამი.
26. ჯავახიძე სერგო — მოთხრობები. წიგნი პირველი — ტფ. სახელგამი.
27. ბუხნიკაშვილი გუგული — „შემნახველ სალაროსკენ“ აგიტპიესა 6 სურათ.
28. ზომლეთელი ნოე — უგულო ღამეები (რომანი ქართ. რევ. ცხოვრ.) — ტფ. სახელგ.
29. თალაკვაძე სევასტი — ცხრაას ხუთი (რომანი) — სახელგამი.
30. კუხალეიშვილი ბ. — პირველი ქარავანი (მოთხრობა) — ტფ. სახელგამი.
31. რობაქიძე გრიგოლ — ბაქო და ჰაისტანი (შთაბეჭდილებ.) — ტფ. სახელგამი.
32. საყვარელიძე პავლე — დაფანტული ფურცლები — წ. I (რომანი) — ტფ. სახელგ.
33. ქუთათელაძე (სამსონიძე) პეტრე — ახალი სიტყვა (ლექსები მეორე წიგნი) ტფ. სახელგამი.
34. გამსახურდია კონსტ. — მარცხენა თვალით (ნოველების წიგნი) — ტფ.
35. კლდიაშვილი დავით — ორი მოთხრობა (სოლომონ მორბელაძე. როსტომ მანველიძე) ტფ. ქართ. წიგნ.
36. კლდიაშვილი სერგო — დავით კლდიაშვილის ბიოგრაფია — ტფ. სახელგ.
37. ნადირაძე[illegible] ([illegible]) [illegible] შიტლან[illegible] სახელგამი.
38. ნაროუშვ[illegible] პირ[illegible]
39. ჯავ[illegible] ტუმრო ([illegible]) [illegible]მეორე ტფ. სახელგამი.
40. შ. რადიანი — „[illegible]ატურის საკითხები“ სახელგამი.
41. ბუაჩიძე ბენიტო — ჰეგემონიისათვის ბრძოლაში.
42. ერთაწმინდელი სეზმან — საბავშო პიესები — ტფ. სახელგამი.
43. მაშაშვილი ალიო — პიონერული საბავშო ლექსები — ტფ. სახელგამი.
44. მღვიმელი შიო — ნობათი (საბ. ლექსები) — ტფ. ქართ. წიგნ.
45. ნადირაძე კოლაუ — ორი მზე (საბავშო ლექსი) — ტფ. შრომა.
46. ნაკაშიძე ნინო — პატარა ეთერის დღე — ტფ. შრომა.
47. წერეთელი ა. — რჩეული ნაწერები“ — ტ. I.
48. ვაჟა-ფშაველა. — ხის ბეჭი“. პოემა.
49. ვაჟა-ფშაველა — „სისხლის ძიება“. — პოემა.
50. ვაჟა-ფშაველა „სტუმარ-მასპინძელი. პოემა
51. თავაძე სოლ. — „გზა მეწამული“ რომანი.
52. კლდიაშვილი ს. — „ციცინო გურიელი“.
53. ეულის ს. — „არჩეული ლექსები და პოემები“. ტ. I.
54. ბუხნიკაშვილი გ. — „შემოდგომის თესვა“ (აგიტ-პიესათა კრებული).
56. თოდრია ვ. — „მაღაროელის მოგონებანი“
57. ჯავახიშვილი მ. — „გივი შადური“.
58. ჭონქაძე დ. — „სურამის ციხე“.
59. გიორგი ვ. — „ექსპრესსი“. — ლექსები.
60. ბუხნიკაშვილი და გოგიაშვილი. — „სასოფლო რეპერტუარი“ — კრებული.
61. ვაჟა-ფშაველა. — პოემები“ მე-III ტომი.
62. მახარაძე ფ. — „ეგნატე ნინოშვილი“.
63. ცეცხლაძე გრ. — „ოთხი მაუზერი“ პოემა.
64. ცეცხლაძე გრ. — „ჩვენი ლენინი“.
65. ბრილიანტ ნ. — „საბავშო პიესები“ — I აქაც მოვლენ II აჩრდილი III მეფის სიკვდილი.
66. ბრილიანტ ნ. — I ფაიფურის ჩინელი. II ჰაიავატა.
67. ჩხიკვაძე პ. — „პატარა აგრონომი“ — საბავშო მოთხრობები.
68. ჩხიკვაძე პ. — საბავშო პიესები“ — ბიუგ ჟარვალი, პარიზის კომუნარები, მტრები.

1931 წ.

1. ა. სულავა, გ. ნატროშვილი — პრ. მწ. შემ. საკ.
2. გომიაშვილი ალ. — „ამხანაგმა მთამ აიღო სიტყვა“. — ლექსი.
3. თოდრია, სილ. — „დაბადება ანუ ბიბლია“ წ. მე-2.
4. შ. რადიანი — „ლიტერატურული პორტრეტები“. — სახელგამი.
5. შ. რადიანი — „პროლეტარული მწერლობის განვითარების გზები“. გამ. „ახალ. კომ. კავშ.“.
6. ბ. ბუაჩიძე და ა. მაშაშვილი — „მწერლობის მიმდინარე საკითხები“ — გამ. ქარ. წიგნ.
7. ვ. ლუარსამიძე — პროლეტარული მწერლობის წინსვლის სიძნელეები“. — გამ. „ახ. კომ. კავშ.“.

პასუხის-მგებელი რედაქტორი ბენ. ბუაჩიძე

სარედაქციო კოლეგია: ბ. ბუაჩიძე, რ. გვეტაძე, ვ. ლუარსამიძე, ნ. მიწიშვილი, შ. რადიანი, ბ. ჟღენტი, ლ. ქიაჩელი.

გამოცემა სახელგამის

ტფილისი. მაჩაბლის ქ. 13. ხელოვანთა სასახლე.

სახელგამის 1-ლი სტამბა. პლეხანოვის გამზირი № 91. მთავარლიტი № 337. შეკვეთის № 260. ტირაჟ 3000.